

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
ŽMOGAUS IR VISUOMENĖS STUDIJŲ FAKULTETO
EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS

LALEZER VARBLIAUSKIENĖ
EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ VALDYMAS

**PRIEŠMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ SKAITYMO
SKATINIMO GALIMYBĖS BIBLIOTEKOSE TAIKANT
SKAITMENINES EDUKACINES TECHNOLOGIJAS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas:
Prof. Dr. Violeta Jegelevičienė

Vilnius, 2025

TURINYS

ĮVADAS	3
1. PRIEŠMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ SKAITYMO SKATINIMO SVARBA IR REIKŠMĖ	6
1.1. Priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo raidos ypatumai.....	6
1.2. Skaitymo skatinimo poveikis vaikų asmenybei ir raidai	12
1.3. Skaitymo skatinimo svarba priešmokyklinio ugdymo etape.	15
2. SKAITMENINIŲ EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS BIBLIOTEKOSE	20
2.1. Skaitmeninių edukacinių technologijų samprata	20
2.2. Skaitymo skatinimo priemonės taikant skaitmenines edukacines technologijas.....	22
2.3. Bibliotekų vaidmuo ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo įgūdžius	25
2.4. Skaitmeninių edukacinių technologijų pritaikymo bibliotekose galimybės	27
3. BIBLIOTEKININKŲ PATIRTYS TAIKANT SKAITMENINES EDUKACINES TECHNOLOGIJAS.....	31
3.1. Tyrimo metodologija ir organizavimas.	31
3.2. Bibliotekininkų patirties analizė	35
3.2.1. Skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo galimybės bibliotekose	36
3.2.2 Vaikų įsitraukimas ir reakcijos į skaitmenines edukacijas technologijas	44
3.2.3 Bibliotekininko profesinis savęs suvokimas ir iššūkiai.....	46
DISKUSIJA	50
IŠVADOS	52
REKOMENDACIJOS	53
LITERATŪRA	54
SANTRAUKA.....	62
SUMMARY.....	63
PRIEDAI	64
AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA	65

IVADAS

Temos aktualumas: Skaitymas – procesas, kurio metu raštu (ar kitokiais simboliais) pateiktą informaciją yra siekiama suvokti, atpažinti raides, žodžius ir sakinio sandarą (Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2016). Priešmokyklinis amžius yra pagrindinis skaitymo pradžios etapas, kai vaikai mokosi atpažinti skirtingas raidžių kombinacijas ir jas susieję su garsais. Skaitymo gebėjimas yra vienas svarbiausių įgūdžių, kuris yra esminis sėkmingam mokymuisi ir pažangai ateityje. Nuo 2016 m. Lietuvoje įgyvendinamas privalomas priešmokyklinis ugdymas. Jo plane ypatingas dėmesys skiriamas kalbos supratimui ir kalbėjimo įgūdžiams. Tarp jų – gebėjimas suprasti kitus, aiškiai išreikšti savo mintis ir būti suprastam, sutelkti dėmesį, tinkamai vartoti bei tobulinti gimtąją kalbą (Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, 2022). Priešmokyklinis amžius – itin svarbus skaitymo pradžios laikotarpis, kai vaikai per žaidimą, vaizdinius ir garsinius patyrimus pradeda atpažinti raides, sieja jas su garsais ir mokosi skaityti paprastus žodžius (Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, 2022; Žičkevičienė ir Bagdonas, 2020). Tai yra pagrindas, ant kurio yra statoma dauguma kitų mokymosi sričių (Jakavonytė-Staškuvienė ir Vozbinaitė, 2016). Šiame amžiuje formuojasi ne tik gebėjimas atpažinti tekstą, bet ir požiūris į skaitymą kaip į patrauklią, įdomią veiklą.

Pasak Gustainienės (2014) įgijęs skaitymo įgūdžius, žmogus gali plėtoti kritinį mąstymą, efektyviai bendrauti ir visą gyvenimą mokytis. Todėl skaitymas yra vienas svarbiausių asmenybės ugdymo įgūdžių. Tokio amžiaus vaikai atpažįsta daugumą raidžių, sieja jas su garsais, perskaito paprastus žodžius, užrašus, trumpus sakinius ir nesudėtingus tekstus. Tarptautiniai tyrimai rodo, kad ankstyva sąveika su tekstu dar iki mokyklos pradžios lemia aukštesnius skaitymo pasiekimus pradinėje mokykloje (PIRLS, 2023). Lietuvos rezultatai PIRLS tyrime atskleidžia tendenciją, kad daliai mokinių vis dar trūksta teksto supratimo gebėjimų, todėl skaitymo skatinimas turėtų prasidėti, kaip įmanoma anksčiau. Baliutavičiūtės (2015) teigimu, reguliarus skaitymas ankstyvame amžiuje skatina mažylių smegenų vystymąsi, prisideda prie glaudesnio ryšio tarp tėvų ir vaikų formavimosi. Tai pat padeda lavinti kalbos, socialinius bei emocinius įgūdžius. 2021–2030 m. investicijų poreikio į švietimo sistemą žemėlapyje teigiama, kad ankstyvoji mokymosi skaityti patirtis ir skaitymo pasiekimai stipriai susiję tarpusavyje. Todėl yra labai svarbu ieškoti naujų, inovatyvių ir kūrybiškų būdų, kaip išugdyti vaikams skaitymo įgūdžius, bei kaip juos sudominti ir įtraukti.

Vaikai augantys su išmaniaisiais įrenginiais, interaktyviomis pasakomis ir žaidimais, į mokymosi procesus įsitraukia kitaip nei ankstesnės kartos (Prensky, 2008; Kalogiannakis ir Papadakis, 2021). Todėl vien tik tradiciniai metodai ne visada pakankami: formalaus ir neformalaus vaikų ugdymo specialistams svarbu pasitelkti tai, kas vaikams jau yra artima – skaitmeninį pasaulį. Daugelis vaikų jau nuo pat mažų dienų aktyviai naudojami technologijomis, greitai įsisavina informaciją, todėl šios priemonės gali būti įtraukiamos į mokymosi procesą, kaip patrauklios ir

motyvuojančios. Tad darytina prielaida jog skaitmeninės knygos, mokomosios programos ir žaidimai gali padidinti vaikų motyvaciją skaityti.

Dar visai neseniai skaitmeninės edukacinės priemonės priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimui buvo retenybė. Tačiau atnaujintoje priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje (2022) akcentuojama ir skaitmeninių kompetencijų svarba: vaikai skatinami naudotis skaitmeninėmis priemonėmis, kurti, tyrinėti, bendrauti ir skaityti tiek tradicines knygas tiek įtraukiant ir skaitmeninius formatus. Skaitmeninės edukacinės technologijos yra viena iš aktualiausių šiandienos ugdymo temų priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimui. Skaitmeninės technologijos, pavyzdžiui interaktyvios ir elektroninės knygos, papildytos realybės (AR) pasakų knygos, planšetiniai kompiuteriai, skaitmeninio pasakojimo programėlės bei edukaciniai žaidimai ne vien tik praplečia galimybę gauti prieigą prie literatūros, bet ir suteikia daugialypius jutiminius, interaktyvius bei pritaikytus mokymosi potyrius (Šiaulienė, 2019; Kelpšienė, 2020; Maureen ir kt., 2020). Mokslininkų tyrimai rodo, jog mažamečių vaikų ankstyvasis įtraukimas į skaitmenines technologijas bei jų įkomponavimas į skaitymo užsiėmimus, stimuliuoja ne tik jų norą skaityti, bet ir teigiamai veikia jų mąstymą, jausmus bei bendravimo gebėjimus (Kumpulainen ir kt., 2020).

Bibliotekos – vienos iš institucijų, kurios sparčiausiai reaguoja į socialinius pokyčius. Jose diegiamos interaktyvios erdvės, naudojami skaitymo žaidimai, papildytosios realybės programėlės, vaikams siūlomos skaitmeninės pasakos ar garsinės knygos (Petružienė ir Gabalytė, 2011; Sandvik, 2012). Sparčiai vystantis skaitmeninėms technologijoms ir joms integruojantis į kasdienį gyvenimą, informacijos pasiekimo ir vartojimo būdai iš esmės pasikeitė, sukeldami tiek naujų iššūkių, tiek atverdami naujų galimybių bibliotekoms (Šakelaitė, 2021). Integruodamos skaitmenines edukacines technologijas, jos gali pasiūlyti interaktyvias ir inovatyvias mokymosi galimybes, kurios pritraukia jaunesnę auditoriją bei skatina vaikų skaitymą (Kalogiannakis ir Papadakis, 2021). Atsižvelgdamos į šiuos pokyčius, bibliotekos vis aktyviau taiko skaitmenines edukacines technologijas, siekdamos tobulinti savo paslaugas ir efektyviau įtraukti jaunuosius skaitytojus.

Nors vaikų skaitymo ugdymas jau buvo aptartas tyrimuose, dauguma jų analizavo šeimos vaidmenį (Jakavonytė-Staškuvienė ir Vozbinaitė, 2014), formaliojo ugdymo procesą (Gustainienė, 2014) ar kalbos plėtrą mokyklose (Girdzijauskienė ir Norvilienė, 2020). Tačiau mažai dėmesio skirta viešosioms bibliotekoms, kaip skaitmenines priemones taikančioms institucijoms, dirbančioms su priešmokyklinio amžiaus vaikais.

Tarptautiniuose šaltiniuose pastebimas augantis susidomėjimas skaitmeninių knygų, interaktyvių istorijų ir papildytosios realybės poveikiu vaikų kalbinei raidai (Furenes, Kucirkova ir Bus, 2021; Papadakis, Vaiopoulou ir Kalogiannakis, 2020; Strouse ir Ganea, 2017). Skaitmenines edukacines technologijas, jų pasirinkimą ir naudojimą skaitymo skatinimui analizuoja šie tyrėjai: Augustinienė, Burinskienė ir Kajokienė (2013), Augustinienė ir Pocienė (2016), Furenes,

Kucirkova ir Bus (2021), Papadakis, Kalogiannakis ir Vaiopoulou (2020), Smeets ir Bus (2012), Strouse ir Ganea (2017), Sandvik, Smordal ir Osterud (2012), Petružienė ir Gabalytė (2011), Šiaulienė (2019), Danaei, Jamali ir Mansourian (2014), Haleem, Javaid, Qadri ir Suman (2022), Girdzijauskienė ir Norvilienė (2022), Verhallen ir Bus (2010), Zucker, Moody ir McKenna (2009). Tarptautiniai tyrimai padeda atskleisti skaitmeninių knygų, papildytosios realybės ir interaktyvių programėlių poveikį mažų vaikų skaitymo raidai (Korat ir Drori, 2016; Kumpulainen ir kt., 2020).

Tačiau Lietuvoje bibliotekų iniciatyvos šioje srityje dar nėra plačiai tyrinėtos. Šiame darbe siekiama atskleisti priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimo galimybes taikant skaitmenines edukacines technologijas bibliotekose.

Mokslinė problema: mokslinė problema formuluojama klausimais: Kokios skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo galimybės bibliotekose? Kaip panaudojant skaitmenines edukacines technologijas galima vaikus skatinti skaityti? Su kokiais iššūkiais susiduria bibliotekininkai, taikant skaitmenines edukacines technologijas skaitymo skatinime?

Tyrimo objektas: Priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimas.

Tyrimo tikslas: Ištirti priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimo galimybes naudojant skaitmenines edukacines technologijas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimo svarbą ir jo reikšmę.
2. Išnagrinėti skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo ypatumus ir jų pritaikymo galimybes bibliotekose.
3. Ištirti bibliotekininkų skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo patirtis priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinime.

Tyrimo duomenų rinkimo ir analizės metodai:

- Mokslinės literatūros ir norminių dokumentų analizė skirta atskleisti skaitymo skatinimo svarbą priešmokykliniame amžiuje, bei skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo bibliotekose galimybes;
- Kokybinis tyrimas, taikant pusiau struktūruoto interviu metodą atliktas siekiant išsiaiškinti bibliotekininkų patirtis, nuostatas ir iššūkius taikant skaitmenines edukacines technologijas priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimui;
- Kokybinio tyrimo turinio analizė (content) – taikyta surinktų interviu duomenų analizei, siekiant išryškinti pagrindines temas, kategorijas ir dėsningumus, susijusius su tyrimo objektu.

1. PRIEŠMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ SKAITYMO SKATINIMO SVARBA IR REIKŠMĖ

1.1. Priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo raidos ypatumai

Skaitymas yra įvairialypis procesas, darantis poveikį tiek visuomenei, tiek kiekvieno žmogaus asmeniniam tobulėjimui. Jis neatsiejama ir neišvengiama šiuolaikinio žmogaus kasdienio gyvenimo dalis (Elijošaitytė ir kt., 2015). Tai esminis įgūdis, padedantis ugdyti asmenybę, kuri geba atitikti šiuolaikinio pasaulio reikalavimus – kritiškai mąstyti, efektyviai komunikuoti ir nuolat tobulėti (Petružienė ir Gabalytė, 2011; Jakavonytė-Staškuvienė ir Vozbinaitė, 2016).

Skaitymas – tai informacijos iškodavimo procesas, pagrįstas matymu ir suvokimu. Jis vyksta pasitelkiant natūralius komunikacijos kanalus, tokius kaip akys bei išmokstant naudotis antriniais komunikacijos kodais, pavyzdžiui, abėcėle. Taip asmuo geba priimti, apdoroti, išsaugoti ir perteikti kito asmens užfiksuotą informaciją. Šiuo atveju skaitymas vertinamas platesniu, komunikaciniu aspektu (Janavičienė, 2005). „Gebėjimas skaityti – vienas iš svarbiausių gebėjimų, įgyjamų pirmaisiais mokymosi metais, esminis tolimesniam mokymuisi ir asmeniniam augimui“ (Jakavonytė-Staškuvienė ir Vozbinaitė, 2016, p. 44). Šiuolaikinėje visuomenėje geri skaitymo įgūdžiai yra būtini beveik visose gyvenimo srityse (Labanienė, 2020). Tačiau gebėjimas skaityti, priešingai nei kalbėjimo įgūdis, nėra įgimtas žmogaus bruožas, tad jį būtina nuolat ugdyti (Elijošaitytė ir kt., 2015).

Kaip teigia Šiaulienė (2016) daugelio mokslininkų teigimu, pirmieji skaitymo, suvokimo ir rašymo įgūdžiai nesusiformuoja savaime vaikui pradėjus lankyti mokyklą – jie vystosi palaipsniui nuo pat gimimo. Labanienė (2020) remiantis aprašytais Frith (1986) ir Ehri (1987) mokymosi skaityti raidos modeliais išskiria tris vaikų skaitymo raidos stadijas. Pirmoji stadija – iki raštingumo arba logografinė. Iki raštingumo etape vaikai atpažįsta dažnai matomus žodžius, kaip vieną vienetą, tačiau dar nėra įgudę skaityti jų raidėmis ar jungti raidžių į žodžius. Žaidžiant jie dažnai „piešia“ raides ir garsiai „perskaito“ tai, ką pavaizdavo ar „parašė“. Šiame laikotarpyje labai didelę reikšmę turi ankstyvasis kalbos ugdymas, kurį stiprina sąveika su suaugusiaisiais per garsinį skaitymą, dainavimą, žaidimus su ritmu ir kalbos imitavimą. Moksliniai tyrimai rodo, kad šeimos aplinkos veiksniai, tokie kaip tėvų skaitymo įpročiai, kalbinis bendravimas su vaiku ir namuose esančių knygų kiekis, lemia ikiraštingumo etapą. „Tėvų įsitraukimas namuose ypač svarbus vaiko skaitymo raidai ankstyvojoje vaikystėje ir daro reikšmingą įtaką tiek vaiko kalbiniams ir kognityviniams gebėjimams, tiek skaitymo pomėgiams ir motyvacijai skaityti“ (Šakelaitė, 2021, p. 32).

Antroji stadija vadinama atsirandančio raštingumo arba abėcėline. Šiame raštingumo etape vaikai mokomi atpažinti raides ir pradeda suvokti raidžių ir garsų atitikmenis, lavina fonologinį suvokimą, mokosi analizuoti ir kurti paprastus žodžius. Tai etapas kuomet pereinama nuo atsitiktinio domėjimosi raidėmis prie tikslingo raidžių pažinimo ir pirmųjų skaitymo bandymų (Labanienė,

2020). Tyrimai rodo, kad šiuo laikotarpiu taip pat labai svarbus suaugusiųjų įsitraukimas ir skaitymo aplinka. Namų aplinkos raštingumo lygis ir skaitymo prieinamumas turi didelę įtaką tolesnei vaikų skaitymo raidai (Šakelaitė, 2021). Taip pat, šiame amžiuje labai reikšmingas ir žaidybinis mokymasis. Žaidimų teorija rodo, kad vaikų patirtis žaidžiant su knygomis, žodžiais ir pasakojimais padeda stiprinti jų raštingumo gebėjimus bei pajusti literatūros grožį (Jakimavičienė, 2017).

Trečioji stadija, kai įgūdžiai tampa automatizuoti, vadinama raštingumo arba ortografine. Šioje stadijoje vaikai geba atpažinti ir perskaityti visus žodžius ar net kelias jų grupes vienu metu (Labanienė, 2020). Vaikai jau geba savarankiškai suprasti ir analizuoti žodžius ar jų junginius, o skaitymas tampa pagrindiniu žinių įgijimo, kritinio mąstymo lavinimo ir informacijos apdorojimo būdu. Taip pat skaitymas šiame tarpsnyje tampa natūraliu ir neatsiejamu akademinio mokymosi įrankiu. „Nuo mažų dienų vaikas auga tyrinėdamas aplinką ir domėdamasis jį supančiais žmonėmis ir savimi“ (Frolovaitė, 2020, p. 4). Per daugybę amžių būtent skaitymas yra laiko patikrintas būdas padėti vaikams pažinti pasaulį.

Kaip rodo tyrimai, reguliarus skaitymas skatina mažų vaikų smegenų vystymąsi, stiprina šeimos tarpusavio ryšius bei padeda formuoti emocinius ir socialinius įgūdžius. Ypač reikšmingas yra skaitymas balsu – tai vienas efektyviausių būdų plėsti vaiko žodyną ir suteikti raštingumo pradmenis, kurie būtini pasiruošiant mokyklai (Dėl Skaitymo skatinimo 2019–2024 metų programos ir skaitymo skatinimo programos 2019–2021 metų veiksmų plano patvirtinimo, 2018). Skaitymas padeda vaikui ne tik pažinti pasaulį, bet ir ugdyti pagrindinius skaitymo įgūdžius bei formuoti skaitytojo tapatybę. Kai pradeda ryškėti pirmieji skaitytojo bruožai, vaikai ima gebėti skaityti tautosakos kūrinius, vaikų grožinę literatūrą, informacinius leidinius bei periodiką. Jie ne tik domisi tekstu, bet ir pradeda jį vertinti, atsiranda estetiškos nuovokos užuomazgos. Vaikai jau sugeba savarankiškai pasirinkti knygą, ją skaityti nuosekliai – nuo pradžios iki pabaigos bei suvokti jos vertę (Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai: priešmokyklinis, pradinis ir pagrindinis ugdymas, 2003).

Priešmokyklinio amžiaus vaikams būdingas intensyvus kalbos gebėjimų vystymasis, kuris tiesiogiai susijęs su pasirengimu skaityti. Taip pat šis amžius yra ypatingai svarbus ir vaikų skaitymo įgūdžių formavimuisi. Ankstyvasis skaitymas apima foneminio suvokimo, raidžių atpažinimo, skaitymo motyvacijos ir pradinių interpretavimo įgūdžių ugdymą. Fonologinis supratimas paprastai apibrėžiamas, kaip gebėjimas suvokti ir naudotis kalbos garsine sandara (Labanienė, 2020). Kad vaikai galėtų perskaityti žodžius, tai yra iššifruoti rašytinius simbolius į kalbos garsus, pirmiausia reikalingi fonologiniai gebėjimai. Kaip rodo tyrimai, vaikų gebėjimas įsisavinti skaitymą abėcėlinėmis rašto sistemomis skiriasi dėl fonologinių įgūdžių įvairumo (Labanienė, 2020).

Ikimokyklinis, o vėliau ir priešmokyklinis laikotarpis yra pasirengimo skaitymui etapas. Šiame etape formuojasi požiūris į knygų skaitymą, vystosi savęs, kaip skaitančiojo suvokimas. Kartu

vyksta pažintis su raidėmis ir lavinami pradiniai skaitymo įgūdžiai. Šio amžiaus vaikai pradeda ugdyti pagrindinius skaitymo įgūdžius, tokius kaip raidžių atpažinimas, garso suvokimas ir teksto supratimas. Tai lyg kertiniai akmenys, padedantys statyti pamatą skaitymo kompetencijai (Furenės ir kt., 2021). Pasak Šiaulienės (2019) ankstyvieji raštingumo įgūdžiai pradeda plėtotis nuo pat pirmųjų vaiko gyvenimo metų kai jis klausosi skaitomų knygų, stebi rašytinį tekstą ir įsitraukia į kalbinę aplinką. Šie įgūdžiai nesiformuoja paeiliui vienas po kito, priešingai, jie vystosi vienu metu tvirtindami vienas kitą.

Skaitymas, tai taip pat rašytinių simbolių pavertimą kalbos garsais, o tik vėliau perskaityto turinio supratimas. Priešmokyklinio amžiaus vaikai jau pradeda suprasti teksto struktūrą, suvokia, kad knygoje pasakojama istorija turi įžangą, dėstymą ir pabaigą. Klausydami ir skaitydami vaikai mokosi nuspėti pasakojimo eigą, išreikšti savo mintis apie knygos turinį, diskutuoti su bendraamžiais bei suaugusiais (Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, 2022). Smulkiosios motorikos lavinimas, pavyzdžiui raidžių rašymas, lipdymas ar piešimas, taip pat prisideda prie skaitymo įgūdžių stiprinimo (Jakavonytė-Staškuvienė ir Vozbinaitė, 2016).

Šiaulienės (2019) išskiria pagrindinius gebėjimus susijusius su skaitymo pažinimu (žr. 1 pav.):

1 pav. Pagrindiniai skaitymo pažinimo gebėjimai pagal Šiaulienę (2019).

Kaip matyti 1 paveiksle, Šiaulienės (2019) išskirti skaitymo pažinimo gebėjimai apima įvairius aspektus, kurie yra svarbūs ankstyvam raštingumui formuotis. Šie gebėjimai – vaiko pasirengimo skaityti pagrindas, apimantis kalbos, garsų, teksto struktūros bei raidžių pažinimo aspektus. Kiekvienas jų prisideda prie ankstyvojo raštingumo formavimosi:

Žodynas – kuo platesnis vaiko žodynas, tuo paprasčiau suprasti tekstą, kurį skaito ar girdi;

Pasakojimo suvokimas – supratimas, kad istorijos turi pradžią, vidurį ir pabaigą, atpažįstami jų pagrindiniai elementai (veikėjai, aplinka, problema, veiksmai ir sprendimai);

Samprotavimas – gebėjimas susieti girdėtą ar matytą informaciją su ankstesne patirtimi, užpildyti trūkstamas teksto ar iliustracijų dalis, spręsti problemas;

Žinios apie spausdinimą – supratimas, kad rašytinis tekstas sudarytas iš raidžių ir žodžių skaitomas iš kairės į dešinę;

Abėcėlės žinios – raidžių atpažinimas ir jų naudojimas tiek skaitant, tiek rašant;

Garso suvokimas – gebėjimas išgirsti ir atskirti kalbos garsus, žaidimas su rimais;

Raidžių garsai – supratimas, kad kiekviena raidė turi savo garsą, kuris padeda jungti žodžius.

Priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo gebėjimų vystymasis – kompleksinis procesas, kuris apima kognityvinius, emocinius ir socialinius komponentus, kurie formuoja pagrindus tolimesnei skaitymo gebėjimų raidai (Žičkevičienė ir Bagdonas, 2020). Kognityviniai aspektai, tokie kaip atmintis, dėmesio sutelkimas ir problemų sprendimo įgūdžiai taip pat svarbūs skaitymo raidoje, nes suteikia pagrindą produktyviam skaitymui. Skaitant vystosi abstraktus, logiškas, asociatyvus ir kritinis mąstymas. Taip pat gebėjimas suprasti bei įprasminti simbolius. Skaitymas skatina kūrybiškumą, ugdo vaizduotę ir fantaziją, gerina atmintį, prisideda prie protinio augimo. Be to, skaitant ugdomi įgūdžiai atpažinti, išnagrinėti, suvokti bei įsisavinti tekstinio turinio perteikiamą informaciją, principus ir mintis.

Emociniai veiksniai, tokie kaip skaitymo džiaugsmas ir pasitikėjimas savo jėgomis ir gebėjimais, taip pat yra būtini skaitymo raidai. Pozityvios skaitymo patirtys ankstyvame amžiuje gali skatinti ilgalaikį susidomėjimą skaitymu ir literatūra (Baba ir Affendi, 2020). Petružienės ir Gabalytės (cit. pagal J. Pūriene, 2008) teigimu, tėvai turi ne tik rūpintis savo vaikų esminiais poreikiais, bet ir garsiai skaityti jiems knygas. Tai yra viena geriausių šeimyninių veiklų, sustiprinančių vaiko emocinį ryšį su skaitymu bei pačiais tėvais. Pasak Janavičienės (2005), skaitymas leidžia vaikams geriau suvokti ir įvardyti emocijas, atpažinti kitų žmonių jausmus, o tai ugdo jų empatiją ir emocinį intelektą. Klausydamiesi jiems skaitomų istorijų, vaikai mokosi suprasti veikėjų jausmus ir elgesį. Tai padeda jiems geriau suvokti savo patirtis ir spręsti sudėtingas socialines aplinkybes. Furenės ir kt., (2021), teigia, kad knygų skaitymas padeda vaikams išmokti spręsti problemas. Pasakojimų siužetai dažnai reikalauja analizuoti situacijas ir įvertinti jų galimas pasekmes. Taip pat skaitymas stiprina vaikų savivertę ir pasitikėjimą savimi, nes leidžia jiems geriau suprasti savo emocijas ir išreikšti mintis (Baba ir Affendi, 2020).

Socialiniai aspektai apima bendravimą ir bendradarbiavimą. Jie taip pat yra svarbūs skaitymo raidai. Skaitymas yra ne tik asmeninis procesas, bet ir socialinė veikla, kuri vystosi per bendravimą ir bendradarbiavimą su kitais žmonėmis – tėvais, pedagogais, bendraamžiais ir bendruomene. Moksliniai tyrimai rodo, kad vaikai, kurių skaitymo patirtis susijusi su socialine sąveika, dažniau tampa aktyviais ir motyvuotais skaitytojais (Petružienė ir Gabalytė, 2011). Pasak Kalogiannakio ir Papadakio (2021) tokios skaitymo veiklos, kaip garsinis skaitymas šeimoje ar bibliotekose organizuojamos skaitymo veiklose, padeda vaikams ugdyti socialinius įgūdžius. Jie mokosi dalytis mintimis, diskutuoti ir analizuoti skirtingas nuomones. Lukoševičiūtės ir Rimkutės (2023) teigimu,

tai leidžia vaikams geriau suprasti kitų žmonių emocijas, ugdyti bendravimo įgūdžius ir tapti aktyvesniais visuomenės nariais. Be to, aktyvus skaitymas, kai suaugusieji kartu su vaikais aptaria perskaitytą tekstą, dar labiau skatina mokymąsi ir socialinį įsitraukimą (Furenes ir kt. 2021). Skaitymo įgūdžiai yra svarbūs ne tik mokslo pasiekimams, bet ir sėkmingam įsiliejimui į visuomenę. Vaikai, kurie ankstyvame amžiuje yra įtraukiami į skaitymo veiklas paprastai pasižymi geresniais bendravimo įgūdžiais, gebėjimu įsijausti į kitų žmonių emocijas bei sklandžiai bendrauti su bendraamžiais (Šakelaitė, 2021).

Vaikams sukurtos knygos apima skirtingus formatus. Jonson (2019) siūlo šias pagrindines vaikų knygų kategorijas: kartoninės knygelės, paveikslėlių knygos, tautosakos ir pasakų knygos, interaktyvūs leidiniai, poezijos knygos vaikams, abėcėlės knygelės, skaičiavimo įgūdžiams lavinti skirtos knygos, informaciniai leidiniai bei rimuotos knygos vaikams (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. *Knygos skirtos vaikams pagal Jonson (2019)*

Knygų tipai	Knygų paskirtis
Kartoninės knygelės	Tinka 1–3 metų vaikams. Jos dažnai turi storus puslapius, ryškias iliustracijas, abėcėlės, spalvų ir skaičių temas.
Paveikslėlių knygos	Skiriamos 3–8 metų vaikams. Jose dominuoja iliustracijos, kurios padeda suprasti tekstą. Dažnai naudojama pasikartojimai, kad vaikai lengviau įsimintų tekstą.
Tautosaka knygos	Padeda ugdyti vaikų vaizduotę, fantaziją ir supratimą apie pasaulį per mitus ir istorijas, kurie perduodami iš vienos kartos į kartą per istorijos pasakojimo metodą.
Pasakų knygos	Tai stebuklingo pobūdžio istorijos, kuriose dažnai dominuoja fėjos, drakonai, princesės, stebuklingi nuotyčiai. Visada pamokamo pobūdžio.
Interaktyvios knygos	Skatina vaikus atlikti veiksmus, pavyzdžiui paploti rankomis ar paliesti tam tikras knygos vietas, paspausti mygtuką. Tokie veiksmai stiprina įsitraukimą ir motorinius įgūdžius.
Poezijos knygos vaikams	Padeda vaikams išmokyti kalbos ritmą ir skambesį, skatina foneminį suvokimą.
Abėcėlės knygos	Geriausios tinkamos supažindinti vaikus su raidėmis, jų forma ir garsais, kartais pasakoja istorijas pagal abėcėlės tvarką.
Skaičiavimo knygos	Padeda vaikams susipažinti su skaičiais ir matematika per kasdienius objektus ir iliustracijas.
Informacinės knygos	Ne grožinės literatūros knygos apie visą pasaulį padedančios vaikams tyrinėti aplinką.
Rimuotos knygos	Padeda vaikams mokytis kalbos struktūros, lavina jų gebėjimą nuspėti, kas bus toliau tekste.

Įvairios vaikams skirtos knygos atlieka skirtingas ugdomąsias funkcijas: plečia žodyną ir foneminį suvokimą, skatina teksto struktūros ir pasaulio pažinimą. Pavyzdžiui, kartoninės ir paveikslėlių knygos padeda patiems mažiausiems vaikams suvokti pagrindinių kalbos dalių supratimą. O pasakos ir tautosaka puoselėja vertybines nuostatas bei vaizduotę. Interaktyvios, rimuotos ar informacinės knygos įtraukia vaiką, lavina kalbinius ir kognityvinius gebėjimus. Todėl

galima teigti, kad tinkamas knygos pasirinkimas prisideda prie sėkmingos ankstyvosios raidos ir skaitymo įgūdžių lavinimo.

Priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo raida – tai svarbus, nuoseklus ir daugiasluoksnis procesas. Skaitymas vaikui padeda pažinti pasaulį, ugdo jo kalbą, mąstymą, vaizduotę, emocinį supratimą ir bendravimo įgūdžius. Skaitymo įgūdžių vystymasis nėra spontaniškas ar savaiminis – jis prasideda dar kūdikystėje ir stiprėja vaikui augant, nuolat sąveikaujant su aplinka, teksta ir suaugusiais. Jau nuo ankstyvųjų gyvenimo metų vaikams būdingas natūralus smalsumas, noras tyrinėti kalbą, girdimus žodžius, jų skambesį, ritmą. Per šią patirtį pradeda formotis būsimos skaitymo kompetencijos pagrindai.

Tyrimai ir mokslinės teorijos rodo, kad vaikų skaitymo gebėjimai vystosi etapais. Nuo to, kai vaikas atpažįsta žodžius, kaip vizualius vienetus iki foneminio suvokimo, raidžių atpažinimo ir skaitymo kai gebėjimai tampa automatizuoti. Kiekviena skaitymo stadija yra svarbi, nes remiasi ankstesne, todėl vaiko gebėjimas skaityti ir rašyti turi būti sąmoningas nuo pat ankstyvo amžiaus. Labai svarbu, kad šalia vaiko visada būtų suaugusieji, kurie skaitytų jam, kalbėtų, žaistų su knygomis ir skatintų jomis domėtis. Nes kuo anksčiau vaikas susipažins su knygomis, tuo labiau tikėtina, kad domėtis jomis ir vėliau, norės skaityti bei tinkamai pasiruoš mokyklai.

Skaitant lavinami kognityviniai gebėjimai: fonologinis suvokimas, atmintis, dėmesio koncentracija ir teksto struktūros pažinimas. Šie gebėjimai padeda vaikui suprasti kalbos sandarą ir pasirengti sąmoningam skaitymui. Emociniai aspektai tokie, kaip pozityvios patirtys su knyga, skaitymo džiaugsmas ir pasitikėjimas savo gebėjimais stiprina vidinę motyvaciją skaityti ir padeda vaikui kurti ryšį su literatūra. Socialiniai veiksniai: bendravimas su bendraamžiais, suaugusiais, diskusijos apie skaitomą tekstą prisideda prie skaitymo, kaip prasmingo bendravimo įgūdžio ir skatina vaiko įsitraukimą į kultūrinę bei socialinę aplinką.

Vaikų pažintis su knygomis vyksta per įvairius leidinių tipus, kurių kiekvienas atlieka tam tikrą funkciją: nuo kalbinio ir pažintinio ugdymo iki emocinės patirties formavimo. Tinkamai parinkta knyga ne tik atitinka vaiko raidos poreikius, bet ir padeda jam augti kaip skaitytojų – smalsiam, atviram, savarankiškam.

Tad galima teigti, kad priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo raida yra pamatas visam vėlesniam ugdymuisi, asmenybės formavimuisi bei mokymosi sėkmei. Skaitymas šiuo laikotarpiu – tai ne tik įgūdis, bet ir patirtis, kurioje svarbu tiek pat žodžių pažinimas, kiek ir ryšys su tekstu, bendravimu bei pasaulio suvokimu. Kuo daugiau vaikui suteikiama prasmingų skaitymo patirčių, tuo stipresnis pagrindas formuojasi tolimesniam skaitymo gebėjimų tobulėjimui ir visapusiškam asmeniniam augimui.

1.2. Skaitymo skatinimo poveikis vaikų asmenybei ir raidai

Skaitymas yra neatsiejama visą gyvenimą trunkančio mokymosi dalis, padedanti formuotis kūrybiškai, intelektualiai, kritiškai mąstančiai ir socialiai atsakingai asmenybei. Be to, skaitymas savo malonumui stiprina empatiją, savęs ir kitų supratimą, skatina bendruomeniškumą, socialinę įtrauktį ir netgi gali prisidėti prie geresnės emocinės savijautos (Dėl Skaitymo skatinimo 2019–2024 metų programos ir skaitymo skatinimo programos 2019–2021 metų veiksmų plano patvirtinimo, 2018). Skaitymo skatinimas apima: raštingų žmonių padarymą aktyviais skaitytojais, literatūros prieinamumo užtikrinimą tiems, kurie neskaitytų. Taip pat literatūros įvairiomis kalbomis ir formatais plėtrą, kad ji būtų pasiekiamą įvairaus amžiaus skaitytojams. Suteikimą daugiau galimybių patirti meno vertybes per literatūrą, skaitymo kliūčių pašalinimą, skaitinių įvairovės didinimą, skaitytojų pasitikėjimo stiprinimą ir tapatybės ugdymą (Šakelaitė, I. 2021). Fuerees ir kt. (2021) teigia, kad knygų skaitymas nuo ankstyvos vaikystės, būtinas vaikų socialiniam ir pažintiniam vystymuisi. Vaikai, kurie ankstyvame amžiuje yra skatinami skaityti ar jiems skaitoma garsiai, dažniausiai pasižymi geresniais kalbiniais įgūdžiais, platesniu žodynu ir stipresniais teksto suvokimo gebėjimais (Jakavonytė-Staškuvienė ir Vozbinaitė, 2016).

Takahashi (2004) teigia, kad ankstyvasis skaitymas prasideda ankstyvoje vaikystėje ir turėtų tęstis visa gyvenimą. Amerikos pediatrų akademijos (2017) duomenimis, skaitymas su vaikais nuo pat kūdikystės turi ilgalaikį poveikį jų raštingumui. Šiame tyrime teigiama, kad ankstyvosios kūdikystės laikotarpiu knygų skaitymo kokybė ypač buvo susijusi su ankstyvųjų skaitymo gebėjimų raida. Šie duomenys atskleidžia, kad skaitymas vaikystėje – ne tik pramoga, bet ir viena svarbiausių ankstyvojo ugdymo formų, kuri stiprina kalbos supratimą, plečia žodyną bei ugdo dėmesio koncentraciją. Vaikų kalbos plėtojimas, ypač žodyno turtinimas, yra glaudžiai susijęs su jų pažintiniu augimu, skaitymo suvokimu bei gebėjimu aiškiai reikšti mintis raštu. Justice ir kt., 2005; Beck ir McKeown, 2007; Roskos ir kt., 2008; Trussell ir Easterbrooks, 2013, teigia, kad jog naujų žodžių įsisavinimas ir platus gimtosios kalbos žodynas sudaro reikšmingą įtaką vaiko žinių lygiui, gebėjimui suprasti skaitomą tekstą bei rašymo įgūdžių vystymuisi. Elijošaitytė ir kt. (2015) taip pat teigia, kad skaitymas praturtina žodyną, o vaikai, kurie su knygomis supažindinami nuo ankstyvo amžiaus, paprastai pasiekia geresnių mokymosi rezultatų tad darytina prielaida, vaikus skatinti verta ir būtina.

2024 m. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka užsakė tyrimą. Kuriame 304 tėvai įvardijo šiuos pagrindinius skaitymo poveikius vaikų raidai (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. *Ankstyvasis skaitymas*

Poveikis vaikų raidai	Vertinimo vidurkis 2024 m.	Labai svarbu %
„Spartėja bendra vaiko raida“	4,7	78,6%
„Taip greičiau formuojasi vaiko kalbos įgūdžiai“	4,8	80,6%
„Užsimezga artimesnis ryšys su vaiku“	4,6	73,7%
„Taip vaikui yra diegiamos vertybės ir elgesio normos“	4,4	57,6%

„Tai teikia vaikui malonumą“	4,4	60,9%
„Ateityje vaikui geriau seksis mokytis“	4,3	54,3%
„Tai formuoja tinkamus vaiko įpročius“	4,4	60,5%
„Tai atitraukia nuo kitų, mažiau prasmingų, veiklų“	4,3	58,6%
„Vaikas yra ramesnis“	3,8	38,8%
„Tai formuoja vaiko dienos rutiną“	4,1	47,4%
„Vaikas taip greičiau užmiega“	3,6	36,5%

Net 80,6 % apklaustų tėvų pažymėjo, kad ankstyvasis skaitymas padeda formotis kalbos įgūdžiams, o 78,6 % mano, kad jis spartina bendrą vaiko raidą (Ankstyvasis skaitymas, 2024). Tai rodo, jog tėvai mato skaitymą kaip ugdymo priemonę, stiprinančią emocinį ryšį, skatinančią pažinimą ir lavinančią bendravimą. Vaiko pomėgis skaitymo ir su tuo susijusi motyvacija priklauso ne tik nuo individualių vaiko gebėjimų, bet ir nuo aplinkos, kurioje jie auga ir ugdosi. Galima teigti, kad tėvų įsitraukimas šiame etape yra labai svarbus, nes skaitymas šeimoje yra stipri motyvacija, kuri nulemia vaiko požiūrį į mokymąsi (Šiaulienė, 2019). Pasak Strouse ir Ganea (2017) vaikams, kurie auga skaitančiose šeimose, knygos tampa neatsiejama kasdienybės dalimi. Tai formuoja ilgalaikį susidomėjimą literatūra ir padeda geriau įsisavinti informaciją. Šiaulienė (2019) remiantis Whitehurst ir Lonigan (2002) teigia, kad tėvai dažnai skaitydami savo vaikams padeda lavinti kalbinius gebėjimus ir formuoja ilgalaikį domėjimąsi knygomis. Tad galima teigti, kad šeimos skaitymo įpročiai turi didelę įtaką vaiko mokymosi rezultatams. Tėvų rodomas pavyzdys, knygų prieinamumas ir skaitymo aplinka formuoja vaiko motyvaciją mokytis ir domėtis pasauliu (Šakelaitė, 2021). Be to, glaudus pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas skatina vaikų komunikacinius gebėjimus ir padeda geriau pažinti kalbą (Braslauskienė ir Turauskienė, 2020).

Skaitymas lavina vaikų lingvistinius gebėjimus: praturtina žodyną, gerina rašymo, teksto suvokimo ir atpasakojimo įgūdžius bei skatina kalbos vystymąsi. Vaikai, kuriems skaitoma arba kurie anksti patys pradeda skaityti, pasižymi geresniais kalbiniais gebėjimais, platesniu žodynu ir stipresniu teksto suvokimu (Jakavonytė-Staškuvienė ir Vozbinaitė, 2016). Šiaulienė (2019) nurodo, kad kuo anksčiau vaikas įtraukiamas į skaitymo veiklas, tuo labiau didėja jo akademinė sėkmė ateityje. Remiantis tyrimų duomenimis galima teigti, kad vaikų raštingumo ugdymas dažnai prasideda ankstyvame amžiuje ir yra itin svarbus tolimesnei mokymosi pažangai (Takahashi, 2004). Be to, skaitymo įgūdžiai ne tik padeda vaikui sėkmingai mokytis mokykloje. Jie taip pat formuoja kritinio mąstymo gebėjimus, padeda suprati informaciją bei pasaulį (Baba ir Affendi, 2020).

Skaitymo funkcijos yra kur kas platesnės, nei vien tik informacijos gavimas. Pasak Tijūnėlienės (2006), skaitymas padeda žmogui ne tik pažinti pasaulį, bet ir lavina jo intelektą, skatina kūrybiškumą bei ugdo gebėjimą vertinti įvairias idėjas. Tyrimai atskleidė, kad gebėjimas gerai skaityti yra susijęs su didesnėmis galimybėmis sėkmingai įsiliesti į visuomenę – pastebėta, jog skaitymas skatina saviraišką ir nuolatinį mokymąsi (Braslauskienė ir Turauskienė, 2020). Be to,

skaitymas skatina vaikus mąstyti kritiškai, suprasti ryšius ir suvokti įvairių reiškinių priežastis (Gustainienė, 2014).

Skaitymo skatinimas taip pat ugdo vaikų moralines vertybes. Perskaitydami įvairias istorijas, vaikai susiduria su įvairiomis moralinėmis dilemomis. Diskutavimas apie jas padeda formuoti savo vidines vertybes (Žičkevičienė ir Bagdonas, 2020). Tai labai svarbu, nes vertybės yra būtinos siekiant asmeninės raidos ir socialinio atsakomybės jausmo. Per literatūrą vaikai susipažįsta su įvairiomis gyvenimo situacijomis, kurios skatina juos apmąstyti gėrio ir blogio sąvokas, ugdomi empatiją bei supratimą apie kitų žmonių jausmus ir požiūrius (Šakelaitė, 2021). Taip vaikai skatinami analizuoti ir suprasti veikėjų elgesį, jų sprendimus bei iš to kylančias pasekmes. Taip pat literatūra leidžia vaikams susidurti su įvairiomis socialinėmis ir emocinėmis patirtimis, kurios padeda ugdytis šioms kompetencijoms. Analizuojant personažų išgyvenimus, kas juos sukėlė ir kodėl jie taip elgiasi, vaikai lavina gebėjimą atpažinti ir įvardyti savo pačių jausmus. Tai tiesiogiai prisideda prie sėkmingo savo emocijų atpažinimo ir kontroliavimo, bei empatijos ugdymo (Vertingos skaitymo patirtys: rekomendacijos pagal vaiko amžių, 2021).

Anot Kęstučio Urbos (2001) remiantis Ičiukevičiene ir Bražiene (2011), knyga padeda skaitytojui pažinti save ir suprasti kitą žmogų, skatina mąstymą, ugdo grožio jausmą ir turtina intelektą. Literatūra yra svarbi priemonė, padedanti vaikams suvokti moralines vertybes ir jas pritaikyti savo gyvenime. Be to, skaitymas balsu vaikams ir vėlesnis perskaityto teksto aptarimas padeda jiems mokytis rišliai reikšti mintis, dalintis samprotavimais, lavina iškalbą ir plečia žodyną (Kodėl verta skaityti vaikams ankstyvame skaityti?, 2020).

Tijūnėlienė, O. (2006) remiantis Knygotyra: enciklopedinis žodynas (1997) pateikia skaitymo funkcijas ir poveikį (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. *Skaitymo funkcijos pagal Tijūnėlienę (2006) remiantis Knygotyra: enciklopedinis žodynas (1997)*

Funkcija	Poveikis
Komunikacinė	Gerina bendravimą tarp individų, grupių ir tautų, skatina tarpusavio supratimą, kultūrinį bendradarbiavimą.
Mneminė	Saugo individualią ir visuomeninę patirtį, perima žmogaus atminties funkcijas, padeda perduoti kultūrą naujoms kartoms.
Edukacinė	Ugdo žmogaus ir visuomenės kultūrą, padeda atgaivinti kultūrą naujoje epochoje, formuoja kaip mokymo ir auklėjimo rezultatas.
Gnostinė	Gilina pasaulio pažinimą, plečia sąmonės ribas, suteikia informacijos, kurios negalima gauti per pojūčius.
Rekreacinė	Padedą turiningai leisti laisvalaikį, suteikia aktyvaus protinio poilsio formą.
Pažintinė	Skaitytojas siekia gauti naujų žinių apie pasaulį. Funkcija gali būti aktyvi/pasyvi, gili/paviršutinė, plati/specializuota.
Emocinė komunikacija	Tenkinamas emocinis kontaktas su kitais, siekiama emocinės iškrovos, savęs sutapatavimo ar išskyrimo iš socialinės grupės.
Vertybinė orientacija	Padedą formuoti pasaulėžiūrą, gyvenimo tikslus, vertybių hierarchiją. Skatina vidinį dialogą, kūrybinį skaitytojo aktyvumą.

Pateiktos funkcijos ir jų poveikis parodo, kodėl skaitymas ir knygos išlieka esminiais komponentais asmens ir visuomenės pažangai. Jos apima viską – nuo kultūros išsaugojimo ir perdavimo, žinių bei įgūdžių ugdymo iki empatijos, kūrybiškumo ir darnios vertybių sistemos formavimo. Skaitymas, tai ne vien laisvalaikio užsiėmimas ar techninis gebėjimas, tai asmeninis augimas, bendruomeninio supratimo ir kultūrinio tęstinumo pagrindas.

Skaitymas padeda vaikams geriau suprasti save bei aplinkinius. Tai daugialypis procesas, darantis įtaką tiek pažintinei, tiek emocinei, socialinei ir vertybinei vaiko raidai. Skaitydamas vaikas susiduria su įvairiomis gyvenimiškomis situacijomis, veikėjų patirtimis ir moralinėmis dilemomis, kurios padeda jam formuoti vertybines nuostatas, ugdo empatiją, savivoką bei gebėjimą vertinti skirtingus požiūrius ir nuomone. Reguliarus skaitymas skatina augti vaiko vaizduotę, ugdo kritinio mąstymo įgūdžius ir moko rišliai bei nuosekliai reikšti savo mintis. Skaitantys vaikai pasižymi gebėjimu susikaupti, analizuoti informaciją ir ją taikyti įvairiose situacijose. Kadangi skaitymo įpročiai formuojasi ankstyvame amžiuje, todėl svarbu, kad tėvai, pedagogai ir visuomenė skatintų vaikų domėjimąsi knygomis, užtikrintų literatūros prieinamumą ir sudarytų sąlygas skaitymo įgūdžiams plėtotis. Kuo anksčiau vaikas įtraukiamas į skaitymo veiklas, tiek pasyviai klausantis, tiek aktyviai vartydamas ar skaitydamas knygas – tuo stipresnis tampa jo kalbos suvokimas, žodyno turtinimas ir susidomėjimas pažinimu. Šeimos ir ugdymo įstaigų įsitraukimas yra pagrindiniai veiksniai, lemiantys, ar vaikas užaugs, kaip aktyvus skaitytojas, gebantis kritiškai mąstyti ir nuolat tobulėti. Tėvų pavyzdys, jų rodomas dėmesys skaitymui ir kuriama palanki namų aplinka gali tapti stipria motyvacine jėga, padedančia vaikui sukurti tvirtą ryšį su knyga. Taigi skaitymas – tai ne tik žinių ar informacijos šaltinis, bet ir pagrindas visapusiškai, brandžiai ir empatiškai asmenybei augti.

1.3. Skaitymo skatinimo svarba priešmokyklinio ugdymo etape.

Vaiko lavinimas prasideda dar ankstyvame amžiuje, o priešmokyklinis amžius – ypatingas raidos etapas, kai formuojasi pagrindai, lemiantys vaiko mokymosi sėkmę, kalbos ir raštingumo įgūdžius, socialinius santykius bei emocinį stabilumą. Skaitymo skatinimas šiame etape yra ne tik vaikų paruošimo mokyklai dalis, bet ir esminė priemonė ugdant visapusišką asmenybę. Ankstyvojoje vaikystėje prasideda aktyvus pažinimo procesas, o skaitymas – svarbus įrankis šiam procesui palaikyti (Šiaulienė, 2019). Priešmokyklinio ugdymo tikslas – sudaryti sąlygas vaiko asmenybei atsiskleisti, ugdyti aktyvią, savimi ir savo gebėjimais pasitikinčią asmenybę, turinčią stiprią mokymosi motyvaciją, bei padėti pasirengti sėkmingam tolesniam mokymuisi mokykloje (Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai: priešmokyklinis, pradinis ir pagrindinis ugdymas, 2003).

Remiantis Bendrąją priešmokyklinio ugdymo programa (2022), vienas pagrindinių priešmokyklinio ugdymo tikslų yra formuoti vaiko pasirengimą mokyklai – tam būtinas kalbinis pasirengimas, gebėjimas susikaupti, klausytis, analizuoti tekstą, o skaitymo veiklos tam sudaro

tinkamas sąlygas. Skaitymo svarbą ankstyvajame ugdyme pagrindžia tiek moksliniai tyrimai, tiek edukacinės praktikos. Pasak Frolovaitės (2020), skaitymas lavina vaiko gebėjimą susikaupti, ugdo fantaziją, plečia žodyną, stiprina tėvų ir vaikų ryšį. Balsu skaitomos knygos padeda vaikams įgyti informacijos, kuri kasdienybėje nebūtų pasiekiamo – tokiu būdu formuojami kalbiniai ir kognityviniai įgūdžiai. Vaikai, kurie yra skatinami skaityti, jau prieš mokyklą geba atpažinti raides, supranta teksto seką, pastebi pasikartojimus ir mokosi struktūruoti informaciją. Elijošaitytė ir kt. (2015) teigia, kad skaitymas padeda geriau pasiruošti mokyklai, nes iš anksto ugdo raštingumo pagrindus.

Priešmokyklinio amžiaus etape taip pat formuojasi esminiai kalbos, pažinimo, emociniai ir socialiniai įgūdžiai. Šiame amžiuje ypač svarbu sudaryti sąlygas vaikui tyrinėti pasaulį, ugdyti smalsumą, kritinį mąstymą ir bendravimo gebėjimus, nes vaikai yra ypač imlūs kalbai, garsams, vaizdiniais simboliams, todėl skaitymo patirtis tampa ne tik informacijos gavimo, bet ir asmenybės ugdymo(si) priemone. Būtent priešmokyklinio ugdymo metu vaikams sudaromos pradinės sąlygos įgyti raštingumo pradmenis – išmokti atpažinti raides, suprasti skaitomą tekstą, formuoti teigiamą požiūrį į skaitymą, knygą, mokymąsi (Jakavonytė-Staškuvienė ir Vozbinaitė, 2016).

Skaitymas priešmokykliniame amžiuje daro esminį poveikį vaiko kalbos raidai. Pasak atliktų tyrimų, kalbiniai gebėjimai, ypač žodyno turtinimas, yra tiesiogiai susiję su skaitymu. Šiuo laikotarpiu vaikai supranta, kad kalba gali būti užrašoma, kad raidės žymi garsus, o knygos – informacijos ir istorijų šaltinis. Būtent tuo metu formuojasi pirmieji ryšiai tarp garsinės kalbos suvokimo ir rašytinio ženklo pažinimo, kurie vėliau tampa skaitymo pagrindu. Pasak Augustinienės ir Pocienės (2016), naujų žodžių mokymasis ir turtingas gimtosios kalbos žodynas prisideda prie sėkmingo skaitymo supratimo bei rašymo gebėjimų. Gebėjimas suprasti kalbos garsinę sandarą (fonologinis suvokimas) taip pat yra vienas iš svarbiausių veiksnių, lemiančių sklandų skaitymo įgūdžių vystymąsi (Labanienė, 2020). Ankstyvas kontaktas su knygomis padeda vaikui ne tik plėtoti kalbinius gebėjimus, bet ir kuria pagrindus visapusiškai mokymosi sėkmei.

Kalbos raida glaudžiai siejasi ir su pažintine vaiko branda. Skaitydami priešmokyklinio amžiaus vaikai lavina dėmesio koncentraciją, loginį mąstymą, gebėjimą susieti priežastinius ryšius, plėtoja vaizduotę. Pasak Tijūnėlienės (2006), skaitymas padeda ugdyti gebėjimą abstrakčiai ir asociatyviai mąstyti, vertinti reiškinius ir priimti informaciją ne vien pažodžiui, bet ir apmąstant jos prasmę. Tai tampa ypač svarbu rengiant vaiką mokyklai, kur tekstinė informacija tampa pagrindiniu žinių šaltiniu.

Šaulienė (2019) teigia, kad paskutiniu metu atlikti moksliniai tyrimai parodo, kad yra didelis ryšys tarp skaitymo ir ankstyvo vaikų ugdymo. Ankstyvojo raštingumo pagrindas – tai žodinė kalba, abėcėlės pažinimas ir supratimas apie spausdintinę medžiagą. Priešmokykliniame amžiuje pradėtas skaitymas padeda vaikui pasiruošti mokyklai ne tik akademinio, bet ir emocinio-socialinio požiūriu. Elijošaitytė ir kt. (2015) teigimu, vaikams, kuriems skaitoma nuo ankstyvo amžiaus, dažniausiai

pasireiškia geresni kalbiniai gebėjimai, stipresnis teksto suvokimas bei emocinis intelektas. Literatūroje pateikti veikėjai ir jų patirtys padeda vaikams susipažinti su emocijomis, mokytis empatijos, analizuoti veikėjų elgesį ir sprendimus. Šiai minčiai pritaria ir Ičiukevičienė ir Bražienė (2011). Jos tvirtina, kad knygos padeda vaikui geriau pažinti save, kitus žmones, vertinti jų elgesį, o tai svarbu formuojant emocinį intelektą. Diskusijos apie perskaitytą tekstą, veikėjų poelgius ir išgyvenimus lavina gebėjimą dalytis nuomone, klausytis kitų, suprasti skirtingas perspektyvas skatina socialinius įgūdžius. Tai ypač svarbu formuojant bendravimo įgūdžius grupėje tarp vaikų.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad skaitymo patirtys taip pat suformuoja vaikų savivertę bei didina mokymosi motyvaciją. Skaitymas vaikui tampa savotišku atradimų keliu, įkvepiančiu jį ir teikiančiu patirčių. Gustainienė (2014) pastebi, kad vaikai, kuriems skaitymas įprastas ar knygos skaitymas nebuvo prievarta, laikui bėgant sudaro savo santykį su knyga ir jį išsaugo vėlesniais mokymosi etapais, nes jam knyga – vertingas žinių, emocijų ir malonumo šaltinis.

Skaitymo naudos nurodomos remiantis 3–4 klasės mokinių skaitymo gebėjimų ugdymas. Metodinė priemonė, (2016) (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. *Skaitymo naudos. Sudaryta autorės pagal: 3–4 klasės mokinių skaitymo gebėjimų ugdymas. Metodinė priemonė, (2016)*

Teiginys	Šaltinis
Žinių apie pasaulį gavimo būdas, žadina smalsumą, žingeidumą.	„Skaitymas visuomet buvo laikomas žinių šaltiniu.“ <i>Jakavonytė-Staškuvienė ir Vozbinaitė (2016, p. 44);</i> „Skaitymas plečia žodyną, žinias, vaikai, kuriems skaitoma nuo mažumės, pasiekia geresnių rezultatų mokykloje.“ <i>(Eljošaitytė ir kt., 2015, p. 7);</i> „Skaitytą vaikas daug sužino.“ <i>(Kodėl verta vaikams skaityti?, p. 5);</i> „Skaitytysis pažįsta naujus reiškinius, dalykus, įvykius, juos vertina, priima arba paneigia suvoktą informaciją, vertybes, idėjas“ <i>(Tijūnėlienė, 2006, p. 14);</i> „Skaitymas – pasaulio pažinimo galimybė...“ <i>(Dėl Skaitymo skatinimo programos patvirtinimo. 2006 m. lapkričio 30 d. Nr. 1200. Lietuvos Respublikos Seimas. II sk. 4 p.).</i>
Teikia malonumą, skaitymo džiaugsmą, didina optimizmą ir savivertę.	„Knygos nuskaidrina sielą, kelia ir stiprina žmogų, žadina jį tauriausiams siekiams, aštrina protą ir švelnina širdį.“ <i>(Tijūnėlienė, 2006, p. 16)</i> „Skaitymas – ne prievolė, o malonumas.“ <i>(Kodėl verta vaikams skaityti?, p. 13);</i> „Knygos kelia džiaugsmą, padeda atsipalaiduoti“ <i>(Eljošaitytė ir kt., 2015, p. 7).</i>
Lavina kritinį mąstymą, intelektą.	„Skaitymas yra vienas svarbiausių gebėjimų ugdant asmenybę, nes įgijęs tokių įgūdžių žmogus gali kritiškai mąstyti, veiksmingai bendrauti ir mokytis visą gyvenimą.“ <i>(Gustainienė, 2014, p. 20);</i> „Skaitymas ugdo žmogaus gebėjimą abstrakčiai, logiškai, asociatyviai mąstyti, prasmingai simbolius. Skaitytysis pažįsta naujus reiškinius, dalykus, įvykius, juos vertina, priima arba paneigia suvoktą informaciją, vertybes, idėjas.“ <i>(Tijūnėlienė, 2006, p. 14);</i> „<..> .knyga verčia mąstyti, ugdo intelektą“ <i>(Ičiukevičienė, ir Bražienė, 2011, p. 13);</i>

Atveria savos tautos ir pasaulio kultūros lobius, kad pats vaikas taptų tos kultūros vartotoju ir kūrėju.	„Pirmieji skaitytojo bruožai – gebėjimas skaityti tautosaką, grožinę literatūrą <...>“ (<i>Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2003, p. 113</i>)
Ugdo jausmus, emocijas, padeda įveikti stresą.	„Knygos nuskaidrina sielą, kelia ir stiprina žmogų, žadina jį tauriausiams siekiams, aštrina protą ir švelnina širdį.“ (<i>Tijūnėlienė, 2006, p. 16</i>)
Lavina skonį, skatina domėtis gera literatūra.	„<...> gera knyga išspinduliuoja taip būtiną šiandien dvasingumą, sąlygojantį gyvenimo sudėtingumo, teisybės, gėrio ir blogio sampratą.“ (<i>Icikevičienė, ir Bražienė, 2011, p. 13</i>).
Lavina vaizduotę, kūrybiškumą, skatina svajoti ir siekti.	„Skaitant lavinama vaiko fantazija. Klausydamasis sekamų istorijų, vaikas „piešia“ aprašomus įvykius mintyse, tad stipriai aktyvinama mažojo klausytojo (-os) vaizduotė.“ (<i>Kodėl verta vaikams skaityti? p. 5</i>); „<...> ugdo smalsumą, norą analizuoti, vertinti veikėjų elgesį, santykius“ (<i>Gustainienė, 2014, p. 21</i>).
Užtikrina sėkmingesnę mokymąsi aukštesnėse klasėse ir įgyjant profesiją.	„Gebėjimas skaityti – vienas iš svarbiausių gebėjimų, įgyjamų pirmaisiais mokymosi metais, esminis tolesniam mokymuisi ir asmeniniam augimui.“ (Jakavonytė-Staškovienė ir Vozbinaitė, 2016, p. 44); „Skaitymas yra visų kitų mokymosi sričių pagrindas, ir tikimasi, kad vaikams šis procesas pasisektų“ (Takahashi, 2004, p. 10) „Raštingumo ugdymas prasideda ankstyvame vaiko raidos etape ir sąlygoja pasiekimus mokykloje vėlesniais metais.“ (<i>Šiaulienė, 2019</i>)
Ugdo ir rašytinę, ir sakytinę kalbą, plečia žodyną.	„Skaitymas turtina žodyną, gerina sakytinę ir rašytinę kalbą“ (<i>Kodėl verta vaikams skaityti?, p. 9</i>); „<...reading to young children, beginning even in early infancy, has a lasting effect on language, literacy and early reading skills“ (<i>American Academy of Pediatrics, 2017</i>); „Sąveikaudami su knyga, mažyliai supranta žodžius ir raides, turtina savo žodyną, tobulina skaitymo įgūdžius ir didėja jų motyvacija skaityti.“ (<i>Šiaulienė, 2019</i>)
Moko būti, gyventi ir veikti su kitais žmonėmis, geriau juos suprasti.	„Skaitymas puoselėja empatiją“ (<i>Kodėl verta vaikams skaityti?, p. 10</i>);
Moko mokytis, savarankiškumo.	„Raštingumo ugdymas prasideda ankstyvame vaiko raidos etape ir sąlygoja pasiekimus mokykloje vėlesniais metais.“ (<i>Šiaulienė, 2019</i>); „Skaitymas yra vienas svarbiausių gebėjimų ugdant asmenybę, nes įgijęs tokių įgūdžių žmogus gali kritiškai mąstyti, veiksmingai bendrauti ir mokytis visą gyvenimą.“ (<i>Gustainienė, 2014, p. 20</i>);

4 lentelėje pateikiami pagrindiniai teiginiai apie skaitymo naudą, sudaryti remiantis metodine priemone 3–4 klasės mokinių skaitymo gebėjimų ugdymas (2016) ir papildyti atrinktais teoriniais šaltiniais. Nors priemonė orientuota į jaunesnius mokyklinio amžiaus vaikus, lentelėje išskirtos skaitymo naudos aktualios ir priešmokyklinio amžiaus vaikams, nes šiuo raidos etapu formuojasi pagrindai, būtini skaitymo įgūdžiams vystyti. Teiginiai parodo, kad skaitymas prisideda ne tik prie žodyno vystymosi ir kalbos lavinimo, bet ir prie vaiko pažintinės, emocinės, socialinės bei kultūrinės brandos. Tokios naudos pagrindžia skaitymo skatinimo svarbą ankstyvame amžiuje ir leidžia suprasti,

kodėl būtina ieškoti veiksmingų ir įtraukiančių būdų, tokių kaip skaitmeninės edukacinės technologijos šiam procesui stiprinti.

Apibendrinant galima teigti, kad būtent priešmokyklinio amžiaus metu vaikai tampa ypač imlūs kalbai, garsams, simboliams ir naujoms patirtims, todėl skaitymas tampa ne tik vienu iš būdų pažinti pasaulį, bet ir svarbia priemone padedančia mokytis. Taip pat skaitymas šiame etape padeda pasiruošti mokyklai, nes lavina kalbos supratimą, turtina žodyną, ugdo dėmesį ir kritinį mąstymą. Kartu tai yra ir emocinė patirtis, nes per istorijas vaikas išmoksta atpažinti jausmus, suprasti kitus ir kurti santykius.

Moksliniai tyrimai parodo, jog reguliarus skaitymas ir įsitraukimas į skaitymo veiklas ne stiprina vaikų ryšį su knygomis, didina vaikų savivertę, motyvaciją mokytis bei emocinį brandumą. Skaitymas priešmokykliniame amžiuje tampa universali asmenybės ugdymo priemone, darančia ilgalaikį poveikį vaiko tolesniam mokymosi. Taip pat, toks ankstyvas įsitraukimas į skaitymo pasaulį stiprina savivertę, didina smalsumą ir motyvaciją. Be to, skaitymas padeda formuoti tvirtesnę ryšį su tėvais ar pedagogais.

Šiuolaikiniame ugdyme vis daugiau dėmesio skiriama ir skaitmeninėms skaitymo formoms: interaktyvioms knygoms, garsiniams pasakojimams, vaizdo istorijoms ar net papildytos realybės sprendimams. Šios priemonės tinkamai taikant gali dar labiau įtraukti vaiką, paskatinti domėtis, o kartu ir padėti lengviau suvokti tekstus. Taigi skaitymas priešmokykliniame amžiuje yra daugiau nei pasirengimas mokyklai – tai tvirtas pamatas vaiko kalbinei, pažintinei ir emocinei raidai. Tai priemonė, kuri padeda ne tik mokytis, bet ir kurti save, savo santykį su kitais. Kuo daugiau įvairiapusių skaitymo patirčių vaikas gauna šiame amžiuje, tuo platesnės galimybės atsiveria jam ateityje.

2. SKAITMENINIŲ EDUKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS BIBLIOTEKOSE

2.1. Skaitmeninių edukacinių technologijų samprata

Šiuolaikinėje visuomenėje skaitmeninės technologijos yra neatsiejama ugdymo dalis, o jų taikymas ir naudojimas priešmokyklinio ugdymo etape tampa ypač svarbus ir prasmingas. Lietuviškas terminas skaitmeninis kilo iš angliško žodžio *digital* ir yra vartojamas apibūdinti veikloms bei duomenims, kurių pagrindas – dvejetainis informacijos kodavimas, apdorojimas ir perdavimas naudojant skaitmeninę techninę bei programinę įrangą, pavyzdžiui, kompiuterius, išorinius įrenginius, laikmenas ar tinklus (Laužikas, 2008). Pasak Laužiko (2008), skaitmeninis reiškia ne tik technologinį pažangumą, bet ir naują mąstymo bei veikimo paradigmą. Tai kultūrinis, socialinis ir edukacinis virsmas, kuris transformuoja žinių kūrimo, komunikacijos ir ugdymo procesus. Skaitmeninė aplinka, anot autoriaus yra ne tik mokymosi terpė, bet ir žinojimo forma – joje informacija perteikiama per tinklaveiką, interaktyvumą ir reikalauja naujų didaktinių sprendimų ir pedagoginio lankstumo. Remiantis Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa (2022), skaitmeninė kompetencija apima atsakingą ir kūrybišką skaitmeninių technologijų naudojimą. Vaikai mokosi ieškoti informacijos, kurti paprastą turinį, naudoti skaitmeninius įrankius bendradarbiavimui, tyrinėti aplinką ir net įgyti informacinio raštingumo pradmenis. Jie peržiūri skaitmeninį turinį, piešia, kuria ir žaidžia ugdomuosius žaidimus pasitelkę planšetinį kompiuterį, išmanųjį telefoną ar interaktyvų ekraną, kaip pagalbininkus pažinimo procese.

Skaitmeninės edukacinės technologijos priešmokyklinio amžiaus vaikams apima įvairius įrankius ir platformas, kurie skirti ugdymo proceso tobulinimui, mokymosi individualizavimui ir naujų metodų integracijai į kasdieninį vaikų mokymąsi. Skaitmeninės edukacinės technologijos taip pat gali būti apibrėžiamos, kaip visuma skaitmeninių įrankių ir platformų, kurios padeda palengvinti, efektyvinti ar individualizuoti ugdymo procesą visumą. Jos apima ne tik skaitmenines mokymo priemones, bet ir išmaniąsias platformas, kurios leidžia sekti mokymosi pažangą, siūlyti personalizuotas užduotis ir suteikti tiesioginį grįžtamąjį ryšį.

Girdzijauskienė ir kt. (2022) skaitmenines edukacines technologijas apibūdina kaip skaitmeninių mokymosi priemonių visumą, leidžiančią personalizuoti bei gilinti mokymosi patirtį, didinti įsitraukimą ir adaptuoti turinį pagal mokinio gebėjimus bei interesus. Skaitmeninių edukacinių technologijų panaudojimas remiasi ugdymo prieinamumo, įtraukties ir įvairovės principais, suteikiančiais pedagogams galimybę dirbti su skirtingų poreikių ir gebėjimų turinčiais vaikais. Pasak Papadakio ir Kalogiannakio (2017) skaitmeninės edukacinės technologijos ugdyme apima mobiliąsias edukacines programas, interaktyvias platformas, skaitmenines knygas, papildytą realybę (AR) bei dirbtiniu intelektu paremtas sistemas. Visos šios priemonės skatina vaiką dalyvauti ugdymo(si) procese per žaidimą, kūrybą bei tyrinėjimą, o ne vien pasyvų informacijos priėmimą. Toks mokymosi

metodas itin svarbus priešmokykliniame amžiuje, kai mokymasis turi sietis su emocine patirtimi, sensoriniu pasaulio pažinimu ir socialiniu bendravimu. Kelpšienė (2020), atkreipia dėmesį į tai, kad labai svarbu jog vaikai ugdytųsi žaisdami.

Danaei ir kt. (2020) tvirtina, jog ankstyvame amžiuje skaitmeninės edukacinės technologijos veikia, kaip tarpininkas tarp vaiko ir mokymosi turinio, padedantis ugdyti kalbos, loginio mąstymo, problemų sprendimo bei bendravimo įgūdžius. Technologijų taikymas darosi įprastu vaikų mokymosi būdu, kai įrenginiai ir platformos atlieka ne vien tik informacijos pateikimo, bet ir refleksijos, vertinimo bei komunikavimo funkcijas. Tuo tarpu Parveen ir Ramzan (2024) pabrėžia visame pasaulyje svarbų skaitmeninių edukacinių technologijų vaidmenį. Jie skaitmenines edukacines technologijas apibūdina, kaip keičiančia edukacinę jėgą, kuri ugdymą paverčia dinamišku, aktyviu ir į besimokantįjį orientuotu procesu. Anot jų, skaitmeninės edukacinės technologijos yra ištekliai, kurie ne tik supaprastina informacijos pateikimą, bet ir leidžia kurti naujas mokymosi sistemas: nuo skaitmeninių bibliotekų iki bendradarbiavimo virtualiai. Skaitmeninės technologijos sudaro galimybes mokytis bet kur ir bet kada, išplečia ugdymo aplinkos sampratą. „Visi skaitmeninio pobūdžio objektai taikomi siekiant ugdymo veiksmingumo“ (Augustinienė ir Pocienė, 2016, p.45).

Girdzijauskienė ir kt. (2022) remiantis D'Mello (2021) išskiria skaitmenines edukacines technologijas į dvi grupes: į proaktyvias ir reaktyvias priemones. Proaktyvios priemonės (pvz., žaidybos elementus naudojančių platformos) skatina vaikų įsitraukimą ir tyrinėjimą, o reaktyvios (pvz., dirbtinio intelekto analizėmis paremtos sistemos) stebi ir reaguoja į mokymosi eigą, koreguodamos turinį bei pateikdamos personalizuotą grįžtamąjį ryšį. Toks skirstymas padeda pedagogams tikslingai pasirinkti technologinius sprendimus, atitinkančius konkrečius ugdymo poreikius. Emokykla.lt platformoje 2025 m. siūloma 156 skaitmeninės mokymo priemonės, apimančios įvairias ugdymo sritis (nuo priešmokyklinio iki vidurinio ugdymo) ir skirtingus dalykus (pvz., lietuvių kalba, matematika, istorija, technologijos). Priemonės suskirstytos į kelis tipus – skaitmeninius vadovėlius, užduotis, virtualias aplinkas, garso ir vaizdo medžiagą – ir dalis jų pritaikytos mokiniams su specialiaisiais ugdymosi poreikiais. Šios priemonės įtrauktos į Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose naudojamų skaitmeninių mokymosi priemonių sąrašą ir yra oficialiai rekomenduojamos naudoti ugdymo procese.

Apibendrinant galima teigti, kad skaitmeninės edukacinės technologijos – tai daugiau nei tik įrankiai. Tai visos ugdymo sistemos pasikeitimai naujos link, kur nebeužtenka vien tik pateikti informaciją ar taikyti tradicinius metodus. Šiuolaikinėje visuomenėje, kurioje technologijos natūraliai įsilieja į kasdienį gyvenimą, ugdymas taip pat turi atliepti besikeičiančius vaikų patyrimus, lūkesčius ir mokymosi būdus. Skaitmeninės edukacinės priemonės leidžia kurti priešmokyklinio amžiaus vaikams tokią mokymosi aplinką, kurioje dominuoja tyrinėjimas, kūryba, savarankiškumas ir žaidybiniai elementai, kurie stiprina vidinę motyvaciją bei aktyvų įsitraukimą. Tinkamai ir atsakingai

integruotos į ugdymo praktiką, šios technologijos tampa vertinga priemone, padedančia kiekvienam vaikui augti smalsiai, kūrybingai ir sąmoningai asmenybei, gebančiai bendradarbiauti su kitais. Šių technologijų taikymas leidžia pedagogui kurti tokį ugdymą, kuris atlieptų skirtingus gebėjimus, mokymosi būdus ir emocinius poreikius, tuo pačiu stiprinant vaiko pasitikėjimą savimi ir didinant mokymosi džiaugsmą. Tai reikalauja ir iš pedagogo naujo požiūrio – gebėjimo ne tik naudotis technologijomis, bet ir kritiškai vertinti jų turinį, tinkamai taikyti bei kurti mokymosi aplinką. Galiausiai, tai ne vien pažangi praktika, bet ir ilgalaikė investicija į ateities visuomenę, kurioje gebėjimas mokytis, kritiškai mąstyti ir naudotis skaitmeniniais ištekliais yra būtinybė.

2.2. Skaitymo skatinimo priemonės taikant skaitmenines edukacines technologijas

Šiuolaikiniai vaikai vis dažniau naudojami skaitmeninėmis priemonėmis, todėl svarbu, kad ir skaitymo skatinimo būdai bei metodai atitiktų jų patirtį – būtų įtraukiantys ir paremti šiuolaikinėmis technologijom. Skaitmeninės edukacinės technologijos ir jų įtraukimas į priešmokyklinio ugdymo procesą svarbi priemonė, padedanti skatinti vaikų susidomėjimą skaitymu ir rašymu. Įvairios skaitmeninės edukacinės priemonės leidžia lanksčiai taikyti ugdymo metodus pritaikytus vaikų amžiaus ypatumams. Naudojant skaitmenines edukacines technologijas didinamas vaikų įsitraukimą į skaitymo procesą, lavinami kalbiniai gebėjimai bei stiprinama motyvacija skaityti (Kumpulainen ir kt., 2020; Augustinienė ir Pocienė, 2016). Viena iš šiandienos skaitmeninių priemonių, aktyviai naudojamų vaikų skaitymo skatinimui, yra interaktyvios skaitmeninės knygos. Jose dažnai integruojami tokie elementai kaip animacijos, garsai, interaktyvūs žaidimai ar užduotys, kurios patraukia vaiko dėmesį ir padeda lengviau suprasti bei įsiminti pateikiamą turinį (Danaei ir kt., 2020). Kaip pastebi Augustinienė ir Pocienė (2016), skaitmeninės priemonės – nuo elektroninių knygų iki interaktyvių paveikslėlių ar žaidimų gali būti sėkmingai naudojamos ir žodyno turtinimui ir skaitymo gebėjimų lavinimui. Tokie metodai atliepia šiuolaikinių vaikų poreikius, kurie yra įpratę mokytis per vaizdą, garsą ir judesį. Kelpšienė (2020) remiantis užsienio autoriais (Yilmaz, 2016; Yang, 2014; Dong, 2018; Poonsri, 2011; Cheng, 2014) teigia, kad knygos su papildyta realybe vaikams yra patrauklios, nes jos priimamos, kaip natūralus ir smagus žaidimas. Vaikas ne tik stebi iliustracijas ar skaito tekstą, bet ir gali klausytis įgarsinto turinio. Knygos su papildytosios realybės elementais labiau patraukia vaikų dėmesį dar ir dėl to, kad jos sužadina smalsumą, kelia susidomėjimą tiek pačia knyga, tiek skaitymo procesu. Tokio tipo knygos tampa ne tik patrauklios, bet ir praktiškai pritaikomos ugdymo procese – kaip motyvuojanti priemonė, padedanti ugdyti skaitymo įgūdžius.

Didelė dalis vaikų šiais laikais pirmą kartą su raidėmis ar garsais susipažįsta ne popieriuje, o planšetėje. Programos jose gali būti skirtos raidžių atpažinimui, garso suvokimui, žodžių mokymuisi ir teksto supratimui. Pasak Papadakio (2020), edukacinės programėlės paremtos žaismingumu ir vizualiniu patrauklumu, leidžia vaikams mokytis jiems patrauklioje aplinkoje, o tai ypač aktualu

ankstyvame amžiuje, kai svarbu suderinti mokymąsi ir žaidimą. O Augustinienės ir Pocienės (2016) teigimu žaismingos edukacinės veiklos integruotos į ugdymo procesą, ne tik motyvuoja vaikus, bet ir leidžia lengviau įsisavinti kalbos struktūras bei rašytinės kalbos elementus. Planšetės ir mobiliosios priemonės taip pat plačiai naudojamos įrankiai, skatinantys vaikų skaitymą priešmokyklinio amžiaus metu. Šios priemonės suteikia vaikams galimybę naudotis įvairiomis edukacinėmis programėlėmis ir žaidimais, kurie skatina skaitymą ir rašymą.

Lietuvoje taikomos skaitmeninės edukacinės programėlės ir skaitmeninės platformos, kurias ugdymo įstaigos naudoja skaitymo ir kalbos ugdymui. Programėlės, tokios kaip „Tomas ir Ula: mokausi skaityti“, „Bitutės Abėcėlė“, „Vakaro pasakos“, yra sukurtos specialiai vaikams ir pasižymi lietuvių kalbos mokymu, vaizdine bei garsine raiška, žaidybiniais elementais, kurie skatina įsitraukimą. Learning apps, Wordwall, Jigsawplanet, Bamboozle, Mystorybook – šios priemonės neretai taikomos tiek individualiai ugdymo metu, tiek grupinėse veiklose bibliotekose ar klasėse, siekiant pritaikyti mokymą pagal vaiko amžių ir gebėjimus, o kartu stiprinant jų motyvaciją mokytis ir kurti teigiamą santykį su kalba bei skaitymu. Didelį kiekį skaitmeninių priemonių pateikia ir nacionalinė švietimo agentūra (siūlomas skaitmenines edukacines priemonės žr. [čia](#)). Nors didžioji dalis priemonių skirtos pradinio ir vidurinio ugdymo vaikams, tačiau galima rasti ir tinkamų priešmokyklinio amžiaus vaikams: skaitmeninių įtraukiojo ugdymo priemonių rinkinys „EduSensus“; „Vakaro pasakos su Musmiryte“, „5–6 metų vaikų kalbinių gebėjimų ugdymas“, „Smagu skaityti“. Skaitmeninių priemonių pasiūla ir paklausa auga su kiekviena diena.

Kumpulainen ir kt. (2020) pastebėjo, kad vaikų skaitmeninis raštingumas vystosi daugiamodalėje aplinkoje. Būtent tai ir yra vienas iš svarbiausių edukacinių technologijų privalumų. Pasak autorių skaitmeninės priemonės leidžia vaikams sąveikauti su tekstu ne tik per regą, bet ir per garsą, judesį ar prisilietimą. Būtent toks jutiminis įvairovės principas autorių nuomonę tampa be galo svarbus ankstyvojo raštingumo ugdymo kontekste – ypač kai kalbame apie pirmuosius žingsnius mokantis atpažinti raides ar suprasti jų garsus. Augustinienė ir Pocienė (2016) taip pat teigia, kad minėtosios skaitmeninės mokymosi priemonės, kaip animacijos, paveikslėlių ar kalbos žaidimai padeda ne tik plečia vaikų žodyną, bet ir ugdyti gebėjimą suprasti tekstą. Kitaip tariant, interaktyvios, elektroninės knygos ir skaitymo platformos gali pasiūlyti ne tik informaciją, bet ir smagią skaitymo patirtį. Taip pateikta informacija vaikui kur kas patrauklesnė nei tradicinis teksto pateikimas.

Vaikams skirtos edukacinės programėlės vis dažniau kuriamos taip, kad mokymasis taptų žaidimu. Papadakis (2020) teigia, kad edukacinės programėlės, skirtos priešmokyklinio amžiaus vaikams, apjungia žaidimo ir mokymosi principus. Per sąveiką su simboliais, garsais ir veikėjais vaikai nejučia lavina fonologinį suvokimą bei raidžių atpažinimą. Tuo tarpu Kalogiannakis ir Papadakis (2021) pastebėjo, kad papildyta realybė (AR) padeda vizualizuoti pasakojimų aplinką, kas skatina vaiko gebėjimą suprasti siužeto struktūrą ir pasinerti į pasakojimą. Anot Kelpšienės (2020)

papildyta realybė skatina vaikų įsitraukimą į skaitymo procesą, leidžia patirti tekstą multisensoriniu būdu.. Tokios knygos suteikia galimybę stebėti veikėjus tarsi atgyjančius, išgirsti jų kalbą, pamatyti juos. Danaei ir kt. (2020) atliko tyrimą, kuriame lygino vaikų skaitymą skaitant papildytos realybės ir tradicines spausdintas knygas. Tyrimas parodė, kad vaikai, kurie skaitė papildytos realybės knygas, pasiekė geresnių rezultatų tekstų suvokime. Tyrėjai akcentuoja, kad papildytos realybės (AR) knygos padeda vaikams geriau suprasti pasakojimo struktūrą, skatina dėmesingumą, o papildomi vaizdiniai ir garsiniai elementai leidžia lengviau įsiminti siužetą ir pagrindines teksto mintis.

Furenės ir kt. (2021) atlikta tyrimas parodė, kad skaitmeninių knygų skaitymas, ypač kai jos turi interaktyvių elementų, sukelia didesnę vaikų susikaupimą ir įsitraukimą į veiklą, nei tai daro tradicinės spausdintos knygos. O Maureen ir kt. (2020) akcentuoja pasakojimo naudojant skaitmenines edukacines technologijas reikšmę vaikų kalbos ir emocinio raštingumo ugdymui. Tokie užsiėmimai skatina vaikų gebėjimą reikšti jausmus, suformuoti pasakojimus ir susieti juos su asmenine patirtimi. Vaikų kuriamos istorijos planšetėse ar kompiuteriuose tampa ne tik lavinamąja, bet ir terapine veikla. Liu ir kt. (2020) atliktas tyrimas pabrėžia reikšmingą bibliotekų bei bibliotekininkų edukacinį vaidmenį skaitmeniniame švietime. Jie inicijuoja neformalias inovatyvias ugdymo formas, organizuoja skaitmenines veiklas, padeda pedagogams ir tėvams atrasti šiuolaikines technologijas skaitymo skatinimui.

Reikšmingą indėlį į skaitymo skatinimo kultūrą įneša ir Lietuvos nacionalinės skaitymo skatinimo strategijos. Skaitymo skatinimo programos (2006; 2019; 2024) pabrėžia, kad technologijų integravimas į ankstyvąjį skaitymo ugdymą turi būti derinamas su šeimos ir ugdymo įstaigų bendradarbiavimu. Siūloma skatinti bibliotekas organizuoti skaitmenines veiklas, pavyzdžiui, skaitymo dirbtuves, pasakojimų kūrimą su AR/VR elementais, skaitymo akcijas naudojant interaktyvias platformas.

Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa (2022) taip pat įvardija skaitymo skatinimo veiklas per skaitmenines priemones – vaikai kviečiami naudotis planšetiniais kompiuteriais, interaktyviais ekranais ne tik informacijos paieškai ar žaidimams, bet ir kūrybinėms veikloms: pasakojimų kūrimui, jų iliustravimui, virtualių kelionių planavimui, trumpų vaizdo įrašų kūrimui. Tokios veiklos ugdo tiek skaitmeninį raštingumą, tiek skaitymo motyvą.

Augustinienė ir Pocienė (2016) nurodo skaitmeninių mokymosi objektų taikymo bei kokius kalbinius ir kitus gebėjimus šios priemonės lavina (žr. 2 pav.).

2 pav. *Skaitmeninių mokymosi objektų taikymo turtinant priešmokyklinio amžiaus vaikų žodyną sąsajos pagal Augustiniene ir Pociene (2016)*

Apibendrinant galima teigti, kad skaitmeninės edukacinės technologijos daro didelį poveikį vaikų skaitymo gebėjimų ugdymui. Šios priemonės suteikia galimybę įvairiais būdais priešmokyklinio amžiaus vaikus skatinti skaityti. Taip pat šios priemonės padeda kūrybiškais būdais pažinti tekstą. Interaktyvios knygos, edukacinės programėlės, papildytosios realybės žaidimai ir interaktyvūs skaitymo žaidimai didina vaikų įsitraukimą, plečia jų žodyną, stiprina fonologinį suvokimą bei lavina pasakojimo gebėjimus. Tokias priemones taikant jas skaitymo skatinimui, didina ryšį su knygomis, o skaitymas tampa natūralia kasdiene veikla. Bibliotekos darbuotojai, pedagogai ir tėvai pasitelkdami šias priemones, ne tik skatina vaikų domėjimąsi skaitymu, bet ir kuria teigiamą santykį su kalba ir tekstu. Svarbiausia, kad skaitymo patirtis vaikui būtų įdomi, žaisminga ir turininga.

2.3. Bibliotekų vaidmuo ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo įgūdžius

Bibliotekos vaidmuo skatinant priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymą be abejonės labai svarbus. Šios įstaigos teikia prieigą prie įvairių literatūros šaltinių, rengiami mokymai, organizuojamos interaktyvios veiklos ir bendradarbiaujama su tėvais bei pedagogais, siekiant sukurti palankią aplinką vaikų skaitymo įgūdžių ugdymui. Šiais laikais bibliotekos teikia vaikams prieigą tiek prie tradicinių, tiek ir prie skaitmeninių skaitymo priemonių, kurios yra būtinos jų skaitymo įgūdžių ugdymui. Čia kuriamos jaukios ir patrauklios erdvės, specialiai pritaikytos mažiesiems skaitytojams. Jose įrengiami vaikams skirti skyriai su amžių atitinkančiais baldais, lengvai pasiekiamais knygų fondais ir patraukliomis skaitymo zonomis. Tokia fizinė aplinka padeda vaikams pamilti skaitymą ir sukuria teigiamą patirtį. Kaip teigia Šiaurinė (2019) remiantis Tarptautine bibliotekų federacija (IFLA, 2001, p. 26) bibliotekų misija yra „<...> suteikti vaikams galimybę patirti

malonumą skaityti ir mokytis, atrasti žinias, lavinti vaizduotę <...>“ ir „<...> skatinti naudotis biblioteka nuo ankstyvo amžiaus <...>“. Bibliotekų kontekste skaitymo skatinimas apibrėžiamas, kaip įvairios veiklos ir priemonės, kuriomis bibliotekininkai skatina žmones skaityti ir plėsti savo skaitymo ribas.

Remiantis Šakelaite (2021) ir Šiaulienė (2019) bibliotekos įgyvendina įvairias skaitymo skatinimo veiklas, įskaitant:

- Pasakų valandėles ir skaitymo sesijas vaikams;
- Knygų klubus ir knygų pristatymus;
- Specialias programas daugiakalbiams vaikams, pasakojančias istorijas skirtingomis kalbomis;
- Interaktyvias ir dialogu grįstas skaitymo veiklas, skatinančias vaikų įsitraukimą.

Bibliotekos atlieka reikšmingą vaidmenį ugdant priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo įgūdžius – jos ne tik suteikia prieigą prie įvairios literatūros, bet ir kuria patrauklią fizinę aplinką, organizuoja skaitymo veiklas, bendradarbiauja su tėvais ir pedagogais. Bibliotekose organizuojamos veiklos skatina vaikus pamėgti skaitymą, lavinti vaizduotę ir ugdyti skaitymo įpročius nuo ankstyvojo amžiaus.

Bibliotekos taip pat organizuoja daugybę vaikams skirtų edukacinių veiklų: interaktyvias pasakų valandėles su darbuotojais, skaitymo ratelius, lėlių ir šešėlių teatrus, istorijų inscenizacijas, sezoninius ar teminius renginius, muzikinę bei ritminę veiklą ir grupines skaitymo sesijas, skatinančias mokymąsi iš bendraamžių (Šiaulienė, 2019; Šakelaite, 2021). Anot Augustinienės ir kt., (2013), bibliotekose vaikams gali būti siūlomos įvairios edukacinės veiklos, kurios apima skaitymo skatinimą naudojant skaitmenines edukacines technologijas. Elektroninės knygos, interaktyvūs paveikslėliai, edukaciniai kalbos žaidimai ne tik padeda formuoti kalbinius įgūdžius, bet ir stiprina vaikų gebėjimą suprasti tekstus, lavina atmintį ir mąstymą. Girčienės ir Damijonaitytės (2023) tyrime apie biblioterapijos paslaugas pabrėžiama, kad bibliotekose organizuojamos veiklos prisideda ne tik prie skaitymo gebėjimų, bet taip pat ir prie emocinio ugdymo. Vaikai, klausydamiesi pasakojamų istorijų, dalyvaudami diskusijose ir vaizdiniuose interpretavimuose, mokosi atpažinti emocijas, ugdo empatiją, lavina vaizduotę.

Reikšminga ir bibliotekų aplinka. Bibliotekos kuria specializuotas, vaikams pritaikytas skaitymo erdves: įrengia vaikų kampelius su amžių atitinkančiais baldais, išdėsto knygas vaikų akių lygyje, sukuria jaukias zonas laisvam tyrinėjimui, pateikia vizualiai patrauklią literatūrą ir užtikrina ergonomiškas sąlygas skaitymui (Danaei ir kt., 2020).

Bibliotekos, siūlydamos kokybišką vaikų literatūrą ir organizuodamos skaitymo veiklas, prisideda prie pozityvaus požiūrio į skaitymą formavimo. Nors kai kurie tyrimai rodo, kad sudominti šiuolaikinį vaiką knyga tampa vis sunkiau (Astikienė, 2018), tinkamai parinkta literatūra ir skatinanti

aplinka gali padaryti skaitymą patraukliu ir prasmingu užsiėmimu. Vaikams svarbu ne tik pats turinys. Labai svarbu, kaip jis pateikiamas – estetiškai knygos išvaizda, aktyvus skaitymas, žaismingos veiklos susijusios su tekstu kuria skaitymo džiaugsmą.

Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatyme (1995) teigiama, kad viena iš bibliotekų funkcijų yra lavinti gyventojų informacinį, kultūrinį ir skaitymo raštingumą. Tuo tarpu Skaitymo skatinimo programa (2006) ir vėlesni jos planai (2019; 2024) numato, kad bibliotekos turi aktyviau bendradarbiauti su ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigomis, skatindamos bendras skaitymo veiklas, pasakojimo valandėles, parodas ir interaktyvias skaitymo dirbtuves. Skaitymo skatinimo 2022–2024 metų veiksmų plane numatyta ir kartu su nacionaline, apskričių ir savivaldybių viešosiomis bibliotekomis įgyvendintos skaitymo skatinimo programos kurios skirtos taip pat ir priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimui: skaitymo kampelių įrengimas, akcijos „Vasara su knyga“, „Tėčiai skaito vaikams“, „Skaitymo diena“ (Dėl Skaitymo skatinimo 2019–2024 metų programos ir skaitymo skatinimo programos 2019–2021 metų veiksmų plano patvirtinimo, 2018).

Apibendrinant galima teigti, kad bibliotekos vis labiau pripažįstamos, kaip svarbios ankstyvojo raštingumo ugdymo erdvės, kurios prisideda prie vaikų skaitymo įgūdžių formavimo dar prieš mokyklos lankymą. Tai erdvės, kuriose vaikai turi galimybę ne tik susipažinti su knygomis, bet ir patirti skaitymo džiaugsmą per įvairias veiklas – nuo pasakų valandėlių iki interaktyvių dirbtuvių ar emocinio ugdymo sesijų, paremtų biblioterapijos principais. Bibliotekos kuria palankią fizinę ir emocinę aplinką skaitymui, nuo specialiai įrengtų vaikų kampelių iki vizualiai patrauklios literatūros pateikimo. Svarbu ir tai, kad vis dažniau į skaitymo skatinimą integruojamos skaitmeninės edukacinės technologijos – elektroninės knygos, žaidimai, interaktyvūs paveikslėliai, kurie padeda ugdyti kalbinius, pažintinius ir emocinius gebėjimus. Bendradarbiavimas su tėvais, pedagogais ir ikimokyklinio ugdymo įstaigomis leidžia bibliotekoms prisidėti prie nuoseklaus vaikų skaitymo įgūdžių ugdymo proceso. Nacionalinės skaitymo skatinimo programos ir viešųjų bibliotekų iniciatyvos dar labiau išplečia šių įstaigų galimybes pasiekti mažuosius skaitytojus, siūlydamos jiems įtraukiančias, amžių atitinkančias ir kūrybiškumą ugdančias veiklas. Biblioteka tampa vieta, kurioje skaitymas nėra tik formalus įgūdis, o prasmingas, emocingas ir džiaugsmą teikiantis patyrimas.

2.4. Skaitmeninių edukacinių technologijų pritaikymo bibliotekose galimybės

Šiuolaikinės bibliotekos vis dažniau suvokiamos ne tik kaip knygų saugojimo ar skolinimo vietos, bet ir kaip kultūriniai ir edukaciniai centrai, aktyviai prisidedantys prie vaikų ugdymo ir skaitymo skatinimo. Bibliotekos iš knygų saugojimo ir skolinimo vietos tapo erdvėmis, kurios pirmenybė teikiama vartotojų įsitraukimui ir mokymosi patirčiai. Anot Šiaulienės (2019), bibliotekos vaikams suteikia ne tik galimybę nemokamai naudotis knygomis ar kitais ištekliais. Jų veikla apima gerokai platesnį spektrą paslaugų. Skaitmeninių edukacinių technologijų integravimas į bibliotekų veiklą padeda ne tik pritaikyti paslaugas šiuolaikiškiems vartotojams, bet ir atveria naujas galimybes

edukacinei veiklai su vaikais. Viešosios bibliotekos tampa svarbiomis edukacijos erdvėmis, kuriose diegiamos technologijos padeda vykdyti edukacinius, kūrybinius ir skaitymo skatinimo projektus (Petružienė ir Gabalytė, 2011).

Bibliotekos aktyviai prisideda prie vaikų ugdymo, padeda stiprinti bendruomeniškumą ir kuria sąlygas, kuriose vaikai atranda skaitymo džiaugsmą. Bibliotekos prisitaiko prie besikeičiančių vartotojų poreikių, įtraukdamos skaitmenines edukacines technologijas ir tuo pačiu išlaikydamos pagrindinę savo misiją – skatinti skaitymą ir raštingumą (Šiaulienė, 2018). Šiuolaikinės bibliotekos integruoja:

- Elektronines knygas ir multimedijos turinį, siekiant praturtinti tradicines skaitymo priemones;
- Interaktyvias ir skaitmenines pasakojimo priemones vaikų skaitymo skatinime;
- Skaitmeninius išteklius ir internetines duomenų bazes mokymuisi ir tyrimams;
- Virtualios ir papildytos realybės technologijas, kurios praturtina mokymosi ir atradimo patirtį (Kumpulainen ir kt., 2020; Takahashi, 2004; Kelpšienė, 2020).

Šiuolaikinės bibliotekos aktyviai prisitaiko prie technologinių pokyčių ir vartotojų poreikių, siekdamos išlaikyti vaikų domėjimąsi skaitymu. Įtraukdamos skaitmenines edukacines priemones, bibliotekos ne tik stiprina vaikų informacinį raštingumą, bet ir kuria įtraukią, šiuolaikišką mokymosi ir skaitymo aplinką. Taip jos išlieka svarbia vaikų ugdymo dalimi ir prisideda prie bendruomeniškumo stiprinimo. Bibliotekose, kuriose taikomos skaitmeninės edukacinės priemonės, pastebimas didesnis vaikų motyvacijos lygis skaityti ir geresnis kalbinių gebėjimų vystymasis. Furenės ir kt., (2021) pastebėjo, kad tinkamai parinkti skaitmeninio pasakojimo elementai ne tik lavina žodyną, bet ir skatina pasakojimo gylį bei smalsumą. Tad bibliotekos gali pasinaudoti skaitmeninėmis edukacinėmis technologijomis ne tik tam, kad pritrauktų jaunąją auditoriją, bet ir tam, kad galėtų ugdyti vaikų technologinį raštingumą ir kūrybiškumą.

Bibliotekose organizuojamos edukacinės veiklos, kuriose naudojamos skaitmeninės edukacinės priemonės padeda vaikams lavinti įgūdžius, reikalingus šiuolaikiniame pasaulyje (Girdzijauskienė ir Norvilienė, 2022). Tradicinės knygos, žaidimai ir kiti fiziniai šaltiniai suteikia vaikams galimybę susipažinti su tekstu ir raide. O tuo tarpu skaitmeninės priemonės, tokios, kaip planšetės ir interaktyvios programėlės, praturtina mokymosi patirtį ir skatina vaiko įsitraukimą (Šiaulienė, 2018). Šios priemonės ne tik papildo tradicinį skaitymo būdą, bet ir sukuria ryšį tarp spausdinto žodžio ir skaitmeninio turinio. Dalyvaudami tokiose veiklose vaikai mokosi naudoti technologijas prasmingai – ne tik žaisti, bet ir tyrinėti, kurti, ieškoti informacijos. Kai mokymosi priemonės derinamos tarpusavyje, atsiranda daugiau galimybių pritaikyti veiklas skirtingiems vaikams. Vieniems svarbu vaizdas, kitiems garsas ar žaidimo elementai. Tokie sprendimai leidžia kiekvienam atrasti savo būdą mokytis (Augustinienė ir Pocienė, 2016).

Vienas iš įdomiausių skaitmeninių technologijų pritaikymo bibliotekose galimybių yra virtualios ar papildytos realybės naudojimas. Virtuali realybė gali būti naudojama istorijų kūrimui arba sudėtingesnių reiškinių paaiškinimui per interaktyvias patirtis (Yang, 2022). Taip pat virtualios realybės technologijos leidžia vaikams „*pasinerti*“ į knygos pasaulį, kuriame galima bendrauti su veikėjais ar tyrinėti aplinką (Yang ir kt., 2021). Papildytos realybės knygos tampa vis populiareesnės bibliotekose, nes jose sujungiami tekstai su vaizdais ir garsais. Tokios priemonės ne tik didina vaikų įsitraukimą, bet ir padeda suvokti sudėtingesnius tekstus, ypač kai papildymai susiję su siužetu (Delneshin, 2016).

Bibliotekose organizuojami edukaciniai užsiėmimai, kuriuose vaikai naudoja planšetinius kompiuterius ar kitus įrenginius edukaciniams žaidimams. Šiose veiklose ne tik ugdomas vaikų skaitymas ir kalbėjimas, bet ir skatinamas vaikų bendradarbiavimas (Augustinienė ir Pocienė, 2016). Edukaciniai žaidimai ir interaktyvios programėlės taip pat suteikia bibliotekoms galimybę skatinti vaikų skaitymą ir mokymosi motyvaciją. Tokios priemonės, kaip interaktyvios žodžių paieškos žaidimai ar raidžių dėlionės padeda vaikams lavinti kalbos įgūdžius ir padaro šias veiklas malonias ir šiuolaikiškas (Papadakis, 2020). Girdzijauskienė ir Norvilienė (2022) pastebėjo, kad žaidybinių elementų įtraukimas į mokymosi procesą padeda vaikams natūraliai įsisavinti naujas žinias ir stiprina jų įsitraukimą.

Furenės ir kt. (2021) tyrime teigiama, kad skaitmeninių knygų naudojimas bibliotekose skatina vaikų įsitraukimą. Itin veiksmingas yra ir suaugusiųjų dalyvavimas skaitant skaitmeninius tekstus, kai skatinamas dialogas ir vaikas įtraukimas į siužeto aptarimą. Tokia praktika stiprina kalbinius gebėjimus, plečia žodyną ir gerina tekstų supratimo įgūdžius. Pavyzdžiui, interaktyvios skaitymo veiklos, kuriose naudojamos elektroninės knygos su garsiniais efektais ir animacijomis, leidžia vaikams ne tik skaityti tekstą, bet ir jį tyrinėti. Šiaulienė (2018) pažymi, kad interaktyvios priemonės padeda vaikams sutelkti dėmesį į skaitomą tekstą, įgarsinti sakiniai ir pastraipos skatina juos sekti turinį nuosekliai, taip geriau suprantant teksto prasmę. Danaei ir kt. (2020) teigia, kad tokios knygos padeda vaikams lengviau suprasti turinį ir įtraukia juos į skaitymo procesą. Be to, bibliotekos gali pasiūlyti personalizuotas mokymosi veiklas, kuriose skatinamas vaikų aktyvumas ir pasitikėjimas savimi. Tačiau, kaip teigia Šakelaitė (2021, p. 102) „Didžioji dalis tyrimų apie vaikų ir jaunimo skaitymą ekranuose iki šiol buvo nukreipta į poveikį skaitymo gebėjimams, tad tiriant el. knygų poveikį požiūriui į skaitymą ir motyvaciją skaityti dar galima daug atskleisti“.

Analizuojant literatūros šaltinius, buvo atskleista, kad skaitmeninės knygos bibliotekose tampa svarbia priemone vaikų skaitymo skatinimui. Tyrimai rodo, kad jos didina vaikų įsitraukimą, ypatingai tuomet kai skaitymas vyksta kartu su suaugusiuoju. Interaktyvūs elementai – įgarsinti sakiniai, animacijos ar garsiniai efektai padeda vaikams ne tik sekti tekstą, bet ir geriau jį suprasti. Tokios priemonės lavina kalbinius gebėjimus, plečia žodyną, stiprina dėmesio sutelkimą ir

motyvaciją skaityti. Be to, bibliotekose sudaromos galimybės personalizuotai veiklai, kuri skatina vaikų aktyvumą ir pasitikėjimą savo gebėjimais. Pastebima, kad skaitmeninės ir popierinės knygos gali būti naudingos ir viena kitą papildyti, jei yra taikomos apgalvotai ir atliepia vaikų poreikius bei skaitymo tikslus. Nepaisant daugybės privalumų, bibliotekos dažnai susiduria su iššūkiais, siekdamos integruoti skaitmenines technologijas į savo veiklą. Falloon (2020) atkreipia dėmesį, kad technologijų naudojimas reikalauja papildomų investicijų ir mokymų bibliotekos personalui. Be to, kai kurioms bendruomenėms trūksta technologinių išteklių ar prieigos prie šiuolaikinių skaitmeninių priemonių.

Apibendrinant galima teigti, kad skaitmeninės edukacinės technologijos suteikia bibliotekoms naujų galimybių vaikų skaitymo skatinime ir jų motyvacijos didinime. Šiuolaikinė biblioteka tampa ne tik knygų saugojimo vieta, bet ir aktyvia ugdymo aplinka, kurioje vaikams sudaromos sąlygos tyrinėti, mokytis ir atrasti skaitymo džiaugsmą įvairiomis formomis. Skaitmeninės priemonės padeda formuoti skaitymo įgūdžius kūrybišku ir įtraukiančiu būdu – elektroninės knygos, interaktyvūs skaitymo žaidimai, papildytos realybės pasakojimai ar edukacinės programėlės sudomina vaikus. Per žaidimą ir patirtį vaikai gilina savo kalbinius, pažintinius, socialinius bei technologinius gebėjimus. Šių priemonių taikymas leidžia ugdyti kognityvinius ir socialinius vaikų įgūdžius. Tinkamai pritaikytos skirtingos skaitmeninės priemonės suteikia galimybę kiekvienam vaikui atrasti skirtingus būdus mokytis. Tad galima teigti, kad bibliotekose sukuria galimybes įtraukti įvairių gebėjimų, pomėgių ir kultūrinių patirčių turinčius vaikus, taip prisidedant prie socialinės įtraukties. Taip ugdymas tampa visapusiškas, apimantis ne tik žodžių atpažinimą ar teksto suvokimą, bet ir platesnį pasaulio pažinimą per interaktyvias veiklas.

Svarbu pabrėžti, kad bibliotekininkai tampa ir ugdytojais bei edukatoriais, padedančiais pedagogams ir tėvams rinktis tinkamiausias priemones vaikų raštingumui skatinti. Jų vaidmuo plečiasi – nuo tradicinės informacijos sklaidos iki aktyvaus dalyvavimo kuriant edukacines veiklas, konsultuojant šeimas ir bendradarbiaujant su švietimo bendruomene. Jie padeda orientuotis technologijų pasiūloje, parenka tinkamiausias priemones pagal vaiko amžių, poreikius ir ugdymo tikslus. Tačiau, norint užtikrinti šių galimybių prieinamumą, būtina įveikti ir tam tikrus iššūkius. Technologijų diegimas reikalauja papildomų finansinių išteklių, darbuotojų mokymų ir technologinės įrangos atnaujinimo. Kai kurios bibliotekos ar bendruomenės vis dar susiduria su technologinės įrangos ar interneto prieigos trūkumu, todėl reikalingas strateginis požiūris ir nuoseklus planavimas, kad visiems vaikams būtų sudarytos palankios sąlygos naudotis šiuolaikinėmis ugdymo priemonėmis.

Nepaisant tam tikrų iššūkių, bibliotekos, atsakingai ir kūrybiškai integruodamos skaitmenines technologijas, gali tapti svarbiu vaikų ugdymo ir socialinės įtraukties vietomis. Tokiu būdu jos išlaiko savo reikšmingą vietą vaikų gyvenime ir padeda formuoti pozityvų, šiuolaikišką požiūrį į skaitymą, mokymąsi bei informacijos pasaulį.

3. BIBLIOTEKININKŲ PATIRTYS TAIKANT SKAITMENINES EDUKACINES TECHNOLOGIJAS

3.1. Tyrimo metodologija ir organizavimas.

Tyrimo tipo pagrindimas. Tyrime pasirinktas kokybinis tyrimo metodas, nes jis leidžia išsamiai atskleisti viešųjų bibliotekų vaikų skyrių bibliotekininkų patirtis taikant skaitmenines edukacines technologijas priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimui. Pasirinkus kokybinį interviu, sudaromos sąlygos gilintis į tyrimo dalyvių kasdienes patirtis, emocinius išgyvenimus, jų mąstymo būdus, leidžiama atskleisti individualias nuostatas bei požiūrius (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016). Šis metodas padeda išryškinti ne tik objektyvius veiklos aspektus, bet ir subjektyvius patyrimus, profesinius išgyvenimus, refleksijas bei santykį su technologijomis. Kaip teigia Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas (2017), kokybinis tyrimas yra tinkamiausias, kai siekiama gauti duomenų apie mažai ištirtą, bet reikšmingą profesinės praktikos sritį – šiuo atveju, skaitmenines edukacines skaitymo skatinimo formas bibliotekose.

Tyrimo loginė schema. Tyrimas grindžiamas fenomenologine paradigma, kurios tikslas – atskleisti, kaip bibliotekininkai suvokia ir taiko skaitmenines edukacines technologijas skaitymo skatinimui. Šis požiūris leidžia nagrinėti reiškinį tyrimo dalyvių akimis, pabrėžiant jų patirtį (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016). Taikant fenomenologinį metodą, dėmesys skiriamas informantų realybės konstravimui, jų asmeninėms prasmėms, emocijoms, vertybėms, o ne vien faktinei informacijai. Siekiant nustatyti skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo galimybes skaitymo skatinimui bibliotekose tyrimas buvo atliekamas etapais: pirmiausia atlikta mokslinės literatūros ir norminių dokumentų analizė, vėliau parengtas tyrimo instrumentas, atrinkti tyrimo dalyviai, surinkti duomenys, kurie buvo išanalizuoti ir interpretuoti, o galiausiai parengtos tyrimo išvados bei rekomendacijos (žr. 3 pav.).

I etapas Mokslinės literatūros ir norminių dokumentų analizė

II etapas Tyrimo instrumento konstravimas

III etapas Tyrimo imties formavimas (interviu su informantais)

IV etapas Tyrimo duomenų rinkimas: interviu procesas

V etapas Tyrimo duomenų analizė ir interpretavimas

VI etapas Tyrimo išvadų ir rekomendacijų rengimas

3 pav. *Empirinio tyrimo planas.*

Tyrimo duomenų rinkimo instrumentas. Duomenims rinkti taikytas pusiau struktūruotas interviu – tinkamiausias metodas analizuoti subjektyvias profesines patirtis ir leisti tyrimo dalyviams atskleisti jų individualų santykį su skaitmeninėmis edukacinėmis priemonėmis. Pasak Rupšienės (2007) pusiau standartizuotas interviu geriausiai leidžia atskleisti žmonių patirtis ir suvokimą, gauti tikslių ir išgrynintų duomenų. Kaip teigia Gaižauskaitė ir Valavičienė (2016), toks interviu leidžia atrasti ryšį su apklausiamuoju, suvokti jo patirtis, apibrėžiamas reikšmes, situacijas, realybės konstravimą. Pusiau struktūruotas interviu klausimynas buvo sudarytas iš 4 pagrindinių ir 18 patikslinamųjų klausimų (Priedas Nr. 1).

Klausimai orientuoti į priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimą, skaitmeninių technologijų taikymo praktiką, iššūkius, pasiekimus bei emocines reakcijas. Klausimynas buvo sukurtas remiantis analizuota moksline literatūra (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Klausimyno sudarymo pagrindimas

Klausimai	Pagrindžiantys moksliniai šaltiniai
Kaip Jūs taikote skaitmenines edukacines technologijas priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimui savo bibliotekoje?	Papadakis ir kt. (2020); Sandvik ir Osterud (2012); Gustainienė (2020).
Papasakokite detalai apie vieną skaitymo skatinimo užsiėmimą vaikams, kurį įgyvendinate taikant skaitmenines edukacines technologijas.	Sandvik ir kt (2012); Furenes ir kt. (2021); Žičkevičienė ir Bagdonas (2020); Wang ir kt. (2013).
Apibrėžkite skaitmeninių edukacinių technologijų naudą skaitymo skatinimo procese.	Haleem ir kt. (2022); Girdzijauskienė ir Norvilienė (2022); Sandvik ir kt (2012).
Papasakokite apie iššūkius, su kuriais susiduriate taikydami skaitmenines edukacines technologijas skaitymo skatinimui.	Danaei, Jamali ir Mansourian (2020); Delneshin (2022); Papadakis, Vaiopoulou ir Kalogiannakis (2021)

Interviu vyko pokalbio forma, klausimų eiliškumas buvo lankstus, bei priklausė nuo situacijos. Atsižvelgiant į tyrimo dalyvių atsakymus, interviu metu tyrėjas užduodavo papildomus, atsakymus išplečiančius klausimus. Prieš interviu bibliotekininkai buvo supažindinti su klausimynu, kuris jiems iš anksto išsiųstas. Toks pasirengimas padėjo sukurti laisvesnę bendravimo aplinką, kurioje dalyviai galėjo jaustis užtikrintai ir atviriau dalintis savo patirtimis (Tidikis, 2003).

Tyrimo imtis. Pasak Rupšienės „Kriterinė atranka taikoma tada, kai imties vienetai iš populiacijos atrenkami laikantis tyrėjo nustatytų kriterijų“ (Rupšienė, 2007, p. 34). Atliekant kokybinį tyrimą buvo pasirinkti informantai pagal šiuos kriterijus:

- Dirba vaikų literatūros skyriuje viešojoje bibliotekoje.
- Turi praktinės patirties taikant skaitmenines edukacines technologijas.
- Organizuoja ar yra organizavę skaitymo skatinimo veiklas priešmokyklinio amžiaus vaikams.

Informantų imtis sudaryta atsižvelgiant į gauto interviu teksto turinį, t.y. jo gilumą, išsamumą, naują informaciją. Kokybinis tyrimas buvo nutrauktas atsiradus teoriniam informacijos „prisotinimui“ (Žydzžiūnaitė, 2011).

Tyrime dalyvavo 5 tyrimo dalyviai dirbantys bibliotekose, vaikų literatūros skyriuose, darbo stažas nuo 2 metų iki 38 metų. Jų amžiaus vidurkis – 44,8 metai. Informantų įgytas išsilavinimas vienodas: visi tyrimo dalyviai yra įgiję aukštąjį išsilavinimą. Informantų charakteristikos pateikiamos lentelėje, kurioje atsispindi jų demografiniai duomenys (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. *Tiriamųjų charakteristika*

Informanto kodas	Išsilavinimas/kvalifikacija	Bibliotekinio darbo stažas
B1	Aukštasis	2
B2	Aukštasis	10
B3	Aukštasis	28
B4	Aukštasis	20
B5	Aukštasis	38

Šie informantai atitiko prieš tyrimą nustatytus kriterijus, t.y. dirba vaikų literatūros skyriuje viešojoje bibliotekoje, turi praktinės patirties taikant skaitmenines edukacines technologijas, organizuoja ar yra organizavę skaitymo skatinimo veiklas priešmokyklinio amžiaus vaikams.

Tyrimo duomenų rinkimo etapai. Tyrimo duomenų rinkimas vyko 2025 metų balandžio-gegužės mėnesį. Tyrimo dalyvius padėjo identifikuoti bibliotekų kolegos ir skyrių vadovai, atsižvelgiant į iš anksto nustatytus atrankos kriterijus. Kiekvienam tyrimo dalyviui buvo individualiai pristatytas tyrimo tikslas, eiga bei interviu pobūdis, akcentuojant anonimiškumo ir konfidencialumo užtikrinimą. Interviu vyko individualiai, nuotoliniu būdu – naudojant informacines komunikacines priemones („Messenger“) arba gyvai, jei tai buvo patogiau dalyviui. Visi pokalbiai buvo įrašomi mobiliąja garso įrašymo programėle gavus tyrimo dalyvio sutikimą. Vidutinė interviu trukmė – apie 20 minučių. Surinkti duomenys buvo transkribuojami pažodžiui, taikant „tikslų kalbos garsų rašymą pagal tarimą“ (Bitinas ir kt., 2008, p. 303) (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. *Interviu trukmė ir transkripcijų apimtis*

Tyrimo dalyvių kodai	Interviu trukmė	Transkripcijų apimtis puslapiais
B1	18:04	6
B2	22:43	6
B3	22:23	7
B4	20:00	5
B5	21:32	6

Tyrimo etika. Atliekant tyrimą buvo vadovautasi esminiais kokybinio tyrimo etikos principais, kuriuos išskiria Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas (2017), Bitinas, Rupšienė ir Žydžiūnaitė (2008), taip pat Gaižauskaitė ir Valavičienė (2016). Tyrėja sąmoningai planavo ir vykdė tyrimą taip, kad būtų apsaugotos visos tyrimo dalyvių teisės ir interesai.

1. Pagarbos asmens privatumui principas. Tyrimo metu buvo užtikrinta, kad dalyviai galėtų saugiai ir laisvai dalintis savo patirtimis. Visi klausimai buvo formuluojami korektiškai, vengta provokuojančių ar nepatogių temų, o tyrėja išlaikė neutralią laikyseną – nevertino atsakymų, nesiekė jų paveikti ar pakreipti.
2. Konfidencialumo ir anonimiškumo principas. Tyrimo dalyvių tapatybė buvo saugoma taikant kodavimą (B1–B5), nenurodant nei jų vardų, nei darbo vietų. Interviu įrašai buvo saugomi atsakingai ir naudoti tik tyrimo tikslais. Užtikrinant duomenų apsaugą, interviu transkribavimo metu buvo sąmoningai pašalinta tam tikra identifikuojanti informacija, kuri galėtų atskleisti dalyvių ar jų įstaigų tapatybes: tai miestų, kuriuose dirba bibliotekininkai pavadinimai, darbuotojų vardai, edukacijų pavadinimai ar kiti specifiniai paminėjimai. Šie veiksmai padėjo išvengti galimo dalyvių identifikavimo ir užtikrino visišką anonimiškumą.
3. Geranoriškumo ir nusiteikimo nekenkti principas. Tyrėja sąmoningai siekė, kad interviu nesukeltų tiriamiesiems nepatogumo, streso ar moralinės žalos. Buvo palaikomas pagarbus, konstruktyvus ir neformalus bendravimas.
4. Teisingumo principas. Tyrime visi dalyviai buvo vertinami vienodai – nepriklausomai nuo jų darbo patirties, vietovės ar pareigų. Tyrimo metu buvo užtikrinta, kad kiekvieno atsakymas būtų vienodai svarbus, o nuomonė – gerbiama.
5. Tyrimo dalyvių sutikimo principas. Prieš vykdant interviu, kiekvienam informantui buvo pristatyta tyrimo tikslas, eiga bei duomenų naudojimo sąlygos. Tyrimo dalyviai buvo informuoti, buvo gautas leidimas pokalbį įrašyti. Tyrimo dalyviams taip pat paaiškinta teisė bet kuriuo metu nutraukti pokalbį ar atsisakyti atsakyti į jiems nepatogius klausimus.

Tyrimo ribotumai. Tyrimas atspindi tik tų bibliotekininkų patirtis, kurie dirba viešosiose bibliotekose ir naudoja skaitmenines edukacines technologijas skaitymo skatinimui. Taip pat svarbus ribojantis veiksnys – skaitmeninio technologinio pasirengimo lygis skirtingose bibliotekose gali būti nevienodas.

Duomenų analizės metodas. Duomenys buvo analizuoti taikant kokybinę turinio analizę, remiantis indukciniu būdu – t. y. kategorijos formuotos iš pačių duomenų, ne iš anksto. Kaip pažymi Gaižauskaitė ir Valavičienė (2016), svarbiausia – kreipti dėmesį į tai, ką sako tiriamasis, o ne tai, ką tyrėjas tikisi išgirsti. Duomenų kokybinė turinio analizė atlikta keturiais žingsniais:

1. Daugkartinis teksto skaitymas;
2. Kategorijų išskyrimas, remiantis „raktiniais“ žodžiais;

3. Kategorijų turinio skaidymas į subkategorijas;
4. Kategorijų ir subkategorijų interpretavimas ir pagrindimas.

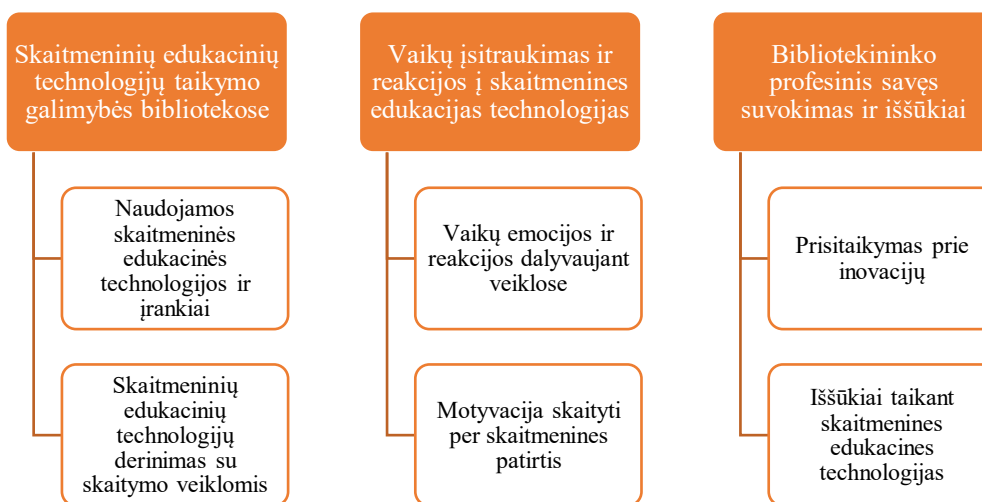
Kategorijos išskirtos taikant induktyvų metodą, kuomet atskiros sąvokos jungiamos į bendras kategorijas:

1. Skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo galimybės bibliotekose;
2. Vaikų įsitraukimas ir reakcijos į skaitmenines edukacijas technologijas;
3. Bibliotekininko profesinis savęs suvokimas ir iššūkiai.

Šios kategorijos papildytos subkategorijomis, leidžiančiomis giliau suprasti bibliotekininkų išgyvenimus, džiaugsmus, baimes ir profesinį augimą. Duomenis apdoroti ir susisteminti. Kategorijos išskirtos taikant induktyvų metodą, kuomet atskiros sąvokos jungiamos į bendras kategorijas. Gauti rezultatai pateikiami aprašomuoju būdu pagal turinio analizės elementus bei juos iliustruojant informantų asmeninės patirties pavyzdžiais ir išvalgomis.

3.2. Bibliotekininkų patirties analizė

Atliekant kokybinį tyrimą buvo siekiama atskleisti vaikų bibliotekininkų patirtis taikant skaitmenines edukacines technologijas ir jų poveikį priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimui. Buvo siekiama sužinoti, kokią vietą skaitmeninės edukacinės technologijos užima vaikų skaitymo edukacijos procese: kaip jos prisideda prie skaitymo motyvacijos ugdymo, kaip į jas reaguoja vaikai, ir kaip ši patirtis veikia pačių bibliotekininkų profesinį augimą, savivoką ir norą diegti inovacijas. Taip pat kokius skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo būdus bibliotekininkai naudoja praktikoje, kurios priemonės pasiteisina labiausiai, kokie kyla iššūkiai. Analizės metu išryškėjo trys pagrindinės teminės grupės ir šešios jas iliustruojančios kategorijos (žr. 4 pav.).

4 pav. Duomenų teminės grupės ir jų kategorijos
Tolesnėje analizėje tyrimo rezultatai bus pateikiami pagal šias temas.

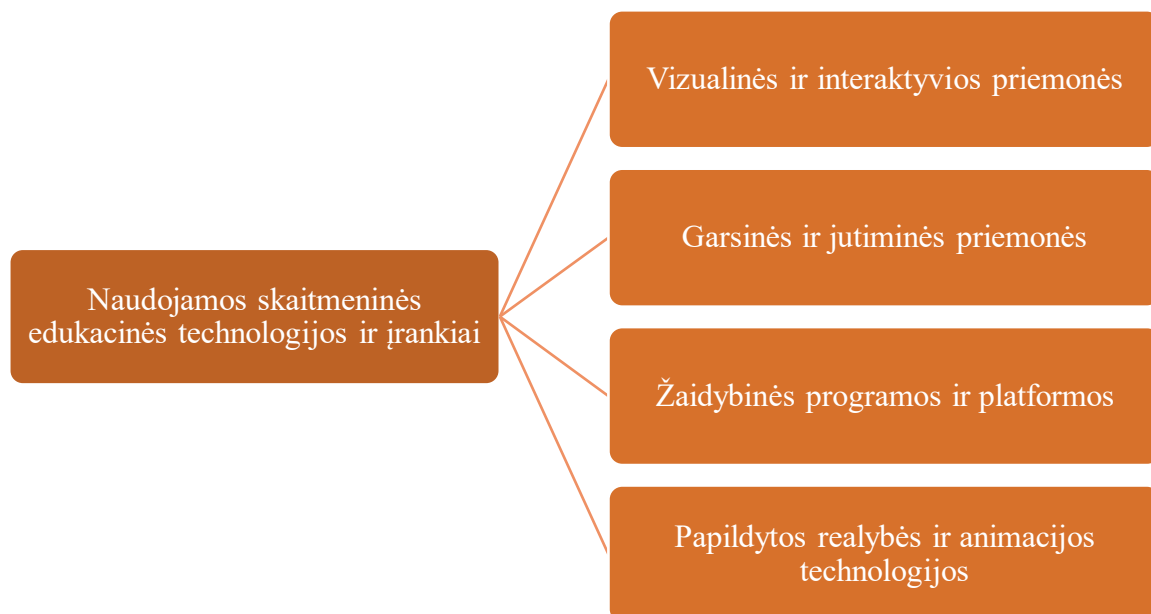
3.2.1. Skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo galimybės bibliotekose

Analizuojant tyrimo duomenis temoje „Skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo galimybės bibliotekose“ išskirtos dvi pagrindinės kategorijos:

1. Naudojamos skaitmeninės edukacinės technologijos ir įrankiai;
2. Skaitmeninių edukacinių technologijų integravimas į skaitymo veiklas.

Analizuojant tyrimo duomenis pirmoji kategorija „Naudojamos skaitmeninės edukacinės technologijos ir įrankiai“, buvo detalizuota keturiomis subkategorijomis:

1. Vizualinės ir interaktyvios priemonės;
2. Garsinės ir jutiminės priemonės;
3. Žaidybinės programos ir platformos;
4. Papildytos realybės ir animacijos technologijos (žr. 5 pav).

5 pav. Kategorijos „Naudojamos skaitmeninės edukacinės technologijos ir įrankiai“ subkategorijos

Pirmojoje subkategorijoje atskleista, kad viena dažniausiai taikomų skaitmeninių edukacinių technologijų bibliotekinėse edukacijose – vizualinės ir interaktyvios priemonės, tokios kaip projektoriai, skaidrės, interaktyvūs ekranai ir planšetės.

Šios priemonės naudojamos perteikti pasakojimo medžiagai, pateikti užduotims, rodyti iliustracijas ar video turinį, kuris padeda išlaikyti vaikų dėmesį ir kurti įtraukiančią mokymosi aplinką. Viena iš dažniausiai tyrimo dalyvių minimų priemonių – planšetės. Šias priemones įvairiai taikė keli informantai:

„<...> vaikams leidžiame patiems išbandyti žaidimą – išdaliname planšetes, jie įsijungia tą žaidimą <...>“ (B3)

„<...> planšečių pagalba kūrėme veiklas iš Wordwall arba Learning Apps svetainių <...>“.
„<...> kiekvienas vaikas planšetėje sudėliojo dėlionę, naudodami Wordwall sukurtą žaidimą <...>“ (B2)

„<...> bibliotekoje ir įvairiose edukacijose naudojame tam tikras priemones, įvairios interaktyvios pasakos planšetėse <...>“. *„<...> atspausdinami tokie lapai, kur programėlė yra, jie gali nuspalvinti veikėją, o su planšetės pagalba jie atgyja <...>“ (B1)*

Visi šie pavyzdžiai rodo, kad planšetės bibliotekoje nėra tik turinio rodymo įrankis – jos tampa interaktyvia erdve mokymuisi ir žaidimui. Tokia praktika atitinka Couse ir Chen (2010) tyrimų išvadas, kad planšetės priešmokyklinio amžiaus vaikams veikia kaip žinių konstravimo priemonės, ypač kai naudojamos kūrybiškai ir įtraukiančiai.

Kita dažnai bibliotekininkių taikoma vizualinė priemonė yra projektorius ir skaidrės. Šie įrankiai padeda iliustruoti pasakojimus, sukurti vaizdinį kontekstą, bei palaikyti vaikų dėmesį per visą edukacinės veiklos laiką. Projektorius dažnai tampa vizualiai patrauklia forma rodyti paveikslėlius ar animacijas:

„<...> visose edukacijose esu paruošusi skaidres, kurios vaikams iš tikrųjų padeda <...>“.
„<...> kai viktorinas kuriu, taip pat naudoju skaidres, taip pat filmukai būna <...>“ (B4)

„<...> dažniausiai naudojame įprastus skaidrių pristatymus naudodami projektorius ir kompiuterį <...>“ (B3)

„<...> projektoriumi rodome didelius pasakų paveikslėlius arba trumpas animuotas pasakėles <...>“ (B2)

Šie pavyzdžiai rodo, kad skaidrės ir projekcija padeda išplėsti pasakojimo vaizdinį lauką, o tai svarbu priešmokyklinio amžiaus vaikams, kuriems vizualinis kodas vis dar dominuoja prieš simbolinį. Tai atitinka Girdzijauskienės ir Norvilienės (2021) išvadą, kad vaizdinės mokymo priemonės padeda ne tik geriau suprasti turinį, bet ir palaiko emocinį ryšį su pasakojimu, taip skatindamos skaitymo motyvaciją.

Kitas informantas akcentavo interaktyvių knygų ir papildytos realybės sprendimus:

„<...> labai daug iš tikrųjų turime tų knygųčių interaktyvių – parodome, kaip viskas veikia <...>“. *„<...> atspausdinami tokie lapai, kur programėlė yra, jie gali nuspalvinti veikėją, o su planšetės pagalba jie atgyja <...>“ (B1)*

Papildytos realybės sprendimai derinami ir su naratyvine edukacija pasitelkiant robotiką:

„<...> Ozobotų pagalba buvo sukurtos kelios istorijos – tai kiškis ir vėžlys. Jie keliauja linijomis, sekama pasaka vaikams. Jie vizualiai mato visą kelionę <...>“ (B1)

Čia pasaka atgyja prieš vaikų akis – veiksmas animuojamas realiu laiku pagal sukurtą siužetą. Tai labai naudinga vaikams, kuriems vaizdas padeda susieti kalbą su veiksmo eiga. Tokie sprendimai leidžia vaikams patirti, kad knyga nėra tik tekstas, bet gali būti ir interaktyvus objektas, kurį galima

paliesti, stebėti, keisti. Papadakis ir kt. (2020) pabrėžia, kad papildytos realybės technologijos skatina pažintinį smalsumą, bei stiprina simbolinį mąstymą.

Kai kurios vizualinės priemonės veikia dar ir kaip sensorinės:

„<...> edukacijoje naudojame interaktyvias grindis <...>“. „<...> yra tokių žaidimų, kurie moko paskaičiuoti, moko raidės pažinti <...>“ „<...> turim tokias bitutes – su tom boružėlėm žaidimai būna <...>“ (B5)

Šios priemonės dažnai taikomos per judesį, skatinant vaikus aktyviai veikti, o tai itin aktualu priešmokykliniame amžiuje, kai pažinimas vyksta per veiklą.

Apibendrinant galima teigti, kad praktikoje vizualinės ir interaktyvios priemonės taikomos tikslingai ir kūrybiškai. Jos padeda įtraukti vaiką į skaitymo procesą ne tik intelektualiai, bet ir jusliškai – per matymą, judesį, emocinį išgyvenimą. Tokia integracija skatina gilų ir įsimintiną skaitymo patyrimą.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad informantų taikomos skaitmeninės edukacinės technologijos dažnai veikia pasitelkiant garsą ar muziką. Garsas ir jutiminiai elementai ne tik padeda vaikams suprasti tekstą, bet ir skatina įsitraukimą į skaitomą turinį. Tyrimo dalyviai naudoja garsinius efektus pasakojimo metu.

„<...> kai vilkas – vilko staugimą, kai minimas vėjas – leidžiam vėjo garsą <...>“ (B2)

Ši praktika rodo, kad garsas veiklos metu tampa ne fonine medžiaga, o aktyviu skaitymo struktūros elementu, kuris sustiprina teksto emocinį poveikį. Garsų sinchronizavimas su tekstu vaikams leidžia lengviau susieti veikėjus, veiksmus ir emocijas. Tai atitinka Tijūnėlienės (2006) akcentuojamą požiūrį, kad garsinis turinys ypač svarbus formuojant teksto prasmę ankstyvojoje vaikystėje, nes stimuliuoja vaiko emocinę, kalbinę ir pažintinę kompetencijas.

Garsas pasitelkiamas ir per muziką:

„<...> naudojasi vaikai QR kodų programa – per Čiurlionio muziką bando įsivaizduoti iliustracijas ir perteikti jas <...>“ (B4)

Garsas ir jutiminis patyrimas neretai integruojami kartu:

„<...> galima skaityti knygutę kartu su muzika, galima klausyti, galima paliesti knygelę <...>“ (B1)

Tai ne tik pasakojimo įgarsinimas – tai skaitymo procesas, kuriame vaikas dalyvauja, kaip aktyvus veikėjas. Tai rodo daugiasluoksnį mokymosi pobūdį, kuriame girdima, liečiama, matoma ir interaktyviai veikiama. Tokias priemones tyrime pagrindžia ir Smeets ir Bus (2012), teigdami, kad vaizdo, garso ir lytėjimo kombinacija turi didesnę poveikį vaikų dėmesiui ir informacijos įsisavinimui nei bet kuri priemonė atskirai:

„<...> naudojame vaizdo įrašus, ypač sensorinių skaitymų metu <...>“ (B3)

Tai leidžia daryti išvadą, kad garsas dažnai siejamas su vaizdu ir pateikiamas kaip vientisa medžiaga, kuri padeda vaikui ne tik girdėti ar matyti, bet ir išgyventi turinį per patirtį.

„<...> edukacijoje naudojame interaktyvias grindis <...>“ (B5)

Tai technologija, kuri reaguoja į vaiko judesį, šviesą ir garsą, sudarydama erdvinę jutiminę aplinką. Tokios priemonės tinka mažiesiems skaitytojams, kuriems skaitymo procesas dar nėra tik simbolinis – jis grindžiamas patirtimi, judesiu ir nuosekliu įsitraukimu į veiklą.

Apibendrinant galima teigti, kad garsinės ir jutiminės priemonės bibliotekose padeda vaikui suvokti tekstą ne tik kalbiškai, bet ir per emocinį, sensorinį išgyvenimą, o tai, kaip teigia Delneshin (2022), ypač svarbu formuojantis ankstyvosios raštingumo nuostatoms ir motyvacijai.

Tyrimo duomenys parodė, kad žaidybinės skaitmeninės priemonės yra vienas iš dažniausiai taikomų metodų vaikų skaitymo skatinime bibliotekose. Žaidimas, kaip natūrali vaikų veiklos forma, čia susiejamas su edukaciniais tikslais ir skaitmeninėmis technologijomis. Žaidybinės platformos, tokios kaip Wordwall, Learning Apps ar interaktyvūs edukaciniai robotai, leidžia vaikams mokytis skaityti ar ugdytis kalbinę raišką patraukliu, žaismingu būdu.

Vienas iš dažniausiai minimų sprendimų – žaidimų kūrimas naudojantis edukacinėmis svetainėmis:

„<...> planšečių pagalba kūrėme veiklas iš Wordwall arba Learning Apps svetainių <...>“. „<...> kiekvienas vaikas planšetėje sudėliojo dėlionę, naudodami Wordwall sukurtą žaidimą <...>“ (B2)

Informantė B3 taip pat pabrėžė žaidimų vaidmenį ugdymo procese:

„<...> vaikams leidžiame patiems išbandyti žaidimą – išdaliname planšetes, jie įsijungia žaidimą <...>“ (B3)

Šis savarankiško žaidimo aspektas itin svarbus, nes vaikas turi galimybę tyrinėti ir mokytis savo tempu. Papadakis, Vaiopoulou ir Kalogiannakis (2021) tyrime pažymima, kad žaidybinės programos, kurios suteikia vaikui pasirinkimo laisvę ir vizualų grįžtamąjį ryšį, skatina motyvaciją skaityti bei formuoja pasitikėjimą savo gebėjimais.

Kitas pavyzdys – QR kodų naudojimas edukacijoje:

„<...> naudojasi vaikai QR kodų programa – per Čiurlionio muziką bando įsivaizduoti iliustracijas ir perteikti jas <...>“ (B4)

Ši veikla rodo, kad aplikacijos veikia kaip turinio aktyvatoriai: skenuojant QR kodą vaikas gauna medžiagą, kuri virsta jutimine ar vizualine skaitymo patirtimi.

Žaidimo formos naudojamos ir per fizines bei sensorines priemones:

„<...> yra tokių žaidimų, kurie moko paskaičiuoti, moko raidės pažinti <...>“. „<...> turim tokias bitutes – su tom boružėlėm žaidimai būna <...>“ (B5)

Šie pavyzdžiai apima edukacinius robotus – „bitutes“, kurie juda vaikų nurodyta kryptimi, reaguodami į komandą. Tokios priemonės ne tik ugdo erdvinį mąstymą, bet ir padeda vaikams išmokti skaityti instrukcijas, įvardyti kryptis, veiksmus, kurti mini scenarijus – visa tai glaudžiai siejasi su naratyvine raiška. Smeets ir Bus (2012) tyrime akcentuojama, kad skaitmeninis žaidimas padeda vaikams praktikuoti žodžių suvokimą, foneminį sąmoningumą ir kontekstinį mąstymą be tiesioginio suaugusiojo įsikišimo.

Apibendrinant galima teigti, kad bibliotekose taikomi žaidybinės skaitmeninės platformos sėkmingai pasitelkiamos, kaip vaikams patrauklus, bet kartu kryptingai ugdantis būdas įtraukti į skaitymo veiklą. Jos padeda sukurti pozityvų emocinį ryšį su skaitymu ir leidžia vaikams ugdytis kalbinius gebėjimus per žaidimą – natūraliausią jų mokymosi formą.

Tyrimo rezultatai parodė, kad bibliotekose taikomos papildytos realybės (AR) ir animacijos technologijos suteikia galimybę skaitymo veiklas paversti daugialypėmis patirtimis. Šios priemonės leidžia vaikui matyti, kaip personažai „atgyja“, kaip piešiniai tampa judančiais veikėjais, o istorijos – vizualiai patiriamos. Tokia patirtis skatina vaikų įsitraukimą ir kūrybišką sąveiką su tekstu:

„<...> atspausdinami tokie lapai, kur programėlė yra, jie gali nuspalvinti veikėją, o su planšetės pagalba jie atgyja <...>“ (B1)

Šio tipo veikla jungia meninę raišką, individualų įsitraukimą ir technologinį atradimo džiaugsmą. Ji leidžia vaikui patirti tekstą kaip interaktyvią sistemą, kurioje vaizduotė susilieja su skaitmenine patirtimi.

Papildyta realybė pasitelkiama ir naratyvinėse edukacijose:

„<...> Ozobotų pagalba buvo sukurtos kelios istorijos – tai kiškis ir vėžlys. Jie keliauja linijomis, sekama pasaka vaikams. Jie vizualiai mato visą kelionę <...>“ (B1)

Čia papildytos realybės elementas (Ozobotas – robotas) atlieka pasakojimo perteikimo funkciją, kur vaikas mato ne iliustracijas, o realiai juda veikėjai, reaguojantys į siužeto eigą. Šis veiksmas padeda vaikui ne tik girdėti ar įsivaizduoti, bet ir sekti istoriją erdvėje.

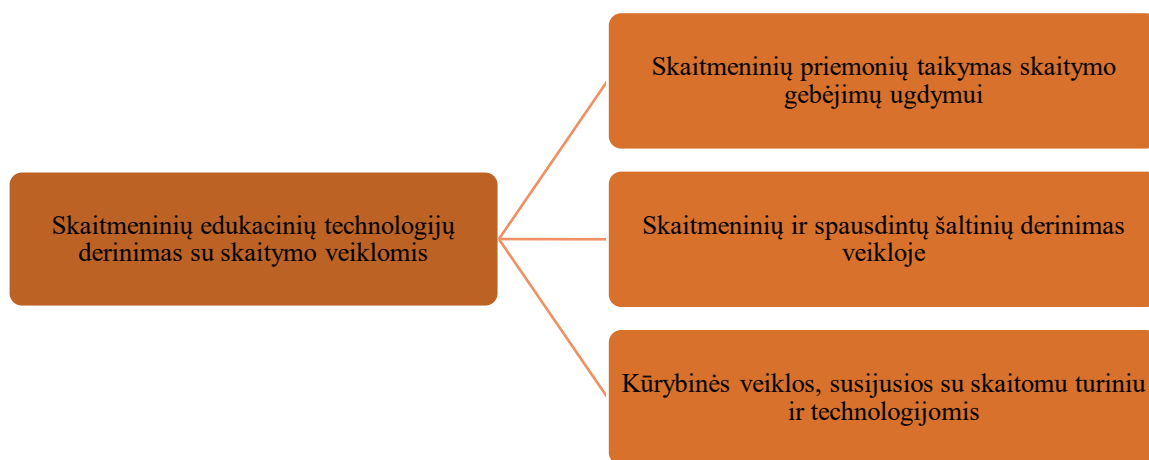
Papadakis, Vaiopoulou ir Kalogiannakis (2021) pažymi, kad papildytos realybės technologijos turi potencialą ugdyti vaikų loginį mąstymą, kūrybiškumą ir kalbinę raišką, nes į veiklą įtraukia aktyvų sąveikavimą su turiniu. Vaikai tampa ne pasyvūs klausytojai, o istorijos dalyviai. Jie gali veikti, stebėti, kurti ir kontroliuoti pasakojimo raidą.

Apibendrinant galima teigti, kad papildytos realybės ir animacijos technologijos suteikia vaikams vizualiai ir emociškai turtingą skaitymo patirtį. Šios priemonės didina vaikų ryšį su tekstu, suteikia galimybę ne tik interpretuoti, bet ir perkurti istoriją, todėl skatina skaitymo motyvą ir kalbinius gebėjimus.

Antroji kategorija – skaitmeninių edukacinių technologijų derinimas su skaitymo veiklomis orientuota į tai, kaip skaitmeninės edukacinės technologijos integruojamos į skaitymo procesą, kokiais būdais jos praturtina skaitymo patirtį, ugdo gebėjimus ar stiprina vaikų įsitraukimą.

Remiantis kokybine duomenų analize, ši kategorija detalizuota trimis subkategorijomis:

1. Skaitmeninių priemonių taikymas skaitymo gebėjimų ugdymui;
2. Skaitmeninių ir spausdintų šaltinių derinimas veikloje;
3. Kūrybinės veiklos, susijusios su skaitomu turiniu ir technologijomis (žr. 6 pav.).

6 pav. Kategorijos „*Skaitmeninių edukacinių technologijų derinimas su skaitymo veiklomis*“ subkategorijos

Tyrimo duomenys rodo, kad bibliotekininkai skaitmenines edukacines technologijas taiko ne tik kaip papildomą vizualinį ar garsinį foną, bet kaip sąmoningai pasirinktą ugdymo priemonę, skirtą vaikų skaitymo gebėjimams lavinti. Skaitmeninės priemonės padeda tiek teksto suvokimui, tiek pirmiesiems raštingumo žingsniams: raidžių pažinimui, skiemenų jungimui, žodžių formavimui bei teksto interpretavimui.

Pirmojoje subkategorijoje atsiskleidžia, kaip įvairios skaitmeninės priemonės – garsai, vaizdai, animacijos, QR kodai, interaktyvūs elementai – padeda vaikams geriau suprasti skaitomą turinį, įsijausti į pasakojamą istoriją ar atpažinti emocinį kontekstą. Tokios priemonės naudojamos ne tik informacijos pateikimui, bet ir vaikų vaizduotei, bei asociatyviam mąstymui skatinti:

<...> garso, tai pavyzdžiui muziką, kad galima skaityti, knygutę kartu su muzika. “ . „ <...> kad galima klausyti, kad galima paliesti knygelę <...> “. (B1)

<...> kai per projektorių parodai paveikslėlį, įjungi garsą, vaikas staiga suklūsta, tu pagauni dėmesį <...> “. „<...> kai skaitom tą pačią pasaką, bet paskui leidžiam vaikui planšetėje pasirinkti veikėją arba per tą patį QR kodą išgirsti, kaip skamba miškas. “ „<...> Tuomet pasaką vaikui tampa ne tik pasaka, bet ir pajutimu. Jis tą pasaką patiria per kelias pojūčius, vienu metu <...> vaikas pasakojimą ne tik girdi, bet jį išgyvena <...> “. „<...> toks ugdymas yra daugiashuoksnis, ne tik pramoga, bet ir žinios, patirtis, emocijos <...> (B2)

<...> knygų pristatymuose ir vaizdo įrašus, ypač sensorinių skaitymų metu <...> “. „<...> Garso įrašus naudojame, įvairių muziką klausome. paukščių garsus, miško ošimą <...> (B3)

<...> skaitmeninės edukacinės technologijos <...> padeda labiau suprasti, įsivaizduoti <...> “. „<...> kai viktorinas kuriu taip pat naudoju skaidres, taip pat filmukai būna irgi sukuriami <...> naudojasi vaikai QR kodų programa, naudoja ir labiau pažįsta Čiurlionio muziką <...> “. (B4)

<...> kai tu dar kažką pridedi prie tos knygos, kažką šiuolaikiško <...> gaunasi geresnis rezultatas <...> “. „<...> vaikas labiau įsijaučia ir į knygą <...>. (B5)

Tai patvirtina ir moksliniai šaltiniai. Anot Girdzijauskienės ir Norvilienės (2020), vaikų mokymosi pasiekimai žymiai pagerėja, kai informacija pateikiama ne vien tekstine, bet ir vaizdine bei garsine forma – tokiu būdu sustiprinamas teksto supratimas, išplečiamas semantinis laukas, o mokymasis tampa aktyvesnis ir labiau įtraukiantis.

Šioje subkategorijoje taip pat išryškėjo, kaip skaitmeninės technologijos taikomos siekiant ugdyti vaikų skaitymo įgūdžius: raidžių pažinimą, skiemenų jungimą, žodžių formavimą bei skaitymo garsiai ir supratimo gebėjimus:

„<...> skaitymo lavinimą <...> “. (B1)

„<...> skaitmeninės priemonės leidžia vaikui ne tik priimti informaciją, bet ir ją patiems keisti, kurti, prisidėti prie visko <...> “. „<...> jie mokosi naudotis technologijomis atsakingai <...> “. „<...> lavina kalbą, išmoksta geriau sekti tekstą, suprasti veikėjų motyvus <...> <...> lavintų klausą, kalbėjimą, pasakojimo, atpasakojimo gebėjimus, žodyną <...> loginį mąstymą <...> ir aišku skaitimo gebėjimai, kad būtų lavinami <...> (B2)

„<...> kuo anksčiau jie susipažįsta su tomis technologijomis, kuo daugiau jų žino ir moka jomis naudotis, na tai jiems ir paprasčiau mokytis, sakykime, ne tik skaitimo, bet ir ugdytis kitus įgūdžius <...> “. (B3)

„<...> edukacija, kuri supažindina vaikus su raidėmis, moko juos jungti raides į skiemenis, skiemenis jungti į žodžius <...> “. „<...> yra tokia dainelė Linksmasis raidynas <...> naudojam interaktyvias grindis <...> yra tokių žaidimų, kurie moko paskaičiuoti, moko raidės pažinti <...> boružėlės juda pagal skiemenis arba pagal raides <...> (B5)

Kaip pažymi Smeets ir Bus (2012), multisensorinis skaitmeninių priemonių pobūdis padeda formuoti foneminį sąmoningumą ir sklandesnę perėjimą nuo žodžio garsinės struktūros prie jo

simbolinės raiškos. Skaitmeniniai įrankiai veikia kaip tiltas tarp žaidybinės ir pažintinės veiklos, taip natūraliai įtraukdami vaiką į skaitymo procesą.

Apibendrinant galima teigti, kad skaitmeninės edukacinės technologijos ne tik papildo tradicinį skaitymą, bet ir tampa reikšminga edukacine priemone, padedanti ugdyti skaitymo supratimą, kalbinius gebėjimus, žodyną ir tekstinės informacijos analizės supratimą. Šios priemonės skatina įvairiapusi teksto patyrimą per vaizdą, garsą ir aktyvų dalyvavimą.

Antroji subkategorija atskleidžia, kaip bibliotekininkai derina skaitmenines edukacines priemones su tradicinėmis spausdintomis knygomis. Šios priemonės naudojamos ne kaip pakaitalas, bet kaip tekstinį turinį praturtinantis ir gilesniam suvokimui padedantis elementas. Skaitymas čia neatskiriamas nuo technologijų – vaikai skaito, klausosi, žiūri, liečia ir kuria vienu metu. Tokiu būdu kuriama daugiasluoksniška skaitymo patirtis, kuri atliepia skirtingus vaikų pojūčius ir mokymosi stilius (Skaitymo-kompetencijų ugdymo metodika, 2016). Šis požiūris dera su tyrimais, kuriuose pabrėžiama, kad skaitmeninės ir spausdintos medijos derinimas didina vaikų įsitraukimą ir leidžia kurti asmenišką ryšį su tekstu (Smeets ir Bus, 2012; Papadakis ir kt., 2021).

„<...> parodydama knygos iliustracijas per projektorį. <...> skaitėm pasaką apie girios gyventojus, vaikams padėjau atpažinti veikėjus iš paveikslėlių, o tuo metu fone grojo paukščių garsai <...>“ (B1)

„<...> kai skaitom tą pačią pasaką, bet paskui leidžiam vaikui planšetėje pasirinkti veikėją arba per tą patį QR kodą išgirsti, kaip skamba miškas. Tuomet pasaka vaikui tampa ne tik pasakom, bet ir pajutimu <...>“ (B2)

„<...> kai pristatome knygą, dažnai naudojame PowerPoint skaidres – parodyti iliustracijas ar net viktorinas sukurti pagal veikėjus <...> bet vis tiek svarbiausia – pati knyga. Visada ją turim rankose <...>“ (B3)

„<...> naudojasi vaikai QR kodų programa, tada gauna dailės kūrinius ir pagal muziką įsivaizduoja, kuris labiausiai tiktų <...> bet šalia jų vis tiek yra pasakų knygos, kurias jie paskui skaito ar vartinėja <...>“ (B4)

„<...> kai yra kažkas iš knygos ir tuo pačiu planšetėje kažkas papildoma – paveikslėlis juda, skamba muzika, vaikai kitaip su tuo tekstu susitapatina <...>“. (B5)

Spartus technologijų taikymas nereiškia atsisakymo skaityti knygas – veikiau siekiama rasti pusiausvyrą. Tokiu būdu vaikai vienu metu patiria tekstą per garsą, vaizdą ir fizinį skaitymo veiksmą, kas padeda jiems giliau susieti turinį su asmenine patirtimi. Kaip pažymi Janavičienė (2005), vaikų skaitymo gebėjimai stiprėja, kai skaitymas tampa interaktyvus, susietas su emociniu reagavimu ir asmenine raiška.

Skaitmeninės edukacinės technologijos bibliotekos veiklose pasitelkiamos ne tik informacijos perteikimui, bet ir kūrybai po skaitymo. Vaikai piešia, interpretuoja, žaidžia ir kuria remdamiesi

skaitomu tekstu, o technologijos padeda šias veiklas išplėsti ir paversti patirtinėmis. Kūrybinės veiklos, pasitelkiančios skaitmenines priemones, padeda vaikams gilinti supratimą apie tekstą ir ugdyti saviraiškos gebėjimus (Girdzijauskienė ir Norvilienė, 2020):

„<...> skaitmeninės priemonės leidžia vaikui ne tik priimti informaciją, bet ir ją patiems keisti, kurti, prisidėti prie visko <...>“ (B2)

„<...> kai edukacijoje žaidžiame <...> žaidimą, tai vaikui atsiranda galimybė kurti savo veikėją, pereiti lygius, atrasti knygos sandarą. Tai daugiau negu žaidimas – tai patyrimas <...>“ (B3)

„<...> klausant muzikos, jie laisvai piešė ant stiklo <...> iš tų savo darbelių jie daro tortą. Kur nupiešė, jie daro tokiom plėšytinėm aplikacijom iš savo nutapytų darbelių <...> QR kodų pagalba klausosi muzikos ir bando susieti ją su kūrinio <...>“ (B4)

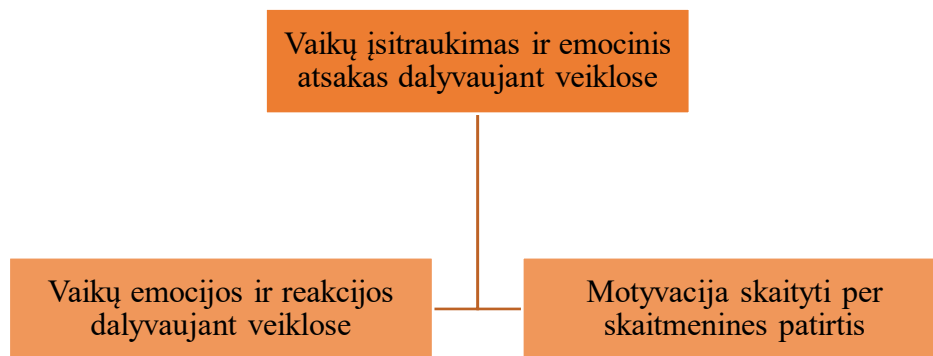
Skaitmeninės priemonės ne tik praturtina skaitymą, bet ir paskatina vaikus kurti – nuo piešinių iki interaktyvių veikėjų ar žaidimų. Tokios veiklos stiprina kūrybiškumą ir leidžia vaikams patiems įprasminti tai, ką jie skaitė ar girdėjo. Kūrybinės raiškos integravimas į skaitymo veiklas taip pat išryškinamas tarptautiniuose tyrimuose (Sandvik, 2012), kur nurodoma, kad vaikų gebėjimas reflektuoti turinį per daile, muziką ar skaitmeninę raišką padeda gilinti teksto prasmę ir formuoti asmeninį santykį su pasakojimu.

Apibendrinant galima teigti, kad skaitmenines edukacines technologijas skaitymo skatinimo veiklose nėra taikomos pavieniui – jos aktyviai integruojamos į įvairius ugdymo aspektus. Vienais atvejais jos padeda vaikams geriau suprasti ir išgyventi skaitomą tekstą, kitais – skatina pirmuosius skaitymo žingsnius ar kūrybinę raišką. Bibliotekininkai siekia ne pakeisti spausdintą žodį, o jį praplėsti skaitmeninėmis galimybėmis, kurios sustiprina skaitymo patirtį ir padeda vaikams atrasti turinį jiems artimu, daugiasluoksniu būdu.

3.2.2 Vaikų įsitraukimas ir reakcijos į skaitmenines edukacijas technologijas

Analizuojant tyrimo duomenys išryškėjo dar viena teminė grupė – vaikų įsitraukimas ir emocinis atsakas dalyvaujant veiklose. Šioje teminėje grupėje išskirtos dvi kategorijos:

1. Vaikų emocijos ir reakcijos dalyvaujant veiklose;
2. Motyvacija skaityti per skaitmenines patirtis (žr. 7 pav.).

7 pav. Temos „Skaitmeninių edukacinių technologijų derinimas su skaitymo veiklomis” kategorijos

Vaikų elgesys ir emocinė išraiška edukacijų metu atskleidžia, kiek veikla jiems įdomi ir įtraukianti. Tyrimo dalyviai pasakojo apie šypsenas, klausimų gausą, entuziazmą, bei norą dalyvauti dar kartą – visa tai rodo, kad technologijos vaikams sukelia teigiamų išgyvenimų ir palaiko jų dėmesį.

„<...> vaikai tikrai ir susidomi interaktyviom knygom, garsinėm pasakom, tais pačiais Ozobotais ir manau nu labiau pritraukia <...>“. „<...> nepratę sėdėti ilgai kėdėse, ypač priešmokyklinukai, tai įtraukti į veiklą padeda <...>“ (B1)

„<...> vaikams technologijos labai patinka ir šie užsiėmimai tinka ir patinka, jie jau patys dažnai prašo ir klausia, o šiandien bus vėl kokių pasakų su filmuku <...>“. „<...> vaikams tai kaip šventė, jie dalyvauja su didžiausiu noru <...> jų akytės tiesiog šviečia <...>“ (B2)

„<...> kai kurie vaikai būna imlesni, parodo savo draugams, kaip tai reikia padaryti ir taip ugdo jų draugiškumą <...>“. „<...> turi kartu kooperotis, dirbti kūrybinėse užduotyse <...>“ (B3)

„<...> labai patinka vaikams <...>“. „<...> Šiaip labai yra toks būdas, kuris vaikams tikrai labai patinka <...> labai. Ir išgirsti, ir pamatyti, susieti<...>“ (B4)

„<...> populiaru iš tikrųjų yra labai šita edukacija. Ir pas mus jau atvažiuoja ir iš gretutinių rajonų <...> gal ir antrą kartą vaikai ateina į ją <...> ji „einama“ yra <...> vaikam labai patinka <...>“ (B5)

Vaikų reakcijos į skaitmenines edukacijas dažniausiai būna džiugios ir aktyvios – jie įsitraukia, domisi, noriai grįžta į veiklas ir net patys prašo pakartojimo. Tai rodo stiprų emocinį ryšį su patyrimu. Tai atitinka ir tyrimų duomenis, kuriuose pabrėžiama, kad vaikai geriausiai mokosi, kai jaučia teigiamas emocijas, o technologijos, derinamos su sensorinėmis priemonėmis, skatina smalsumą ir mokymosi motyvaciją (Girdzijauskienė ir Norvilienė, 2020; Sandvik, 2012).

Tyrimo dalyvių pasisakymai atskleidžia, kad skaitmeninės edukacijos ne tik pajvairina veiklas, bet ir paskatina vaikus labiau domėtis knygomis. Kai kurios priemonės – interaktyvūs žaidimai, QR kodai ar garsiniai papildymai – tampa tiltu, vedančiu vaiką nuo technologijų link skaitymo:

Tyrimo dalyvių pasisakymai atskleidžia, kad skaitmeninės edukacijos ne tik pajvairina veiklas, bet ir paskatina vaikus labiau domėtis knygomis. Kai kurios priemonės – interaktyvūs

žaidimai, QR kodai ar garsiniai papildymai – tampa tiltu, vedančiu vaiką nuo technologijų link skaitymo.

„<...> vis tiek skaitymo lavinimą... Galim pažiūrėti iš tos pusės, kad vaikui yra įdomiau, ir jis gal labiau įsitraukia <...>“. „<...> aš manau, kad išsineša kažką daugiau iš tų edukacinių programų <...>“ (B1)

„<...> jeigu norim, kad jie tikrai susidomėtų knygomis, mes turime prie jų pasaulio prisitaikyti. O skaitmeninės technologijos leidžia tai padaryti. Skaitymai įdomesni <...>“. „<...> kai kurios mamos sako, kad mano vaikas net namuose paskui pasakoja apie veiklas <...> tai reiškia, kad veikla pasiekė tikslą <...>“ (B2)

„<...> atsakydami viktorinos klausimus apie knygas, apie rašytojus, jie tikrai kartais susigundo ir paprašo, kad vat būtent tos knygelės... Tai nori ir fiziškai, gyvai paskaityti knygelę <...>“ (B3)

B5: *„<...> jeigu sujungi knygą ir technologijas, tas tokias žaidybines, tai tada fainas rezultatas būna. Vaikas labiau įsijaučia į knygą <...> tas pajvairinimas pritraukia vaikus ir skatinimas tas būna geresnis <...>“*

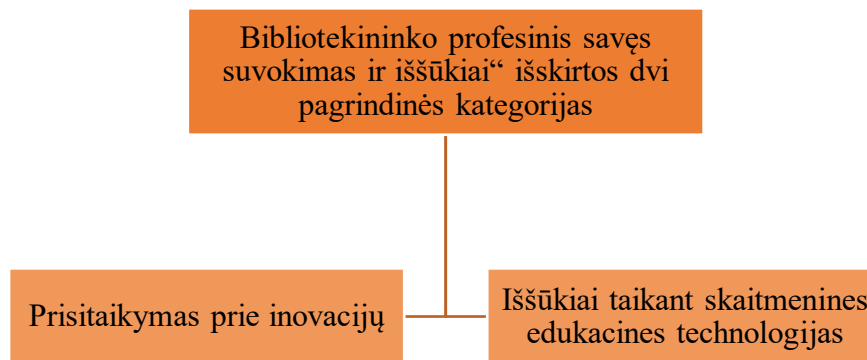
Skaitmeninės edukacijos veikia kaip papildomas stimulus, skatinantis vaikų smalsumą knygoms. Technologijos padeda vaikams atrasti skaitymą per jiems įprastą interaktyvią formą, o tai sustiprina norą skaityti savarankiškai ar gilintis į turinį. Tai atitinka ir Furenės, Kucirkovos ir Bus (2021) tyrimų rezultatus, kuriuose pastebėta, kad interaktyvūs skaitymo formatai didina vaikų susidomėjimą, padeda susieti asmeninę patirtį su tekstu ir stiprina ilgalaikę skaitymo motyvaciją

Tyrimo duomenys parodė, kad skaitmeninės edukacinės technologijos veiksmingai stiprina vaikų emocinį įsitraukimą – džiaugsmas, smalsumas ir entuziazmas lydi didžiąją dalį edukacinių veiklų. Vaikų reakcijos atskleidžia, kad technologijos ne tik išlaiko dėmesį, bet ir skatina norą dalyvauti, kartoti veiklą. Tokios patirtys ugdo motyvaciją skaityti, nes tekstas tampa asmeniškai patiriamas keliais pojūčiais.

3.2.3 Bibliotekininko profesinis savęs suvokimas ir iššūkiai

Analizuojant tyrimo duomenis temoje „Bibliotekininko profesinis savęs suvokimas ir iššūkiai“ išskirtos dvi pagrindinės kategorijos:

1. Prisitaikymas prie inovacijų;
2. Iššūkiai taikant skaitmenines edukacines technologijas (žr. 8 pav.).

8 pav. Temos „Bibliotekininko profesinis savęs suvokimas ir iššūkiai“ išskirtos dvi pagrindinės kategorijos“ kategorijos

Pirmojoje kategorijoje tyrimo duomenys atskleidė, kad bibliotekininkai naujoves priima, kaip profesinio tobulėjimo dalį. Jie suvokia, jog technologijų kaita yra neišvengiama, o jų darbas – nuolat atnaujinti savo žinias. Kaip pažymi viena tyrimo dalyvė, technologijos reikalauja „nuolat mokytis, mokytis ir mokytis“ (B3), nes jų taikymas keičiasi greičiau nei spėjama įsisavinti:

<...> bibliotekininkui visų pirma, tai yra postūmis vis mokytis, mokytis ir mokytis. Nes iš bibliotekininko kažkaip tai visuomenė tikisi, kad jis bus tas pirmasis technologijose žmogus, kai lankytojas nežino, kaip kažkuo naudotis <...>”. „<...> jau atrodo, tik kažką jau išmokau, jau labai sužinojau, jau pritaikysiu savo darbe, o tai jau atrodo, jau beveik pasenę <...>“ (B3)

<...> mokaisi naujų dalykų, kuriuos paskui pritaikai kitose veiklose <...>“ (B2)

<...> kai ganėtinai jauna edukatorė, naujai atėjusi, tai keičiu, vis keičiu, nes viskas keičiasi <...>“ (B1)

Šiais laikais bibliotekininkas nebegali būti tik knygų skolintojas – jis tampa ir technologijų tarpininku, edukatoriumi, gebančiu dirbti su įvairiomis medijomis. Toks požiūris atitinka ir šiuolaikinėje literatūroje minimą nuostatą, kad švietimo specialistai turi būti „atviri pokyčiams ir inovacijoms“ (Girdzijauskienė ir Norvilienė, 2021).

Be to, inovacijų priėmimas neatsiejamas nuo asmeninio motyvo tobulėti. Vienas informantas pažymi, kad šiuolaikinės technologijos leidžia:

„<...> paprasčiau pasiruošti, greičiau pateikti informaciją <...>“ (B1)

O kitas – kad tai:

„<...> ugdo kūrybines, skaitmenines ir pažintines kompetencijas<...>“ (B4)

Technologijos šiuo atveju veikia, kaip priemonė ne tik vaikams, bet ir bibliotekininkams tobulėti.

<...> tai kompetencijų įvairiausių ugdymas – pažintinės, kūrybinės, skaitmeninės <...>“ (B4)

Apibendrinant galima teigti, kad bibliotekininkai patys suvokia save, kaip profesiskai augančius inovacijų aplinkoje. Technologijų taikymas jiems nėra formalus reikalavimas – tai integrali dalis, lemianti jų profesinę savivertę ir santykį su vaikų ugdymu.

Tyrimo duomenys rodo, kad bibliotekininkai, taikydami skaitmenines edukacines technologijas susiduria su įvairiais iššūkiais. Nuo techninių trukdžių iki žmogiškųjų išteklių stygiaus ir kompetencijų ribotumo. Šie iššūkiai daro tiesioginę įtaką veiklų kokybei bei jų įgyvendinimo galimybėms.

Pirmiausia pastebima, kad infrastruktūriniai trūkumai – tai viena dažniausių problemų. Pasak vienos tyrimo dalyvės:

„<...> mūsų pasakų kambaryje, kur vyksta edukacijos, tai ten nėra interneto <...> kahoot negalime padaryti viktorinos <...> pas mus nėra pritaikyta va tokių, sąlygų nėra <...> ne visose patalpose internetas „traukia“ <...>“ (B4).

Ši problema rodo, kad sėkmingam skaitmeninių edukacinių technologijų taikymui būtinas ne tik noras ar kūrybiškumas, bet ir tinkama techninė bazė. Literatūra taip pat pažymi, kad technologijų panaudojimas ugdymo tikslams be tinkamos infrastruktūros gali tapti fragmentiškas ir ribotas (Girdzijauskienė ir Norvilienė, 2022).

Kitas iššūkis – kompetencijų stoka, ypač tarp vyresnio amžiaus bibliotekininkų. Kaip pažymi tyrimo dalyvis:

„<...> vyresnio amžiaus bibliotekininkams <...> nėra taip lengva suspėti su laiku ir tas technologijas įsisavinti <...> dabar vaikai greičiau įsisavina negu suaugusieji <...> o mums dar reikia mokytis tuos vaikus <...>“ (B5).

Tai rodo būtinybę organizuoti nuolatinį mokymus ir tobulinimą, nes bibliotekininkai patys turi mokytis, kad galėtų mokytis kitus. Analogiškai Girčienė ir Damijonaitytė (2021) pastebi, jog praktinių įgūdžių trūkumas riboja bibliotekininkų pasitikėjimą savimi ir skatina juos apsiriboti tik organizacinėmis funkcijomis.

Dalyviai taip pat išskiria, kad technologijų taikymui būtinas bendradarbiavimas su kitais specialistais:

„<...> specialistų trūksta bibliotekose. Ir mes tą labai jaučiam <...> bibliotekininkas negali būti visų sričių žinovas <...> trūksta tokių edukatorių, kurie dirbtų tikrai su technologijom <...>“ (B5).

Tai rodo, kad technologinių veiklų organizavimas neretai reikalauja komandinio darbo ir platesnio institucinio palaikymo. Tyrimai taip pat patvirtina, jog tvariai technologijų integracijai reikalinga metodinė ir specialistų pagalba (Papadakis, Vaiopoulou, Kalogiannakis, 2020).

Nepaisant šių kliūčių, tyrimo dalyviai išlieka pozityvus ir teigia prisitaikantys prie esančių galimybių. Vienas jų pažymi:

„<...> prisitaikom, taip, nieko nėra kažkaip neįmanoma, darom ir padarom <...>“ (B4).

Toks požiūris rodo vidinę motyvaciją ieškoti sprendimų, net ir sudėtingose situacijose.

Inovacijų laikotarpiu bibliotekininkai dažnai save suvokia, kaip nuolat besimokančius ir prie pokyčių prisitaikančius specialistus. Jie aktyviai ieško galimybių įtraukti skaitmenines edukacines priemones į bibliotekos veiklas. Kuriamas patrauklus, šiuolaikiškas ugdymo turinys. Tai rodo jų pozityvumą ir norą eiti koja kojon su besikeičiančiu vaikų pasauliu. Vis dėlto šiame procese išryškėja ir iššūkiai – infrastruktūros trūkumai, žmogiškųjų resursų stygius, skaitmeninių kompetencijų skirtumai tarp darbuotojų. Kai kuriems bibliotekininkams technologijų taikymas vis dar kelia stresą ar nepasitikėjimą savimi. Nepaisant to, tyrimo duomenys rodo, kad bibliotekininkams netrūksta motyvacijos ir jie yra pasirengę prisitaikyti, mokytis ir įveikti iššūkius, matydami technologijas kaip svarbią savo profesijos dalį.

DISKUSIJA

Šio tyrimo tikslas buvo išsiaiškinti, kaip skaitmeninės edukacinės technologijos gali būti taikomos bibliotekose, siekiant skatinti priešmokyklinio amžiaus vaikų skaityti. Gauti tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad skaitmeninės edukacinės technologijos tinkamai įtrauktos į bibliotekų veiklą vaikus veikia motyvuojančiai ir skatina juos pažinti ir patirti skaitymo malonumą. Čia taikomos skaitmeninės edukacinės technologijos apima įvairias formas, nuo interaktyvių pasakų planšetėse, QR kodais paremtų veiklų, papildytos realybės knygų, edukacinių žaidimų iki interaktyvių platformų, tokių kaip „Wordwall“ ar „LearningApps“. Šios priemonės naudojamos tiek suplanuotose edukacijose, tiek nesuplanuotose kasdieninėse veiklose, improvizuojant – skaitymo kampeliuose ar sensoriniuose kambariuose. Tai patvirtina Kelpšienės (2020) teiginį, kad tinkamų priemonių pasirinkimas leidžia kurti šiuolaikišką, vaikui artimą edukacinę aplinką, kuri padeda įtraukti net tuos vaikus, kuriems tradicinis skaitymas neatrodo patrauklus. Tyrimo dalyvių patirtys patvirtina, kad šios priemonės biblioteką padaro ne tik fizine knygų saugykla, bet ir interaktyvia ugdymo erdve. Tai atitinka Skaitymo skatinimo programos 2019–2024 m. (2018) nuostatas, kurios ragina modernizuoti bibliotekų aplinką, plėsti skaitymo prieigą pasitelkiant technologijas ir stiprinti bibliotekininkų kompetencijas.

Tyrimas parodė, kad skaitmeninės edukacinės technologijos ženkliai sustiprina vaikų motyvaciją skaityti. Dehaene (2009) teigia, kad vaiko smegenims skaitymas yra daugialypis procesas, apimantis regimąją, garsinę, semantinę ir emocinę sritis. O tyrimo dalyviai pastebi, kad interaktyvūs pasakojimai, papildytos realybės elementai, animuoti veikėjai ir garsiniai efektai sužadina vaikų smalsumą bei emocinį ryšį su tekstu. Tokios patirtys leidžia vaikui patirti skaitymą, kaip nuotykią, o ne kaip formalų užsiėmimą per sensorines patirtis, stiprinančias pažinimą.

Danaei ir kt. (2023) tyrimai rodo, kad skaitmeniniai tekstai, ypač naudojami su suaugusiojo pagalba skatina vaikų kalbinę raišką, teksto supratimą ir istorijos pasakojimo gebėjimus. Tai patvirtina ir tyrimo dalyvių praktika – informantai nurodė, kad po skaitmeninių istorijų vaikams siūloma diskutuoti, piešti veikėjus, atlikti užduotis ar susirasti fizinę knygos versiją lentynoje. Tokia veikla stiprina vaiko ryšį su tekstu ir padeda išlaikyti dėmesį. Svarbu pabrėžti žaidybinimo taikymą – kai kurios bibliotekos skatina skaityti per QR kodų žaidimus ar skaitmenines knygų keliones. Tokios priemonės padeda išlaikyti motyvaciją bei formuoti teigiamą emocinę skaitymo patirtį (Astikienė, 2018).

Tyrimo rezultatai rodo, kad tyrimo dalyviai sąmoningai siekia, kad skaitmeninės priemonės taptų skaitymo patirties plėtimu, o ne jos pakaitalu. Praktikoje vaikai kviečiami ne tik klausytis ar žiūrėti, bet ir veikti: interaktyvūs klausimai, teksto užbaigimo užduotys, skaitmeninių herojų kūrimas, emocinių būsenų išreiškimas tampa skaitymo proceso dalimi. Papadaki (2021) akcentuoja, kad tikrasis skaitymas įvyksta ne tada, kai vaikas pasyviai stebi turinį, bet tada, kai jis įsitraukia

prasmingai – reflektuoja, klausia, susieja su savo pasauliu. Tokią sąveiką padeda kurti skaitmeninės edukacinės technologijos taikantys bibliotekininkai, kurie tampa tarpininkais tarp vaiko ir teksto. Janavičienė (2022) pažymi, kad vaiko savarankiškumas – kai jis pats renkasi, ką skaityti, kaip sąveikauti su medžiaga – tampa svarbiu motyvaciniu veiksniu. Tyrime dalyvavę informantai pabrėžė, kad skaitmeninių priemonių sėkmė priklauso ne tiek nuo jų kiekio, kiek nuo jų tikslingumo ir prasmingo integravimo į edukacinį procesą.

Skaitmeninių technologijų integravimas reikalauja ir bibliotekininkų prisitaikymo. Tyrimo dalyviai atskleidė, kad jaučiasi turintys būti ne tik skaitymo skatinimo specialistais, bet ir skaitmeninių edukacinių technologijų taikytojais, edukatoriais, kūrėjais. Toks vaidmuo reikalauja nuolatinio mokymosi ir prisitaikymo. Janavičienė (2022) pažymi, kad šiandienos bibliotekininkas turi būti visapusiškai kompetentingas – gebėti ne tik valdyti informaciją, bet ir kurti patirtinius mokymosi būdus leidžiančius įgyti patirties.

Tyrimas taip pat išryškino keletą esminių kliūčių: turimus ribotus įrangos išteklius, greitai senstančios programos, prastas interneto ryšys, o taip pat – nepakankamas institucinis palaikymas profesiniam tobulėjimui. Nepaisant šių iššūkių, bibliotekininkai išlieka pozityvūs – jų pastangos pritaikyti skaitmeninius išteklius prie vaikų skaitymo poreikių rodo profesinį jautrumą ir lankstumą. Šis vaidmuo atitinka šiuolaikinės bibliotekos misiją – būti ne tik informacijos, bet ir kūrybinės, patirtinės ir socialinės edukacijos centru.

Tyrimo rezultatai dera su kitų Lietuvos autorių įžvalgomis. Petružienė ir Gabalytė (2011) jau seniau akcentavo šeimos įtraukties svarbą ir kūrybinių metodų poreikį. Astikienė (2018) bei Lukoševičiūtė ir Rimkutė (2020) pabrėžė mažėjančią vaikų susidomėjimą tradiciniu skaitymu ir būtinybę ieškoti naujų formų, atitinkančių vaikų interesus bei technologinius įgūdžius. Šis tyrimas papildė šias įžvalgas empiriniais duomenimis iš bibliotekininkų praktikos ir leidžia daryti išvadą, kad skaitmeninės technologijos gali būti veiksminga sąsaja tarp vaiko ir knygos.

Apibendrinant galima teigti, kad skaitmeninės edukacinės technologijos, tinkamai taikomos bibliotekose, atveria naujas galimybes skatinti vaikų skaitymą ankstyvajame amžiuje. Jos leidžia kurti patyriminį, įtraukiantį ir aktualų skaitymo kontekstą, kuris atliepia tiek vaikų pažintinius poreikius, tiek jų šiuolaikinę patirtį. Tačiau technologijos pačios savaime nesukuria skaitymo įpročio – tai padaro žmogus. Bibliotekininko vaidmuo, sąmoningas skaitmeninių edukacinių technologijų taikymas, dėmesys vaiko raidai ir edukacinei kokybei. Skaitmeninės edukacinės technologijos bibliotekoje neturi pakeisti knygos – jos turi padėti vaikui prie jos prieiti kitu, jam artimu keliu.

IŠVADOS

1. Pagrindiniai kalbiniai, pažintiniai, emociniai ir socialiniai gebėjimai pradeda formuotis dar priešmokykliniame amžiuje, kai skaitymas tampa kalbos ir mąstymo lavinimo priemone, bei reikšminga emocinė bei socialinė augimo dalis. Jau ankstyvojo amžiaus metu supažinimas su knygomis formuoja pažangų vaiko požiūrį į knygas ir literatūrą. Skaitymas sustiprina vaiko savivertę, motyvaciją mokytis, daro jo mąstymą kritišku. Priešmokykliniame amžiuje skaitymas tampa daugiafunkcine vaiko ugdymo priemone, kuri padeda jam pažinti aplinką, suprasti save, savo jausmus, kitus žmones. Šeimos ir ugdymo įstaigų bendradarbiavimas skaitymo skatinimo veikloje dažnai yra pagrindinis veiksnys, lemiantis vaiko požiūrį į knygas ir jo pasiekimus mokykloje.
2. Skaitmeninės edukacinės technologijos bibliotekose tai pažangūs įrankiai, kurie keičia ugdymo filosofiją ir sudaro galimybes kurti įtraukias, vaiko poreikius atitinkančias skaitymo veiklas ir aplinką. Įvairios interaktyvios knygos, papildytosios realybės programos, audio pasakojimai, skaitmeniniai žaidimai ar kūrybinės programėlės keičia tradicinio skaitymo supratimą. Tinkamai naudojamos skaitmeninės edukacinės priemonės didina vaikų emocinį įsitraukimą, kalbinę raišką bei smalsumą. Šių priemonių taikymas leidžia kiekvienam vaikui atrasti tokį skaitymo būdą, kuris būtų priimtinas jam.
3. Tyrimo duomenys parodė, kad bibliotekų darbuotojai nuolat svarsto, kaip skaitmenines edukacines ugdymo priemones įtraukti į skaitymo skatinimo veiklas. Jie tokiose veiklose mato didelę vertę bei galimybę efektyviau pasiekti šiuolaikinius vaikus, kurie auga su išmaniosiomis technologijomis skaitmeniniame amžiuje. Kaip pastebėta, tokios skaitymo iniciatyvos atveria kelią prasmingai skaitymo patirčiai. Analizuojant tyrimo medžiagą paaiškėjo, kad skaitmeninės technologinės priemonės stipriai prisideda prie vaikų emocinio įsitraukimo, smalsumo ugdymo bei motyvacijos skaitymui didinimo. Tačiau, kaip bebūtų kyla ir iššūkių: nepakankamas darbuotojų skaičius bei silpnas technologinis pasirengimas įvardijamas, kaip didžiausi iššūkiai. Nepaisant kylančių iššūkių, bibliotekininkai išlieka pozityvus ir nusietaikia optimistiškai. Jų noras skatinti vaikus skaityti ir prisitaikyti prie jų poreikių rodo, kad bibliotekos, kaip niekad anksčiau turi didelį potencialą tapti novatoriškomis ankstyvojo raštingumo ugdymo vietomis.

REKOMENDACIJOS

Vaikų literatūros bibliotekininkams:

- Kurti ir plėtoti ankstyvojo skaitymo skatinimo veiklas, kurios būtų orientuotos į priešmokyklinio amžiaus vaikų kalbinę, emocinę ir socialinę raidą.
- Į bibliotekų edukacinius užsiėmimus sistemingai integruoti skaitmenines edukacines priemones (pvz., interaktyvias knygas, papildytos realybės pasakojimus, edukacines programėles), siekiant padidinti vaikų motyvaciją ir įsitraukimą.

Bibliotekininkų profesinio tobulėjimo organizatoriams:

- Organizuoti specializuotus mokymus apie skaitmeninių edukacinių technologijų taikymą skaitymo skatinimui.
- Sudaryti sąlygas dalintis gerąja patirtimi tarp bibliotekininkų, skatinti bendradarbiavimą kuriant veiklas kuriose taikomos skaitmeninės edukacinės technologijos.
- Įtraukti skaitmeninio raštingumo tematiką į bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo programas kaip prioritetinę sritį.

Priešmokyklinio ugdymo įstaigoms, pedagogams:

- Skatinti glaudesnę bendradarbiavimą su vietos bibliotekomis, įtraukiant jas į vaikų skaitymo skatinimo procesą.
- Pasitelkti bibliotekas ne tik kaip knygų išdavimo vietas, bet ir kaip edukacines vietas, siūlančias šiuolaikiškas skaitymo patirtis.

Priešmokyklinio ugdymo vaikų tėvams:

- Kiek įmanoma anksčiau pradėti formuoti vaikų ryšį su knygomis – skaityti garsiai, dalyvauti bibliotekų veiklose, drauge kalbėtis apie istorijas ir veikėjus.
- Bendradarbiauti su bibliotekininkais – teirautis rekomendacijų, lankytis skaitymo renginiuose, įtraukti vaiką į bibliotekos gyvenimą.

LITERATŪRA

1. Augustinienė, A. ir Pocienė, T. (2016). Priešmokyklinio amžiaus vaikų žodyno turtinimo, taikant skaitmeninius mokymosi objektus, galimybės. *Holistinis mokymasis*, 2016(2), 43–58. Prieiga per internetą: <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/e5b291dd-0644-4789-af9f-0f3554cb1fd0/content>
2. Ankstyvasis skaitymas: Tyrimo ataskaita. (2024). *Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka*. Prieiga per internetą: https://www.lnb.lt/media/public/bibliotekininkui/atlikti-tyrimai/Ataskaita_ankstyvasis_skaitymas_2024.pdf
3. Astikienė, S. (2018). Bibliotekininkų gyvenimo pasakojimuose atsiskleidę skaitymo tradicijos pokyčiai. *Lituanistica*, 64(4), 285–293. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2018~1552549007690/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
4. Baba, J. ir Affendi, F. R. (2020). Reading habit and students' attitudes towards reading: A study of students in the Faculty of Education UiTM Puncak Alam. *Asian Journal of University Education*, 16(1), 109–122. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/340982251_Reading_Habit_and_Students'_Attitudes_Towards_Reading_A_Study_of_Students_in_the_Faculty_of_Education_UiTM_Puncak_Alam
5. Baliutavičiūtė, E., Mozūraitė, V., Tamulienė, R. ir Urba, K. (2016). *Skaitykime savo vaikams: Vadovas tėvams, turintiems vaikų iki 6 metų*. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka.
6. Beck I. L. ir McKeown M. G. (2007). Increasing young low-income children's oral vocabulary repertoires through rich and focused instruction. *The Elementary School Journal*, 107 (3). 251–271. DOI: <http://dx.doi.org/10.1086/511706>
7. Beattie, M. (2000). Narratives of professional learning: Becoming a teacher and learning to teach. *Journal of Educational Enquiry*, 1(2). Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/288294689_Narratives_of_professional_learning_Becoming_a_teacher_and_learning_to_teach
8. Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai: priešmokyklinis, pradinis ir pagrindinis ugdymas. (2003). *Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras*.
9. Bitinas, B. (2006). *Edukologinių tyrimų metodologiniai vingiai*. Vilniaus pedagoginis universitetas.

10. Bitinas, B., Rupšienė, L. ir Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija: vadovėlis vadybos ir administravimo studentams*. S. Jokužio leidykla-spaustuvė
11. Braslauskienė, R., Turauskienė, E. ir Vaičiulienė, J. (2022). Active learning methods in developing children's language skills at pre-school age: Teachers' attitudes. *Klaipėda University*. DOI: <https://doi.org/10.15181/rfds.v37i2.2419>
12. Bražienė, N., ir Malinauskienė, D. (2023). Lithuanian preschool teachers' pedagogical habitus of reading to children = Nawyki pedagogiczne litewskich nauczycieli wychowania przedszkolnego w zakresie czytania dzieciom. *Labor et Educatio*, 11, 173–193. DOI: <https://doi.org/10.4467/25439561LE.23.012.19217>
13. Chambers A. (2010). *Skaitymo aplinka: kaip suaugusieji galėtų padėti vaikams mėgautis knygomis*. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
14. *Dėl Skaitymo skatinimo programos patvirtinimo*. 2006 m. lapkričio 30 d. Nr. 1200. Lietuvos Respublikos Seimas. Žiūrėta 2025.01.27 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.287765?jfwid=i3h7wmd3s>
15. *Dėl skaitymo skatinimo 2022–2024 metų veiksmų plano patvirtinimo*. Lietuvos Respublikos Seimas. Žiūrėta 2025.01.27 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/15c835c05d1d11ecb2fe9975f8a9e52e?jfwid=72zogvklp>
16. *Dėl Skaitymo skatinimo 2019–2024 metų programos ir skaitymo skatinimo programos 2019–2021 metų veiksmų plano patvirtinimo*. 2018 m. spalio 19 d. Nr. IV-746/V-834. Lietuvos Respublikos Seimas. Žiūrėta 2025.03.03 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c6b27c80d1d711e8a82fc67610e51066?jfwid=72zogvklp>
17. Danaei, D., Jamali, H. R., Mansourian, Y., ir Rastegarpour, H. (2020). Comparing reading comprehension between children reading augmented reality and print storybooks. *Computers & Education*, 153, 103900. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2020.103900>
18. Dardanou, M., Hatzigianni, M., Kewalramani, S., ir Palaiologou, I. (2023). Professional development for digital competencies in early childhood education and care: A systematic review. *OECD Education Working Papers*, 295. DOI: <https://doi.org/10.1787/a7c0a464-en>
19. Dehaene, S. (2012). Reading in the brain. *A Journal of English Language Literatures in English and Cultural Studies*. DOI: <http://dx.doi.org/10.5007/2175-8026.2012n63p214>
20. Korat, O. ir Drori, S.E. (2016). E-book and printed book reading in different contexts as emergent literacy facilitator. *Early Education and Development*. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/10409289.2016.1095613>
21. Elijošaitytė, R., Urba, K., Mitunevičiūtė, I., Gustaitienė, A., ir Valantinas, V. (2015). *Esu laimingas, nes skaitau: Praktinis vadovas ugantis jaunuosius skaitytojus*. Laikas skaityti.

22. Frolovaitė, L. (2020). Kodėl verta vaikams skaityti ankstyvame amžiuje? Patarimai tėveliams. *Nacionalinė švietimo agentūra*. Prieiga per internetą: <https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/svietimas/tautiniamazumusvietimas/Kodel%20verta%20vaikams%20skaityti.pdf>
23. Furenes, M. I., Kucirkova, N., ir Bus, A. G. (2021). A comparison of children's reading on paper versus screen: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 91(4), 483–517. DOI: <https://doi.org/10.3102/0034654321998074>
24. Gaižauskaitė, I. ir Valavičienė N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*. VĮ Registrų centras .
25. Girčienė, J., ir Damijonaitytė, M. (2023). Biblioterapijos paslaugos viešosiose bibliotekose: Lietuvos atvejis. *Knygotyra*, 81, 137–178. DOI: <https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2023.81.5>
26. Girdzijauskienė, R., Norvilienė, A., Šmitienė, G., ir Rupšienė, L. (2022). Mokinių įsitraukimo į mokymąsi naudojant skaitmenines priemones stiprinimas. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 49, 115–130. DOI: <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2022.49.8>
27. Gustainienė, M. (2014). Skaitymo įgūdžių reikšmė šiuolaikinei visuomenei. *Gimtas žodis*, 20–24. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2014~1478263466912/J.04~2014~1478263466912.pdf>
28. Haleem, A., Javaid, M., Qadri, M. A., ir Suman, R. (2022). Understanding the role of digital technologies in education: A review. *Sustainable Operations and Computers*, 3, 275–285. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.susoc.2022.05.004>
29. Ickevičienė, L., ir Bražienė, N. (2011). Kai kurie individualaus skaitymo pradinėse klasėse klausimai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 2(31).
30. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas*. Žiūrėta 2023.10.27 <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/01/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-pasiekimu-aprasas.pdf>
31. Yang, G., Chen, Y.-T., Zheng, X.-L., ir Hwang, G.-J. (2021). From experiencing to expressing: A virtual reality approach to facilitating pupils' descriptive paper writing performance and learning behavior engagement. *British Journal of Educational Technology*, 52(2), 807–823. DOI: <https://doi.org/10.1111/bjet.13056>
32. Jakavonytė-Staškuvienė, D., ir Vozbinaitė, K. (2016). Priešmokyklinės grupės vaikų skaitymo gebėjimų ugdymas. *Žvirblių takas*, 51. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2016~1504092864074/J.04~2016~1504092864074.pdf>

33. Jakimavičienė, A. (2017). *Žaidimų teorija*. Kaunas: Kauno kolegijos leidybos centras.
Prieiga per
interneta: [https://dspace.kaunokolegija.lt/bitstream/handle/123456789/125/Zaidimu%20teori
ja.pdf](https://dspace.kaunokolegija.lt/bitstream/handle/123456789/125/Zaidimu%20teori%20ja.pdf)
34. Janavičienė, D. (2005). Biblioterapijos, skaitymo ir gyvenimo kokybės sąsajos: tarpdisciplininis požiūris. *Knygotyra*, 44, 230–238. DOI: <https://doi.org/10.15388/Knygotyra.44.16>.
35. Jankauskienė, I. ir Rinkevičiūtė, U. (2016). *Priešmokyklinio amžiaus vaikų literatūrinio ugdymosi galimybės*. DOI: <https://doi.org/10.15388/SRE.2020.12>
36. Jonson, S. (2019). 10 Types of Books For Young Children. Prieiga per
interneta: [https://www.hookedtobooks.com/types-books-you-should-read-your-young-
children/](https://www.hookedtobooks.com/types-books-you-should-read-your-young-children/)
37. Justice L. M., Skibbe L., Canning A. ir Lankford C. (2005). Pre-schoolers, print and storybooks: an observational study using eye movement analysis. *Journal of Research in Reading*, 28 (3). 229–243. DOI: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9817.2005.00267.x>
38. Kardelis K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Lucilijus.
39. Kalogiannakis, M., ir Papadakis, S. (2021). STEM, robotics, mobile apps in early childhood and primary education. Technology to promote teaching and learning. *Education 3–13*, 52(2), 290–294. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-981-19-0568-1>
40. Kelpšienė, M. (2020). Knygų su papildytos realybės technologija naudojimas ikimokykliniame ugdyme. *Pedagogika*, 138(2), 150–174. DOI: <https://doi.org/10.15823/p.2020.138.9>
41. *Knygotyra: enciklopedinis žodynas*. (1997). Vilnius: Pradai.
42. Kumpulainen, K., Sairanen, H., ir Nordstrom, A. (2020). Young children's digital literacy practices in the sociocultural contexts of their homes. *Journal of Early Childhood Literacy*, 472–499. DOI: <https://doi.org/10.1177/1468798420925116>
43. Labanienė, K. (2020). *Skaitymo sunkumų prognostiniai veiksniai ikimokykliniame amžiuje* (daktaro disertacija). Vilniaus universitetas. DOI: <https://doi.org/10.15388/vu.thesis.74>
44. Laužikas, R. (2008). Skaitmeninis ar elektroninis? *Knygotyra*. DOI: [10.15388/kn.v51i0.7904](https://doi.org/10.15388/kn.v51i0.7904)
45. *Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymas (1995)*. Lietuvos Respublikos Seimas. Žiūrėta 2025.01.27 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.18307?jfwid=>
46. Liu, Z. J., Tretyakova, N., Fedorov, V., ir Kharakhordina, M. (2020). Digital literacy and digital didactics as the basis for new learning models development. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*. DOI: [10.3991/ijet.v15i14.14669](https://doi.org/10.3991/ijet.v15i14.14669)

47. Loh, C. E., ir Sun, B. (2019). "I'd still prefer to read the hard copy": Adolescents' print and digital reading habits. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 62(6), 663–672. DOI: [10.1002/jaal.904](https://doi.org/10.1002/jaal.904)
48. Lukoševičiūtė, L. ir Rimkutė, A. (2023). Skaitymo skatinimo programų rezultatų ir poveikio vertinimas. *Viešojo politika ir administravimas*. Vol. 22. No.1 DOI: <https://doi.org/10.5755/j01.ppaa.22.1.31582>
49. Majzub, R., ir Abu, S. (2010). The practice of reading books and reading to children in the context of peer-groups in the preschool classroom. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 9, 753–757. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.12.229>
50. Marcelionienė, E. (2012). Kalbos ugdymo integracija pradiniam skaitymo ir rašymo mokymo etape: teorinis aspektas. *Pedagogika*, 108. Prieiga per internetą: <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/a69a3b7b-beba-4094-89a9-69081cb71e02/content>
51. Maureen, I. Y., van der Meij, H., ir de Jong, T. (2020). Enhancing storytelling activities to support early (digital) literacy development in early childhood education. *International Journal of Early Childhood*, 52(1), 55–76. DOI: <https://doi.org/10.1007/s13158-020-00263-7>
52. NŠA skaitmeninės mokymo priemonės. (2025). Prieiga per internetą: <https://emokykla.lt/skaitmenines-mokymo-priemones/priemones>
53. Papadakis, S. (2020). Apps to promote computational thinking concepts and coding skills in children of preschool and pre-primary school age. In *Mobile learning applications in early childhood education* (pp. 101–121). IGI Global. DOI: [10.4018/978-1-7998-1486-3.ch006](https://doi.org/10.4018/978-1-7998-1486-3.ch006)
54. Papadakis, S., Vaiopoulou, J., Kalogiannakis, M., ir Stamovlasis, D. (2020). Developing and exploring an evaluation tool for educational apps (ETEA) targeting kindergarten children. *Sustainability*, 12(10), 4201. DOI: [10.3390/su12104201](https://doi.org/10.3390/su12104201)
55. Parveen, S., ir Ramzan, S. I. (2024). The role of digital technologies in education: Benefits and challenges. *International Research Journal on Advanced Engineering and Management*, 2(6), 2029–2037. DOI: <https://doi.org/10.47392/IRJAEM.2024.0299>
56. Petružienė, S., ir Gabalytė, R. (2011). Vaikų skaitymo skatinimas: viešųjų bibliotekų veiklos aspektas. *Tiltai*, 2011(3). Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2011~1367176288562/J.04~2011~1367176288562.pdf>
57. Prensky, M. (2012). From digital natives to digital wisdom: Hopeful essays for 21st century learning. California: *Corwin Press*. DOI: [10.61468/jofdl.v16i2.189](https://doi.org/10.61468/jofdl.v16i2.189)

58. *Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa.* (2022). Lietuvos Respublikos Seimas. Žiūrėta 2025.01.27 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/45f3b02523e311edb36fa1cf41a91fd9>
59. Rafi, M., JianMing, Z., ir Ahmad, K. (2019). Technology integration for students' information and digital literacy education in academic libraries. *Information Discovery and Delivery*, 47(4), 203–217. DOI: [10.4324/9780429340154](https://doi.org/10.4324/9780429340154)
60. Rahiem, M. D. (2021). Storytelling in early childhood education: Time to go digital. *International Journal of Child Care and Education Policy*, 15(1), 4. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40723-021-00081-x>
61. *Reading with children starting in infancy gives lasting literacy boost.* (2017). *American Academy of Pediatrics.* Prieiga per internetą: <https://publications.aap.org/aapnews/news/13201/Reading-with-children-starting-in-infancy-gives?searchresult=1>
62. Richter, A., ir Courage, M. L. (2017). Comparing electronic and paper storybooks for preschoolers: Attention, engagement, and recall. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 48, 92–102. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2017.01.002>
63. Roskos K., Ergul C., Bryan T., Burstein K., Christie J. ir Han M. (2008). Who's learning what words and how fast? Preschoolers' vocabulary growth in an early literacy program. *Journal of Research in Childhood Education*, 22. 275–290. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/02568540809594627>
64. Rupšienė, L. (2007). *Kokybinių tyrimų duomenų rinkimo metodologija.* Klaipėdos universitetas
65. Sandvik, M. (2012). Digital practices in the kindergarten. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 7(3), 152–153. Prieiga per internetą: https://www.academia.edu/115402839/Digital_Practices_in_the_Kindergarten
66. Sandvik, M., Smordal, O. ir Osterud, S. (2012). Exploring iPads in practitioners' repertoires for language learning and literacy practices in kindergarten. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 7(3), 204–220. DOI: <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-943X-2012-03-05>
67. Saracho, O. N. (2017). Literacy and language: New developments in research, theory, and practice. *Early Child Development and Care*, 187(3–4), 299–304. DOI: <https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1282235>
68. *Skaitymo kompetencijų ugdymo metodika.* Žiūrėta 2023.10.28 <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2021/08/Skaitymo-kompetenciju-ugdymo-metodika.pdf>

69. Smeets, D. J. H. ir Bus, A. G. (2012). Interactive electronic storybooks for kindergartners to promote vocabulary growth. *Journal of Experimental Child Psychology*, 112(1), 36–55. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2011.12.003>
70. Strouse, G. A., ir Ganea, P. A. (2017a). Parent–toddler behavior and language differ when reading electronic and print picture books. *Frontiers in Psychology*, 8, 677. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00677>
71. Šakelaitė, I. (2021). *Skaitymas kaip tikslas. Apie skaitymo skatinimo metodus ir tyrimus*. Vilnius: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka.
72. Šiaulienė, A. (2019). Strateginė ir komunikacinė kompetencija ugdant ikimokyklinį skaitymą: užsienio institucijų patirtis. Prieiga per internetą: https://skaitymometai.lnb.lt/popup2.php?m_news_id=1194&tmpl_name=m_news_print_form
73. Takahashi, A. (2004). Module. *Teaching reading in primary schools*. UNESCO. Prieiga per internetą: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001351/135162eo.pdf>
74. Teixidor, E. (2014). *Skaitymas ir gyvenimas: kaip vaikus ir paauglius skatinti skaityti: gairės tėvams ir mokytojams*. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka.
75. Tidikis R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras.
76. Tījūnėlienė, O. (2006). Skaitymas kaip ugdymosi veiksnys. *Žvirblių takas*, 3, 14–19.
77. Trussell J. W. ir Easterbrooks S. R. (2013). The Effect of Enhanced Storybook Interaction on Signing Deaf Children’s Vocabulary. *Journal of deaf studies and deaf education*. 19(3). DOI: <http://dx.doi.org/10.1093/deafed/ent055>
78. Turauskienė, E. ir Braslauskienė, R., (2020). Priešmokyklinio ugdymo mokytojo bendradarbiavimo su tėvais galimybės ugdant vaikų komunikavimo kompetenciją darželyje: priešmokyklinio ugdymo mokytojų nuomonė. *Klaipėda University*. DOI: <https://doi.org/10.15388/SRE.2020.12>
79. *Vertingos skaitymo patirtys: rekomendacijos pagal vaiko amžių*. (2021). Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Prieiga per internetą: <https://www.lnb.lt/naujienos/6085-vertingos-skaitymo-patirtys-rekomendacijos-pagal-vaiko-amziu>
80. Zou, D., Huang, Y., ir Xie, H. (2021). Digital game-based vocabulary learning: Where are we and where are we going? *Computer Assisted Language Learning*, 34(5–6), 751–777. DOI: [10.1080/09588221.2019.1640745](https://doi.org/10.1080/09588221.2019.1640745)
81. Žydzūnaitė, V. (2011). Baigiamojo darbo rengimo metodologija. Prieiga per internetą: <https://ebooks.kvk.lt/eb/288/baigiamojo-darbo-rengimo-metodologija/>
82. Žydzūnaitė, V. ir Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai. Principai ir metodai*. Vilnius

83. Žičkevičienė, A., ir Bagdonas, A. (2020). Pasakų reikšmė ugdant kalbinius įgūdžius ikimokykliniame amžiuje. *Studijos–verslas–visuomenė: dabartis ir ateities įžvalgos*, 5, 162. Prieiga per internetą: https://www.kvk.lt/wp-content/uploads/2021/01/76698097_MAIN.pdf
84. Wang, D., He, L., ir Dou, K. (2013). StoryCube: Supporting children's storytelling with a tangible tool. *The Journal of Supercomputing*, 70(1), 269–283. DOI: [10.1007/s11227-012-0855-x](https://doi.org/10.1007/s11227-012-0855-x)
85. 2021–2030 m. investicijų poreikio į švietimo sistemą žemėlapis. Prieiga per internetą: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/veikla/es_investicijos/Aktualizuotas%20svietimo%20zemelapis_2020%2008%2024.pdf
86. 2021–2027m. skaitmeninio švietimo veiksmų planas. (2023). Europos švietimo erdvė. Prieiga per internetą: <https://education.ec.europa.eu/lt/focus-topics/digital-education/action-plan>
87. 3–4 klasės mokinių skaitymo gebėjimų ugdymas. Metodinė priemonė. (2016). Švietimo ir mokslo ministerija. Prieiga per internetą: [https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Svietimas_pradinis_ugdymas/3-4%20klasės%20mokinių%20skaitymo%20gebėjimų%20ugdymas_%20metodinė%20priemonė%20\(2016\).pdf](https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Svietimas_pradinis_ugdymas/3-4%20klasės%20mokinių%20skaitymo%20gebėjimų%20ugdymas_%20metodinė%20priemonė%20(2016).pdf)

SANTRAUKA

Baigiamojo darbo tema: Priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimo galimybės bibliotekose taikant skaitmenines edukacines technologijas.

Magistro darbe nagrinėjama temos aktualumą lemia ankstyvojo skaitymo svarba visapusiškai vaiko raidai, bei būtinybė atliepti šiuolaikinių vaikų patirtis, susijusias su technologijomis. Nors ankstyvas skaitymo ugdymas plačiai tyrinėjamas formaliajame ugdyme ar šeimos aplinkoje, mažai akademinių darbų yra skirta viešųjų bibliotekų, kaip skaitymo skatinimo erdvių, veiklos analizei, ypač vertinant skaitmeninių edukacinių technologijų taikymą. Lietuvoje trūksta empirinių tyrimų, atskleidžiančių, kaip bibliotekininkai taiko šiuolaikines technologijas dirbdami su priešmokyklinio amžiaus vaikais, kokie iššūkiai iškyla ir kokios galimybės atsiveria.

Darbo tikslas – ištirti priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimo galimybes bibliotekose, taikant skaitmenines edukacines technologijas. Siekiant tikslo, iškelti šie uždaviniai: atskleisti priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimo svarbą ir jo reikšmę; ir jo reikšmę; išnagrinėti skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo ypatumus ir jų pritaikymo galimybes bibliotekose; ištirti bibliotekininkų skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo patirtis priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinime. Tyrimo objektas – priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimas.

Tyrimo metodologija grindžiama teorine literatūros ir dokumentų analize, bei kokybiniu empirinio tyrimo metodu. Empirinei daliai pasirinktas pusiau struktūruotas interviu, o duomenys analizuoti taikant turinio analizę. Darbas susideda iš teorinės ir empirinės dalių, kuriose pateikiama skaitymo raidos apžvalga, skaitmeninių priemonių analizė ir tyrimo rezultatai.

Gauti rezultatai atskleidžia, kad bibliotekos yra reikšmingos skaitymo ugdymo erdvės, gebančios taikyti skaitmenines edukacines technologijas skaitymo skatinimui kūrybiškai ir kryptingai. Interaktyvios knygos, garsinės pasakos, papildytosios realybės sprendimai skatina vaikų susidomėjimą skaitymu, stiprina kalbinius ir emocinius gebėjimus, o bibliotekininkai tampa aktyviais edukacinio proceso kūrėjais. Tačiau susiduriama ir su iššūkiais – infrastruktūros, skaitmeninių kompetencijų bei žmogiškųjų išteklių trūkumu. Nepaisant to, tyrimas rodo aiškų potencialą bibliotekoms sėkmingai prisidėti prie ankstyvojo skaitymo ugdymo, integruojant skaitmenines edukacines technologijas.

Raktiniai žodžiai: skaitymo skatinimas, priešmokyklinis amžius, biblioteka, edukacinės technologijos, vaikų raida

SUMMARY

Theme: Opportunities for promoting reading among preschool children in libraries through the use of digital educational technologies

The relevance of the topic analysed in this master's thesis is determined by the importance of early reading for the comprehensive development of the child and the necessity to address the experiences of contemporary children related to technology. While early reading education is widely studied in formal education and family environments, there is a lack of academic research focused on public libraries as spaces for reading promotion, particularly with regard to the application of digital educational technologies. In Lithuania, empirical studies are scarce on how librarians apply modern technologies when working with preschool children, what challenges they face, and what opportunities emerge.

The aim of the thesis is to examine the possibilities of promoting reading among preschool children in libraries through the application of digital educational technologies. To achieve this aim, the following objectives were formulated: to reveal the importance and significance of reading promotion in preschool age; to analyse the specifics and application possibilities of digital educational technologies in libraries; and to investigate the experiences of librarians in applying digital educational technologies for reading promotion among preschool children. The object of the research is the promotion of reading among preschool-aged children.

The research methodology is based on the analysis of scientific literature and documents, as well as a qualitative empirical research method. The empirical part was carried out using semi-structured interviews, and the collected data were analysed through content analysis. The thesis consists of two main parts: the theoretical part, which presents an overview of reading development and the analysis of digital tools; and the empirical part, which presents the research findings.

The results reveal that libraries are significant spaces for reading education and are capable of applying digital educational technologies in a creative and targeted manner. Interactive books, audio stories, and augmented reality solutions stimulate children's interest in reading, enhance their language and emotional abilities, and position librarians as active creators of the educational process. However, certain challenges were identified, including a lack of infrastructure, digital competencies, and human resources. Despite this, the study shows a clear potential for libraries to contribute successfully to early reading development by integrating digital educational technologies.

Keywords: reading promotion, preschool age, library, educational technologies, child development.

PRIEDAI

PRIEDAS Nr. 1
Tyrimo instrumentas

Klausimo numeris	Pagrindinis klausimas	Papildantys klausimai
	Skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo bibliotekoje tikslai	
1.	Pasakykite, kaip Jūs taikote skaitmenines edukacines technologijas priešmokyklinio amžiaus vaikų skaitymo skatinimui savo bibliotekoje?	Kodėl pasirinkote naudoti skaitmenines edukacines technologijas būtent skaitymo skatinimui? Kokiose veiklose ar formatuose jos yra taikomos? Kokiems gebėjimams ugdyti taikote skaitmenines edukacines technologijas?
	Bibliotekinė patirtis	
2.	Papasakokite detalai apie vieną skaitymo skatinimo užsiėmimą vaikams, kurį įgyvendinote taikant skaitmenines edukacines technologijas.	Kodėl jas pasirinkote? Kaip jas sekasi taikyti? Kokios skaitmeninės edukacinės technologijos Jums labiausiai priimtinos? Kodėl? Kurias iš jų ir kaip dažnai taikote skaitymo skatinimo procese? Kaip vaikams patinka dalyvauti tokiuose užsiėmimuose? Kurios skaitmeninės edukacinių technologijų priemonės labiausiai įtraukia vaikus į skaitymo skatinimo procesą?
	Taikymo nauda	
3.	Apibrėžkite skaitmeninių edukacinių technologijų naudą skaitymo skatinimo procese.	Kokie yra skaitmeninių edukacinių technologijų taikymo privalumai? Kodėl vaikams naudingas toks ugdymas? Ką suteikia bibliotekininkui skaitmeninių edukacinių technologijų taikymas skaitymo skatinimo procese? Kokie yra skaitymo skatinimo proceso skirtumai taikant skaitmenines edukacines technologijas ir netaikant?
	Taikymo problemiškas	
4.	Papasakokite apie iššūkius, su kuriais susiduriate taikydami skaitmenines edukacines technologijas skaitymo skatinimui.	Su kokiais sunkumais susiduriate darbe taikydami skaitmenines edukacines technologijas? Kokių kyla trukdžių taikyti skaitmenines edukacines technologijas? Kaip manote kokios to priežastys? Kokios pagalbos sulaukiate sprendžiant iškilusias problemas? Kokios papildomos pagalbos ar paramos (mokymai, metodinė pagalba, konsultacijos) reikėtų sprendžiant iškilusias problemas sėkmingesniai šių technologijų taikymui įstaigoje kurioje dirbate?